Tweede Kamer, Begrotingsonderdeel Sport

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG
Concept

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft op 2 november 2026 overleg gevoerd met mevrouw Sterk, minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport, over:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2027 (37020-XVI);**
- **de brief van de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport d.d. 15 september 2026 inzake werkprogramma Nederlandse Sportraad 2027 (30234, nr. 445);**
- **de brief van de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport d.d. 14 september 2026 inzake RIVM-rapporten "Uitbreiding van het Life Course Disease Model" en "Invloed van maatschappelijke ontwikkelingen op sport en bewegen" (32793, nr. 917);**
- **de brief van de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport d.d. 22 september 2026 inzake reactie op een verzoek, gedaan tijdens het commissiedebat Sportbeleid van 30 juni 2026, over zwemles en de DUMAVA-regeling (30234, nr. 457);**
- **de brief van de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport d.d. 27 oktober 2026 inzake najaarsbrief sport en bewegen 2026 (2026Z23093).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Mohandis

De griffier van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Esmeijer

Voorzitter: Verkuijlen
Griffier: Sjerp

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Inge van Dijk, Dobbe, Huizenga, Van der Maas, Van Meetelen, Mohandis en Verkuijlen,

en mevrouw Sterk, minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport.

Aanvang 13.00 uur.

De **voorzitter**:
Goedemiddag, allemaal. Hierbij open ik de vergadering van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Aan de orde is het wetgevingsoverleg over het begrotingsonderdeel Sport. Ik heet welkom de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Sport, mevrouw Sterk, en haar ondersteuning natuurlijk. Datzelfde geldt voor de aanwezige Kamerleden. Vanaf mijn linkerkant gezien zijn dat de heer Mohandis van Pro, mevrouw Huizenga van D66, mevrouw Van Meetelen van de PVV, de heer Van der Maas van de VVD, mevrouw Van Dijk van het CDA en mevrouw Dobbe van de SP. Tot slot heet ik de mensen op de publieke tribune en de mensen die het debat op afstand volgen van harte welkom.

U heeft voorafgaand aan het wetgevingsoverleg een indicatieve spreektijd opgegeven voor de eerste en tweede termijn gezamenlijk. Mijn voorstel is om aan die spreektijd vast te houden. Verder stel ik voor om vijf interrupties in de eerste termijn en vijf interrupties in de eerste termijn van de minister toe te staan. Mocht de tijd het toelaten, dan zal ik proberen hier ruimhartig mee om te gaan. Ik stel voor de sprekersvolgorde aan te houden zoals gebruikelijk bij een begrotingsbehandeling en dus te beginnen met de grootste oppositiepartij. Daarom geef ik het woord aan de heer Mohandis van PRO.

De heer **Mohandis** (PRO):
Voorzitter, dank u wel. Goed dat we hier weer allemaal zijn en dat er weer heel veel animo is voor het sportdebat.

Voor ons ligt de begroting voor komend jaar. Wat ons betreft zou dit een begroting moeten zijn over sport als de gezonde gelijkmaker, ongeacht het inkomen, de afkomst, de handicap of wie je bent. Het advies van de Nederlandse Sportraad en de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving Niemand aan de zijlijn laat duidelijk zien hoe sport en bewegen kunnen bijdragen aan een sterke samenleving die meer beweegt en minder achter het scherm zit.

De eerder beloofde extra 50 miljoen is flink naar beneden bijgesteld en dat vinden wij een teleurstelling, niet alleen gezien de enorme opgave, maar ook gezien de gezondheidswinst die sport kan opleveren. We hebben meerdere debatten gehad over hoe enorm die opgave is. Niet alleen wij betreuren het, NOC*NSF en de sportverenigingen in Nederland doen dat ook. Er zijn hier niets voor niet velen van hen aanwezig. Veel sportbelangenbehartigers staan te trappelen om de juiste dingen te doen, maar het kabinet belooft toch "minder". Graag een reactie.

PRO is echt bereid om kritisch te kijken naar de sportuitgaven en naar hoe we middelen beter kunnen besteden. Maar ze gewoon schrappen, omdat er een taakstelling ligt, vinden we net iets te makkelijk. Spreekt deze minister ook met haar collega's van andere departementen, zoals Defensie, over hoe sport kan bijdragen aan een bewegende en weerbare samenleving? Liggen daar kansen? Spreekt zij ook met andere departementen om te kijken naar slimme koppelkansen om sportorganisaties in positie te brengen?

Voorzitter. Ik ga door met het Sportakkoord. Wij konden in de evaluatie niet teruglezen wat het Sportakkoord heeft opgeleverd in termen van hogere deelname aan sport in Nederland. Graag een toelichting. Wat heeft het kabinet geleerd van de uitkomsten en wat gaat u anders doen? 85% van de gemeenten heeft nu een sport- en beweegloket. Hier wordt lovend over gesproken in de brief, maar wat vinden de afnemers van deze loketten zelf van deze aanpak? Zijn hier cijfers over en op basis waarvan wordt er lovend gesproken? Is dit dan ook de juiste aanpak?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. Wij zijn allemaal geïnformeerd door Wandelnet. Dat is best interessant, want zij geven aan dat in 2025 minder dan de helft van de Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder aan de beweegrichtlijn voldeed. Het RIVM heeft berekend dat in een scenario waarin volwassenen tot 2050 dagelijks negen minuten extra wandelen bijna 43.000 ziektegevallen kunnen worden voorkomen. Het RIVM raamde een winst van 1,8 miljard euro. Dat geld zouden we kunnen ophalen door de gezondheidswinst als gevolg hiervan. En ook de hierdoor gestegen arbeidsproductiviteit zou honderden miljoenen opleveren.

Omdenken, zeg ik dan maar tegen de minister, want zij heeft goud in handen. Zij kan sport verbinden met andere onderdelen van haar portefeuille: jeugdzorg, ouderenzorg. Hier liggen enorme kansen. Maar er liggen ook enorme opgaven. Hoe gaat de minister deze beleidsdoelen aan elkaar koppelen? Hoe gaat zij binnen haar eigen departement die ontkokering aan? Waar blijft die slagvaardige overheid, zou ik willen vragen.

Ook de ondernemende sportaanbieders en Maatschappelijke Organisaties in de Sport zien enorme kansen om domeinen aan elkaar te verbinden. Ga met hen aan de slag om de schaarse middelen komend jaar nog effectiever in te zetten, want volgens mij is dat waar het om moet gaan: schaarse middelen goed inzetten. Hoe anticipeert deze minister? Wij hebben in 2022 een enorme energiecrisis gehad. Ik kijk naar de collega's die er toen al bij waren, collega Inge van Dijk maar ook mevrouw Dobbe. Toen hadden we een heel groot debat over of de sport die hogere energierekening wel aankon. We zien nu dat de verwachte gasprijs van bijna €2,00 per kub nu gewoon realiteit is. En het is straks in de winter natuurlijk weer wachten op het moment dat ook sportverenigingen of anderen binnen de sportsector gaan aangegeven dat dit een groot vraagstuk is. Anticipeert de minister daarop, ook gelet op hoe dat in het verleden is gegaan en aangepakt? Graag een concrete reactie.

Voorzitter. Dan kom ik op een paar punten waarover de Kamer zich reeds heeft uitgesproken. U krijgt op die punten geen nieuwe motie, zeg ik alvast, maar ik verwacht wel echt dat die Kameruitspraken worden uitgevoerd. Wanneer? En hoe snel?

Dan de BOSA-regeling en het revolverend fonds. Er is veel over de BOSA gezegd. Er zijn nog steeds verenigingen die in de knel zitten. Hoe gaat dat nu? Wat wordt de volgende stap? Er is ook een motie ingediend over een revolverend fonds dat complementair werkt aan de BOSA. Wanneer krijgen we daar meer informatie over? Ligt er al een plan? Graag een toelichting.

We hebben inmiddels ook een motie aangenomen over de contouren van een sport- en beweegwet. Wanneer gaat het wetsvoorstel in consultatie? Is dat in maart, februari of januari, Q1 2027? Graag een concrete reactie.

We hebben zojuist — en de minister was daar getuige van, zeg ik via u, voorzitter — de lancering meegemaakt van Sportverenigingen Nederland. Hartstikke mooi. Wij zien graag dat Sportverenigingen Nederland als belangenbehartiger van vrijwillige sportbestuurders ook een volwaardige gesprekspartner wordt bij totstandkoming van beleid en dat we dat ook teruglezen in de aankomende sportbrieven. Graag een concreet antwoord hoe zij hen als gesprekpartner gaat betrekken. Wellicht is een strategisch overleg handig met andere sportbelangenbehartigers, maar wij zien dat al die partijen elkaar kunnen versterken bij het vertolken van het geluid.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. De ombudsfunctie. Daarnaast kijken we uit naar het onderzoek naar de ombudsfunctie, maar het is aan de Kamer om te bepalen of deze functie er gaat komen. Die wens is er. Wij horen heel graag over dat onderzoek, maar uiteindelijk zullen wij bepalen of we dat gaan inrichten. Het is dus niet zo dat die conclusie al wordt getrokken door het onderzoek. Die conclusie trekken wij graag hier, vanuit de commissie. Ook ontvangen wij graag een aparte brief over de motie over de klankbordfunctie vanuit verenigingen en hoe dit vorm krijgt. Wij beschouwen die motie niet als afgedaan zolang we niet kunnen zien wat er precies wordt bedoeld met het antwoord in de bijlage van de Sportbrief op dit punt.

Voorzitter. Ik kom bij het kopje zwemmen. Dat is een kopje waar ik zelf veel mee heb, zoals u weet. Wat toen nog de RVVB was, deed een verkenning naar de positie van hen die vaak een wat kleinere rol spelen in het totale speelveld van de zwemverenigingen. Uit die recente rondgang bleek dat de financiële gevolgen sterk verschillen, maar we zien in z'n algemeenheid dat verenigingen die heel erg de rol pakken naast de algemene gemeentelijke en commerciële aanbieders, in de knel zitten als het gaat om de tarieven. Zij vervullen een belangrijke rol als het gaat om het terugdringen van de totale wachtlijsten en hebben dus een onmisbare rol. Maar heeft de minister daar zicht op? Wil zij naar die analyse kijken? Het is geen uitgebreid onderzoek, maar een verkenning onder vier zwemverenigingen, maar je ziet gewoon dat ook daar wordt gezegd: wij willen onze rol blijven pakken, maar help ons daarbij.

Voorzitter. Dan kom ik bij een ander punt, en dat heeft te maken — we hebben het er eerder over gehad — met de kwaliteit van zwemlessen en zwemdiploma's. Is de minister bereid om te onderzoeken op welke wijze zij kan bijdragen aan de onafhankelijke borging van een eenduidige branchenorm? Het gaat er dus niet zozeer om dat er maar één aanbieder moet zijn van zwemdiploma's, maar dat er een duidelijke norm komt te liggen voor de eindtermen waaraan moet worden voldaan, wil men een kwalitatief diploma kunnen verstrekken. Wil de minister helpen bij die borging? Graag een concrete reactie.

Dan kom ik bij het punt van de nationale verdrinkingspreventie. Jaarlijks verdrinken er helaas — het brengt heel veel leed — nog te veel mensen in Nederland: rond de 130. Samen met het Nederlands Instituut Veiligheid Zwemlocaties, het NIVZ, de Nationale Raad Zwemveiligheid, de NRZ, en de Reddingsbrigade Nederland doen wij een oproep aan het kabinet om samen met hen te kijken hoe ze het binnenwater beter kunnen inrichten, zodat het veiliger wordt. Dat zit 'm in het plaatsen van reddingsmiddelen en allerlei andere zaken. Het gaat erom binnenwaterlocaties veiliger te maken. Dan heb ik het over open water. Het gaat dus niet over de zeekant, maar vooral over de plassen en de meren.

Voorzitter. Dan kom ik op het punt van ouderensport en -topsport meer waarderen. Ik vond een merkwaardige zin in de brief. Ik voelde me heel erg aangesproken, als 41-jarige, zeg ik even, die ook hier weer zít te debatteren. Ik geef het citaat: "Maar vanaf het twaalfde levensjaar verandert het beweeg- en sportgedrag. Het aantal uren zitten neemt toe en de fiets wordt ingeruild voor de auto. Onze bevolking is vanaf het dertiende levensjaar over haar sportieve en beweeglijke top heen." Zo, dacht ik. Hoe kan dat nou?

Nee, alle gekheid op een stokje: het is een serieus punt. We zien dat er in heel veel

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

beleidslijnen heel veel gedaan wordt aan het bevorderen van het bewegen onder ouderen. Als je het over topsport hebt, ben je vaak al met 30-plus een oudere, als je niet uitkijkt. Het ligt eraan welke sport je doet. Wij willen graag een lans breken voor de mastersport en deze meer op de kaart zetten. Het gaat om competities in alle soorten sporten voor oudere leeftijdsclassificaties. Ik ga het niet helemaal uitleggen; u kunt het vinden. Wij vragen deze minister of ze bereid is om dit soort programma's echt in te passen in het sport- en beweegbeleid van VWS. Zo wordt het breder ingezet in Nederland en wordt sporten onder ouderen meer genormaliseerd. Is de minister bereid om verder te kijken dan goedbedoelde doelstellingen en beweegprogramma's? Sport en bewegen moeten in de ouderenaanpak een dominante rol krijgen. Dit zeg ik mede namens collega Van Brenk van de 50PLUS-partij. Wij denken namelijk echt dat we hier een kans laten liggen, ook gelet op de ambitie die de minister heeft in haar andere portefeuille.

Dan kom ik op het punt van het Fonds Gehandicaptensport. Is de minister bereid om in 2027 samen met gemeenten, VNG, VSG en het Fonds Gehandicaptensport op basis van de ervaring met Uniek Sporten Centraal Loket concrete afspraken te maken over een meer eenduidige landelijke beoordeling van sporthulpmiddelen met behoud van een gemeentelijke verantwoordelijkheid en individueel maatwerk? Wil de minister de Kamer ergens in 2027 informeren over de voortgang van de gemaakte afspraken?

Hieraan wil ik ook de discussie over de protheses die we eerder hebben gehad koppelen. Hoe staat het met gesprekken met verzekeraars over de sportprotheses? Ik heb het gevoel dat anderen daar ook iets over gaan zeggen. De minister heeft in het vorige debat gezegd dat ze daar graag over in gesprek gaat met de verzekeraars, kan ik me herinneren. Ik hoor het graag als dat niet zo is. Hoe staat dat nu? Wat kunnen we ervan verwachten?

Voorzitter. Dan kom ik op het punt van de veilige sport. Het is een terugkerend onderwerp. Ik ben heel benieuwd naar de stand van zaken van de Wet integere sport na de kritiek van de Raad van State. Kunnen we een aangepast voorstel verwachten? Wat doen het Centrum Veilige Sport Nederland en het Instituut Sportrechtspraak ondertussen? Werken zij ondertussen toe naar de geest van het wetsvoorstel? Of zitten ze te wachten? Graag daar ook een reactie op.

Voorzitter. Er worden grote ambities uitgesproken, maar de structurele problemen worden wat ons betreft nog niet opgelost. We moeten echt veel steviger ingrijpen om de gezondste generatie mogelijk te maken.

Voorzitter. Ik wil nog een ander punt onderstrepen: de dreigende tweedeling. Die zien we steeds meer. We zien het ook bij andere sportonderdelen, maar laten we bijvoorbeeld kijken naar de tweedeling in termen van of de portemonnee bepaalt of je zwemles kunt volgen. De groep kinderen die geen zwemdiploma heeft, 13% à 14% van alle kinderen, bestaat vooral uit kinderen die van huis uit het zwemmen niet hebben meegekregen of de middelen niet hebben. Ik hoor heel graag hoe de minister op dat punt reflecteert.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik weet dat de heer Mohandis hier vast graag over doorpraat, vandaar mijn vraag. Ik worstel een beetje met het volgende punt. Volgens mij kwam vorige week het onderzoek

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

naar buiten dat het vaak niet zozeer de financiële middelen zijn, dus het geld om de contributie te betalen; dat noem ik maar even het "laaghangend fruit" dat we met elkaar op moeten lossen. Het is toch vaak het iets hoger hangende fruit waardoor mensen niet gaan sporten. Ik noem maar iets: dan ben ik lid van die voetbalvereniging, maar eigenlijk kan ik het helemaal niet betalen om te rijden of om die shirtjes te wassen. Ik ben heel benieuwd hoe PRO daarnaar kijkt. Ik heb daar een paar debatten geleden ook al vragen over gesteld. Ik zie het nou terugkomen in het onderzoek, dus ik dacht: volgens mij moeten we er met elkaar ook eens over nadenken hoe we daar iets in kunnen doen.

De heer **Mohandis** (PRO):
Zeker. Ik denk wel dat die tweedeling als zwemmen echt duurder wordt … Het EenVandaag-onderzoek uit 2023 is nog steeds actueel; dat is niet anders geworden. Daaruit blijkt dat ook middeninkomens steeds meer moeite hebben om de zwemlessen op te hoesten voor drie kinderen. De kosten voor zwemlessen kunnen oplopen tot soms wel €20 per zwemles. Dan hebben we echt wel een issue met elkaar, omdat in een waterrijk land voor mijn partij het behalen van een A-diploma gewoon een basisprincipe is. Natuurlijk, als we die financiële garantie goed borgen met elkaar, zodat iedereen dezelfde springplank heeft als het gaat om het krijgen van een eerlijke kans, dan zijn we er nog niet; daar heeft mevrouw Van Dijk een punt. Sporten moet meer in de haarvaten zitten van hoe wij dingen met elkaar organiseren. Als je bijvoorbeeld ziet in hoeveel verzorgingshuizen er nog geen sport- en beweegprogramma's zijn, dan denk ik: we laten met elkaar wat liggen. Ik kan heel veel dingen noemen. Bij alle mooie initiatieven van bijvoorbeeld de MOS, de koepel voor maatschappelijke sportorganisaties, zie je gewoon dat initiatieven voor toeleiding naar sport, dus het organiseren van de springplank naar een vereniging of een sportschool, die heel laagdrempelig kunnen worden georganiseerd en gefinancierd, vaak met relatief weinig geld, heel veel winst kunnen opleveren als we echt met elkaar vanuit sociale impact durven denken, bijvoorbeeld wat het oplevert aan veiligheidswinst omdat jongeren iets positiefs doen, omdat ze gezond zijn of omdat ze minder snel zorg nodig hebben als ze ouder worden. Als we op die manier met elkaar Nederland en gemeenten gaan inrichten, met een sportwet en met allerlei zaken, dan denk ik dat mevrouw Van Dijk en ik een hele mooie samenleving kunnen bouwen, met gemeenschappen, zou ik willen zeggen. Volgens mij moeten we daarnaartoe gaan. We zijn er nog lang niet, want we laten heel veel liggen. We hebben ook geen sportschool hier in de Tweede Kamer. Ik zeg niet dat dat … Wij debatteren zittend. We moeten ook meer gaan staan met elkaar. Volgens mij kunnen wij dus het goede voorbeeld geven, maar ik wil niet voorbijgaan aan de financiële drempels die er voor heel veel jongeren zijn om te sporten of bewegen.

De **voorzitter**:
Meneer Mohandis, u heeft nog een vervolgvraag van mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik wil het financieel ook totaal niet bagatelliseren, maar het viel me gewoon op dat, als ik het uit mijn hoofd goed heb, in het onderzoek aangegeven werd dat 18% in eerste instantie geld als reden aangaf. 72% had dus hele andere redenen waarom ze niet gingen sporten. Toen dacht ik: we praten heel veel over het een in de debatten. Dat is ook goed; we moeten die drempel weg zien te nemen. Maar die andere procenten zijn ook significant. Het is dus eigenlijk ook meer een oproep om het debat vooral niet te verengen, maar breed te houden, zodat we Nederland ook echt meer in beweging gaan krijgen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Mohandis** (PRO):
Ik ben altijd bereid om het debat te verbreden, maar het risico is dat we het over niets hebben; dat werp ik dan een beetje terug. Dan moet het wel concreet blijven waar de opgaves liggen. Als we het bijvoorbeeld hebben over het megavraagstuk — ik had wel een uur kunnen vullen, voorzitter, begrijp me niet verkeerd — van de enorme opgave die er ligt om sportaccommodaties op peil te brengen, dan zie je gewoon een enorm risico dat als gemeenten dat allemaal zelf moeten doen, er ook de neiging is bij wethouders Financiën om dat ergens op af te schuiven omdat die kosten gemaakt moeten worden; dat bedoel ik nu niet onaardig. We staan dus met elkaar aan de lat voor een enorme opgave, omdat zwembaden en veel sportaccommodaties bouwwerken uit de jaren zestig en zeventig zijn, die nu aan enorme renovaties toe zijn. De vraag is: hoe gaan we de rekening zo eerlijk neerleggen dat we de tweedeling van bijvoorbeeld bij het zwemmen kopje-onder, kopje-boven niet versterken, zodat niet de meest kwetsbare mensen thuisblijven omdat de contributies gewoon niet meer op te brengen zijn voor gewone mensen? Dan ben ik het ook met mevrouw Van Dijk eens dat we gewoon breder moeten kijken: hoe zorgen we ervoor dat iedereen, ook mensen die het wel kunnen betalen, van die bank af komt, achter het scherm vandaan komt en gaat bewegen? Volgens mij ligt daar een bredere opgave. Ik zie heel veel energie, ook hier op de tribune. Volgens mij moeten we die maximaal benutten om dit met elkaar te gaan regelen. Ik heb daar heel veel geloof in, maar dan moeten we het juiste doen. Ik heb er wel vertrouwen in dat dat kan, maar dan moeten we wel met elkaar scherp blijven op waar we op focussen en waar we op mikken.

De **voorzitter**:
Dank, meneer Mohandis. U heeft nog een interruptie van de heer Van der Maas en daarna gaan we naar mevrouw Dobbe.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Meneer Mohandis heeft een inspirerend verhaal. Wij waren met de commissie uitgenodigd bij de Tongelreep, een zweminstituut. Dat is een schitterend instituut. Daar zagen we ook wat voor initiatieven er genomen zijn voor wat betreft het niet alleen kijken naar de overheid, de Rijksoverheid en de gemeenten. Daar werd het bedrijfsleven ook heel sterk betrokken in de oplossingen. Daar zag je ook dat de participatie in "schoolzwemmen" — zo heet het niet meer — in het halen van een diploma heel hoog was. In uw betoog hoor ik niet direct de rol die het bedrijfsleven zou kunnen spelen. U heeft het wel gehad over de zorgverzekeraar. Welke rol ziet u voor het bedrijfsleven? Kunnen we met elkaar optrekken om toch die rol uit te bouwen, zodat we wat minder druk leggen op de financiën van de overheid?

De heer **Mohandis** (PRO):
Het zou heel mooi zijn als het bedrijfsleven meer doet. Alleen denk ik niet dat de heer Van der Maas dat bedoelt. Uiteindelijk hebben we niet alleen het bedrijfsleven, maar ook veel ondernemende sportaanbieders. We hebben heel veel commerciële partijen die ook een onmisbare rol vervullen als het gaat om het aanbod om iedereen een zwemdiploma te kunnen laten halen, als we even inzoomen op zwemmen. Het punt is alleen dat ook commerciële aanbieders of ondernemende sportaanbieders aangeven dat zij nog kansen zien, omdat andere domeinen niet worden gekoppeld aan sport. Er wordt heel erg vanuit sport geredeneerd, maar niet vanuit de vraag wat voor maatschappelijke impact we willen halen. Ik denk dat een ASML ook belang heeft bij een goed zwembad

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

in de regio, als je het zo bekijkt. Heel veel bedrijven willen ook graag investeren in hun samenleving, in hun gemeenschap. Volgens mij ligt daar een enorme kans. Ik zeg er alleen wel gelijk bij dat ik niet van de school ben: zij moeten het doen en wij wachten af. Ik vind dat het een overheidstaak is om een soort minimumondergrens met elkaar af te spreken, zo van: dit is wat we van elkaar kunnen verwachten, dit zijn de doelstellingen en hier moeten we naartoe. Vervolgens moeten we dan bekijken wie we er allemaal bij betrekken om die doelstellingen te bereiken. Anders is het risico dat wij het niet allemaal kunnen. Het bedrijfsleven wil dan misschien instappen of niet. Ik denk dat we eerst duidelijk moeten maken wat we willen. Dit is wat we willen en dit is de stip op de horizon. Dan kunnen er partijen zijn die daaraan bij willen dragen, het bedrijfsleven, overheden, semi-publiek-private organisaties. Volgens mij moet dat de route zijn. Nogmaals, er zijn dus ook commerciële aanbieders, kleinere ondernemers, die heel graag bij willen dragen aan die grotere opgave. Dat zie ik zeker.

De **voorzitter**:
Ik zie een vervolgvraag van de heer Van der Maas.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Ja, dat klopt. Ik heb een vervolgvraag hierop. Meneer Mohandis beschrijft een aanlokkelijk perspectief, namelijk het betrekken van het bedrijfsleven en de aanbieders van sport. Dat vind ik ook heel belangrijk. Iemand moet daarover de regie nemen. De vraag is in mijn ogen als volgt. Misschien zit hij daar wel en is dat de minister, maar het kan ook de gemeente zijn. Ik denk dat als je dat allemaal samenbrengt in één organisatie, je alle partijen bij elkaar kunt brengen. Misschien kunnen we samen de oproep aan de minister doen om daar een voortrekkersrol in te nemen.

De heer **Mohandis** (PRO):
Niets ten nadele van deze minister, want we hebben een heel leuk werkbezoek gehad begin van dit politieke seizoen. Als er al frustratie in mijn stem klinkt … Dat valt vaak mee bij mij, hoor ik om me heen, want dat kan ik kennelijk goed verbergen, maar die frustratie is er wel. Deze minister kan er niks aan doen dat zij de vijfde bewindspersoon is in vier jaar tijd op dit dossier. Deze minister kan er ook weinig aan doen dat ik haar bevraag op zaken die eigenlijk al door haar voorgangers deels zijn geapprecieerd of waarop eigenlijk nooit meer is teruggekomen, terwijl de Kamer erom heeft gevraagd. Ik doe dat heel graag. Ik wil alleen ook echt bekijken, en dat is het mooie van deze commissie, welk stapje wij kunnen zetten. Er is ook altijd heel veel kracht, merk ik. Altijd als ik met die verschillende belangenbehartigers spreek, zeggen die: wij doen dit al; help ons daarbij. Of: dit is een tijdelijk potje, maar het werkt juist heel goed nu; geef het een kans. Dan is het heel frustrerend als dingen goed lijken te werken en ook nog eens gezondheidswinst opleveren, maar we de stekker er weer uit halen omdat we dingen niet aan elkaar gekoppeld krijgen. Dat is zo zonde, en daarmee wordt ook zo veel geld weggegooid. Elke euro die we extra kunnen investeren in sport, levert gewoon op. Misschien moeten we dát debat dus vaker voeren: hoe krijgen we het ministerie omgebogen naar Sport, Welzijn en Volksgezondheid?

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ik ben het met heel veel van wat de heer Mohandis zegt ontzettend eens. Ik heb alleen nog een vraag over iets wat ik helemaal aan het begin van het betoog hoorde en waar ik op aansloeg. In een bijzin gaf de heer Mohandis kritiek op de korting op de investering die gedaan zou worden, waardoor er minder dan 50 miljoen in sport zal worden

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

geïnvesteerd door dit kabinet. Die kritiek deel ik, maar toen zei de heer Mohandis: we zouden bijvoorbeeld ook naar Defensie kunnen kijken. PRO weet ook dat wij heel kritisch zijn op de militarisering van onze samenleving. Er gaat niet alleen heel veel geld naar Defensie vanuit bijvoorbeeld de Zorgbegroting en de sociale zekerheid, maar we zien Defensie bijvoorbeeld ook terugkeren in ons onderwijs. Dus wat is hier nu precies het voorstel van PRO? Willen ze dat een deel van de sport onder Defensie komt, omdat het dezelfde doelen dient? Of willen we kijken naar de Defensiebegroting omdat daar heel veel geld zit, dat niet bij andere begrotingen zit, en daar iets weghalen? Wat stelt PRO hier voor? Het tweede zou ik steunen en het eerste niet.

De heer **Mohandis** (PRO):
Eigenlijk stel ik beide niet voor, anders wordt het een Defensiedebat. Wij zien wel degelijk de noodzaak om Defensie te versterken, met alle internationale ontwikkelingen die er zijn. Dat wil ik gezegd hebben, maar nu ga ik even terug naar mijn vraag, anders ga ik een afslag nemen naar een debat dat we een andere keer gaan voeren met elkaar. Mijn vraag was de volgende. We zien dat ook Defensie nu met die extra middelen voor een opgave staat. Ik vraag deze minister, omdat zij ook van jeugdzorg en ouderenzorg is, om nou eens breder te kijken, ook richting andere ministeries, hoe we de sportdoelen, dus de doelen die wij hier met elkaar voor ogen hebben, kunnen bewerkstelligen. Liggen er geen kansen bij Defensie om met elkaar het gesprek te voeren, van: "Goh, waar zijn jullie mee bezig? Wij zijn hiermee bezig. Kunnen we elkaar versterken?" Dan kun je als "slagvaardige overheid", zoals Eric van der Burg het in zijn briefje heeft genoemd, kijken naar slimme koppelkansen. Ik pleit er niet voor om nu heel concreet een x-bedrag weg te halen bij Defensie en te zeggen: plus het maar bij de Sportbegroting. Dat is niet het voorstel, zeg ik voordat dat een eigen leven gaat leiden. Ik zeg alleen dat ik een hele verkokerde aanpak zie van sport, ook vanuit het ministerie en zelfs binnen het ministerie. Het speelt dus niet alleen vanuit het ministerie naar andere ministeries, maar ook gewoon binnen het ministerie, omdat er een sportdirectie zit die ook moet praten over andere opgaven, bijvoorbeeld het in beweging krijgen van ouderen. Ik hoor straks wat er allemaal gebeurt op dat vlak. Dat was het pleidooi, en ik ben heel benieuwd hoe de minister daarnaar kijkt. Ik ben benieuwd hoe zij binnen het kabinet ook kijkt wat haar opgaven zijn, wat de opgaven van anderen zijn en hoe we die aan elkaar kunnen verbinden.

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ja, want de heer Mohandis zegt dat hij niet het een bedoelt en ook niet het ander bedoelt, en het is mij niet duidelijk wat de heer Mohandis hiermee dan wél bedoelt. Ik zeg alleen maar: pas op met zeggen dat er meer geïnvesteerd moet worden in sport en dat je wilt gaan kijken naar de koppelkansen met Defensie als er bij sport iets weggehaald wordt. Want dan wil je blijkbaar dat tekort bij sport opvullen door het te koppelen aan Defensie. Mij is dan niet duidelijk wat de heer Mohandis bedoelt. Ik zeg alleen maar tegen de heer Mohandis: pas daarmee op, want die sector moeten we niet overlaten aan Defensie. Het is een sector op zichzelf, dus laten we het niet met elkaar vermengen met koppelkansen.

De heer **Mohandis** (PRO):
Ik begrijp de zorg iets beter nu ik dit in tweede instantie hoor. Het was ook geen pleidooi

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

om het over te hevelen naar Defensie. Helemaal niet zelfs. Ik wil alleen voorkomen dat er goedbedoelde programma's worden gedraaid die langs elkaar heen werken, zoals ik vaak zie. Die programma's dienen dan hetzelfde doel. Dan denk ik: zonde, want het is uiteindelijk één overheid. Mijn pleidooi is veel meer het volgende. Weten alle ministeries van elkaar wat ze doen omtrent sport en bewegen? Breng dat slim samen. Dat is het pleidooi. Dan kunnen we, denk ik, hele mooie dingen bereiken. Maar er moet wel een soort kartrekkersrol zijn in het sportbeleid, en die zit hier, wat mij betreft. Dat is deze minister, met deze directie, want anders is iedereen ervan en is niemand ervan. Dat zien we ook bijvoorbeeld bij de aanpak van discriminatie. Die is over alle ministeries verspreid, en uiteindelijk vraag je je af waar die ligt. Maar het is ook belangrijk dat ze van elkaar weten wat ze doen, of ze daar de doelen mee bereiken en of dingen niet langs elkaar heen gaan. Volgens mij liggen daar kansen en dat is wat ik vraag aan de minister.

De **voorzitter**:
Goed. Dan heeft u nog een interruptie van mevrouw Huizenga.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Ik hoorde de heer Mohandis een enorm pleitbezorger zijn voor zwemmen. Daar kan ik helemaal achter staan. Maar we weten ook dat er enorme druk is op het badwater in den lande. Wij willen werken aan verdrinkingspreventie en wij willen dat kinderen leren zwemmen, maar ook volwassenen die dat nog niet vaardig zijn. Is de heer Mohandis het met mij eens dat wij ook het buitenwater heel goed kunnen benutten als er ook op andere departementen wordt gezorgd voor schoon water? Daar ligt namelijk inderdaad een enorme kans om buiten te zwemmen, om buiten te sporten. Dat gaat niet alleen over buiten zwemmen, maar ook over wandelen en fietsen. Als we het dus echt hebben over zwemmen, hoe kijkt de heer Mohandis dan aan tegen buiten zwemmen?

De heer **Mohandis** (PRO):
Laat ik daar heel concreet over zijn: wij zijn echt voor een zorgplicht voor het zwembad. Wij hebben dat ook voor de bibliotheek. Waarom zeg ik dat heel scherp? Ik geloof niet in de vrijblijvende aanpak van nu, omdat het aantal openbare zwembaden enorm is teruggelopen. Sla de cijfers er maar op na. We hebben nu 621 openbare zwembaden, en dat waren er in 2013 nog 660. Dat is een enorme terugloop, terwijl de bevolkingsgroei procentueel omgekeerd is, zo niet meer. Kortom, ik vind het een essentiële voorziening omdat het ook gaat om de veiligheid. Je kan met een A-diploma ... De eerste zwemles in een gracht of in een plas is best spannend voor een klein kind, dus ik zou zeggen: de zwembaden moeten op orde zijn.

Ik ben het met mevrouw Huizenga eens, zoals ik ook eerder heb gezegd, dat we het open water veel beter kunnen benutten. Dat kan bijvoorbeeld door het curriculum, zeg ik in mijn eigen woorden, dus het pakket om een A-diploma, B-diploma of C-diploma te halen, te verruimen met een paar lessen in het open water. Dat lijkt mij heel verstandig. Maar het begint wel bij het op orde hebben van voldoende zwemwater in Nederland en dat is nu te vrijblijvend. Gemeenten doen hun best, begrijp me niet verkeerd, maar als zwembaden omvallen, is er geen wettelijke basis om vanuit Den Haag te zeggen: let op, wij hebben die schaarse zwembaden keihard nodig om alle kinderen een zwemdiploma te laten halen. Zo zitten wij in de wedstrijd.

De **voorzitter**:
Nog een vervolgvraag.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Ik ben blij dat u het ermee eens bent. Ik ben het er ook helemaal mee eens dat je leren zwemmen in een zwembad moet doen. Ik zie in België mooie initiatieven voor Swimmable Cities, waarbij erop wordt ingezet in iedere stad een toegankelijke plek te hebben waar mensen kunnen zwemmen. Dan toch nog even die extra vraag. Leren zwemmen in zwembaden: oké, laten we zorgen dat het badwater behouden blijft en dat we het waar mogelijk zelfs kunnen uitbreiden. Maar vind ik de heer Mohandis aan mijn zijde als wij daar ook op inzetten?

De heer **Mohandis** (PRO):
Zeker. Wij zijn voor alle initiatieven die bijdragen aan meer zwemveiligheid voor iedereen, want ook op oudere leeftijd moet je zwemveilig kunnen zijn. Die vaardigheid begint jong maar eindigt vaak ook oud. U vindt mij bij alles wat we kunnen doen om verdrinkingen te voorkomen — door het water beter in te richten, binnenwater, buitenwater — aan uw zijde, en dat weet u ook.

De **voorzitter**:
Meneer Mohandis, u was klaar met uw bijdrage, of had u nog behoefte aan ...?

De heer **Mohandis** (PRO):
Nee, ik was eigenlijk bijna klaar. Er is al veel gezegd. Zoals ik zei worden er grote ambities uitgesproken. Ik hoor graag van de minister hoe zij met de schaarse middelen die zij heeft de volgende stap gaat zetten. Er liggen heel veel moties. Volgens mij kan zij echt aan de slag en ís ze ook al aan de slag.

De **voorzitter**:
Dan dank ik u voor uw bijdrage en gaan we luisteren naar mevrouw Huizenga.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Ik wil de stappen van het leven doorlopen. Wij hebben bij de begroting al aangegeven wat voor ons als partij heel belangrijk is: D66 wil graag dat iedereen gezond 90 kan worden. Sport en bewegen zijn essentieel om dat waar te maken, omdat het bijdraagt aan zowel de fysieke als de mentale gezondheid. Dat begint dus al heel vroeg, bij de kinderen op het schoolplein. Het loopt door tot je 80ste, als je een potje badminton speelt, zoals bij de Masters.

Bij de VWS-begroting hebben mijn collega's de stap gezet van zorg naar gezondheid. Vandaag wil ik die stap nog wat aanzetten voor sport en bewegen. Zelf speel ik inmiddels 40 jaar waterpolo. Ik geef meer dan 30 jaar skiles. Sporten heeft mij heel veel gebracht, op het veld en daarbuiten. Wie fit is, kan echt meer aan.

Voorzitter. Op elke leeftijd is er wel iets wat mensen van bewegen afhoudt. Bij kinderen is dat vaak het scherm. Bij ouderen is dat vaak eenzaamheid. Vandaag wil ik met de minister dat leven doorlopen: van het kind op het schoolplein tot de 90-jarige.

Ik begin met de kinderen: jong leren buitenspelen en bewegen. Van de jongeren tussen de 12 en 17 bewegen maar vier op de tien genoeg. Ik ben blij dat de telefoon vanaf januari de school uitgaat. D66 heeft daar lang voor gepleit. Wel zie ik het risico.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Deze kan ik toch niet laten! In de eerste periode dat ik in de Kamer zat kwam collega Peters met een bizarre motie: telefoons uit de klas. Die heeft het in eerste instantie niet gehaald. Hij zei: Inge, ik ga 'm net zo lang indienen tot die een meerderheid krijgt. Ik wil de credits toch bij hem neerleggen, omdat ik zijn voorgaande strijd hierin heb gezien.

De **voorzitter**:
Dank aan mevrouw Van Dijk dat ze de historie nog even veiligstelt. Gaat u verder met uw betoog, mevrouw Huizenga.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Heel fijn, collega's met deze achtergrond! Fijn dat meerdere collega's hiervoor pleiten. Dan zien we hoe belangrijk het is dat de telefoon de school uitgaat.

Ik zie wel een risico. Als de telefoon weg is en er verder helemaal niks verandert, staan kinderen zich in de pauze te vervelen. Daar kunnen we iets aan doen. Mijn voorstel is om in de afspraken over de telefoonvrije school ook iets op te nemen over een actieve pauze. Scholen bepalen zelf hoe ze dat doen. Het kabinet kan ze daarbij helpen. De Gezonde School heeft al heel veel ideeën. Een buurtsportcoach kan een spel op gang brengen. Ik zou willen beginnen in de wijken waar kinderen nu het minst bewegen.

Over de buurtsportcoach heb ik nog een vraag. Vanaf januari mogen gemeenten het geld van de regeling niet meer gebruiken voor de gymleraar. Dat begrijp ik, want gym is een taak van de school. Ik heb de afgelopen tijd een stuk of tien buurtsportcoaches gesproken. Hoe het gaat, verschilt sterk per gemeente en per wijk. Onderwijs schreef ons in juni dat buurtsportcoaches op school een actieve pauze kunnen begeleiden. Hoe mooi zou dat zijn? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat het ook gebeurt, nu ze de regeling volgend jaar gaat herijken?

Dan de jongeren. Bewegen tijdens het wachten op de ggz. Ik wil het hebben over jongeren die vastlopen met hun mentale gezondheid. Er zijn zo veel mensen die op een wachtlijst staan voor een passende ggz-behandeling. In zo'n periode zit je dan thuis. Daar worden de klachten meestal niet minder van. Het kabinet laat een handreiking maken voor ondersteuning tijdens dat wachten. Die moet er begin volgend jaar komen. In de brief over de toekomst van de ggz staat sporten alleen in een voetnoot, terwijl we hier allemaal de mentale gezondheidsvoordelen van sport en bewegen onderschrijven. Dat vind ik jammer, want bewegen kan je helpen om je beter te voelen en ook om contact te houden met andere mensen.

Sport en bewegen zouden in sommige gevallen een aanvulling kunnen zijn op een andere ondersteuning of behandeling. Wil de minister samen met de minister van VWS bewegen opnemen in de handreiking? Ik denk aan het sport- en beweegloket en de buurtsportcoach, die mensen echt kunnen helpen om een club in de buurt te vinden.

Dan DUMAVA voor de clubs. De club moet er wel zijn. Dat brengt mij bij het volgende punt. Veel verenigingen hebben een oud clubhuis en een hoge energierekening. Voor verduurzaming bestaat de DUMAVA-regeling. Daar zit veel geld in, maar sportclubs maken er weinig gebruik van. Vorig jaar ging er van de bijna 400 miljoen euro maar 6 miljoen naar sportverenigingen. De clubs die het wel aanvragen, hebben vaak een bestuurder die er erg veel tijd in kan steken of ze huren een adviesbureau in. Maar een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

kleine club, die op vrijwilligers draait, komt er heel moeilijk tussen. Ik vind dat oneerlijk. De minister zei in juni dat ze het voor verenigingen makkelijker wil maken om deze subsidie te vinden. Dat waardeer ik, maar ik zou graag horen wat er sindsdien is gebeurd. Hoeveel clubs hebben de subsidie aangevraagd in de ronde die half oktober sloot? Wil de minister zorgen dat clubs met één loket te maken krijgen en hulp bij de aanvraag krijgen, bijvoorbeeld via het sport- en beweegloket?

Aangepast sporten. Graag wil ik ook dit keer stilstaan bij dit onderwerp dat zowel kinderen als ouderen raakt. Ik ben dus een skidocent voor kinderen, maar ik ben ook een skidocent voor volwassenen met een beperking. Dan hebben we het niet over de beperking! We kijken namelijk altijd naar wat er wel mogelijk is. Het is maatwerk en niemand is de uitzondering. Iedereen is onderdeel van de groep en iedereen is uniek. We helpen elkaar wanneer er iemand valt en dat werkt echt als een trein. Ook ouders zijn tot tranen toe geroerd over wat er dan wel mogelijk is. Het is prachtig om dat te ervaren, als deelnemer maar ook als docent.

Behalve de kinderen die meedoen aan deze aangepaste activiteiten, is er ook nog een groep kinderen die in het sportbeleid bijna niet voorkomt. Het gaat dan bijvoorbeeld om kinderen met een zware of meervoudige beperking die naar een dagcentrum gaan, omdat school gewoonweg niet lukt. Ze hebben geen leerplicht en daardoor krijgen ze ook geen gym. Ze vallen onder de langdurige zorg en volgens de Sportraad is er daar geen budget voor bewegen. Ze krijgen alleen fysiotherapie. Voor ouderen in het verpleeghuis geldt overigens hetzelfde.

Voor deze kinderen kan bewegen enorm veel betekenen. Denk aan boccia. Je zit in een rolstoel, een balletje rolt via een gootje naar beneden en je probeert zo dicht mogelijk bij het doelballetje te komen. Ik heb spelers gezien die bijna niet kunnen praten, maar ...

De **voorzitter**:
Mevrouw Huizenga, u heeft een interruptie van de heer Mohandis. Ik wilde u dit stukje even af laten maken, omdat het een sensitief stukje is.

De heer **Mohandis** (PRO):
Mijn vraag gaat over BOSA en DUMAVA, dus over het vorige punt. Ik probeer uit uw betoog te halen wat precies het verzoek is aan het kabinet. Ik moest het even opzoeken, maar op 3 september 2025 is er een motie ingediend door mevrouw Van Dijk en de heer Van Nispen. Die motie werd breed gesteund en het gevoel was eigenlijk "laten we het proberen". De strekking van de motie was dat we DUMAVA zo moesten inrichten dat het voldeed aan waar de BOSA aan voldeed, zeg maar dat het sportverenigingsvriendelijk wordt ingericht; ik zeg het maar in mijn eigen woorden. De uitvoering van die motie bleek heel ingewikkeld te zijn en ik zal u maar alle techniek en details besparen. Maar wat verwacht u nu van deze minister? Zij moet dus gewoon op een positieve manier ruzie gaan maken in het kabinet, want al die gelden die voor sport waren bedoeld, zouden we dan over moeten gaan hevelen naar de BOSA. Dat zou een voorstel kunnen zijn. Is dat wel of niet het voorstel van D66?

Mevrouw **Huizenga** (D66):
De vraag aan de minister is: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de DUMAVA-regeling ook werkelijk bij de sportverenigingen terechtkomt? En: hoe kunnen we ervoor zorgen dat het makkelijker wordt voor die verenigingen? Het stagneert nu en ik zou het liefste

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

zien dat de minister daarover in gesprek gaat met het haar collega's. "Hoe kunnen we er nou voor zorgen dat het geld daadwerkelijk bij die sportverenigingen terechtkomt?" Daar zijn eerder moties over ingediend, maar ik zou het liefst zien dat het geld een-op-een verschoven wordt. Maar we weten allemaal dat dat niet zo makkelijk is. Ik vind het dus van belang dat de middelen die er zijn, ook binnen DUMAVA, bij de sportverenigingen terechtkomen die het nodig hebben.

De **voorzitter**:
Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Ik was bezig met het bocciaspel. Ik vind het belangrijk te laten zien dat ook mensen die een meervoudige beperking hebben, door te bewegen een stap verder komen.

Langdurige zorg, jeugd en sport zitten alle drie in de portefeuille van de minister. Dit ligt dus bij haar. Wil zij zich ervoor inzetten dat deze kinderen en ouderen in de langdurige zorg ook kunnen bewegen, bijvoorbeeld door hen als doelgroep te benoemen bij de herijking van de buurtsportcoachregeling?

Onlangs sprak ik met Esther Vergeer van de Esther Vergeer Foundation. Volgens mij is ze hier ook aanwezig. Ja, ik zie haar in de zaal zitten. Ook daarbij gaat het om het mogelijk maken. Door kleine aanpassingen is het bereik echt bijzonder. Dat geldt ook voor andere organisaties die onderdeel zijn van de MOS. Zij helpen kinderen met een beperking te sporten via een school of via het revalidatiecentrum. De stap naar een sportvereniging is lastig en op deze manier werkt het goed, maar het wordt allemaal betaald uit donaties. Zij zouden het mooi vinden als de minister daar nog een keer komt kijken, dus bij dezen: kan de minister daar nog een keer gaan kijken? Aandacht voor deze initiatieven blijft wat ons betreft heel belangrijk.

Voorzitter. Dan de werkenden. Wie werkt en kinderen heeft, komt vaak niet aan sporten toe. Er zijn gelukkig steeds meer werkgevers die daarbij helpen. Zo kun je soms bijvoorbeeld via je werk een fiets leasen. Kan de minister haar collega aansporen om ook in overleg met werkgeversorganisaties dit soort gezonde arbeidsvoorwaarden en gewoontes aan te moedigen?

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Ik hoorde D66 zojuist over de Esther Vergeer Foundation spreken. Daar heb ik ook een heel stuk over in mijn tekst. Ik heb de minister ook gevraagd of zij wil kijken naar mogelijkheden voor structurele bekostiging. Kan ik D66 daarvoor eventueel aan mijn zijde vinden?

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Ik wacht eerst even het antwoord van de minister af en dan kijk ik wat we daarmee kunnen.

Ik ga verder. Dan kom ik bij de ouderen: de mensen in de derde helft van hun leven, zou ik willen zeggen. Ik was met mevrouw Van Brenk van 50PLUS in Utrecht bij USV Hercules. Daar komen ouderen op vrijdagochtend samen. De resultaten hiervan zijn echt geweldig. Overdag is het sportpark meestal leeg. Sommigen gaan tennissen, klaverjassen of doen yoga, en na afloop drinken ze samen koffie. Ze zijn dus op hun

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

eigen manier betrokken lid bij de club en zorgen ook voor vrijwilligers. Dat doen ze tegen een hele lage contributie van ongeveer €65 per jaar.

Dit initiatief, De Derde Helft, is samen met het Nationaal Ouderenfonds opgezet. Veel mensen komen eerst voor de gezelligheid en gaan daarna ook echt meer bewegen. De club krijgt er leden bij op uren dat het gebouw anders leegstaat. Veel ouderen stoppen met bewegen omdat ze alleen zijn. De Derde Helft helpt bij allebei. Collega Synhaeve noemde het initiatief in juni al in het debat over de ouderenzorg. Er zijn nu ongeveer 40 van dit soort plekken. Het Ouderenfonds kan met een klein bedrag veel van deze nieuwe plekken opstarten. Het fonds helpt de club op weg, en daarna draait de club het zelf. Ik vind het een fantastische investering om gezond ouder te worden. Daarom ga ik straks een amendement of motie indienen om dit verder op te schalen. Het zou heel mooi zijn als we hiermee verder kunnen. Dit hoort voor mij namelijk echt bij gezond ouder worden: op hoge leeftijd nog mensen om je heen hebben om mee te bewegen. Het is ook fantastisch voor het opdoen van nieuwe contacten.

Tot slot: zwemmen. Mijn collega had het al veel over zwemmen. Als waterpoloster vind ik het belangrijk dat elk kind zich kan redden in het water. Uit onderzoek van het Mulier Instituut bleek vorige maand dat kinderen met een beperking hun diploma later of helemaal niet halen. Hun lessen zijn duurder, omdat die in kleinere groepjes worden gegeven, en ouders weten vaak niet waar ze terechtkunnen. Wil de minister de aanbevelingen meenemen in het Nationaal Plan Zwemveiligheid? Zwemmen is niet alleen leuk voor het diploma of de fun, maar ook een pure noodzaak in een waterrijk land.

Voorzitter. Als afsluiting: ik heb veel vragen aan de minister gesteld en ik ben heel benieuwd naar haar antwoorden. Als we het samen echt beter gaan regelen om mensen in beweging te krijgen, zorgen we er stap voor stap voor dat iedereen gezond 90 kan worden. Ik werk daar graag met de minister aan mee.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank voor uw bijdrage, mevrouw Huizenga. We gaan luisteren naar mevrouw Van Meetelen. Excuus, er is nog een interruptie. We komen zo bij mevrouw Van Meetelen, eerst mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ik wil het hebben over sociaal-economische gezondheidsverschillen. Als iedereen gezond 90 moet kunnen worden, is dat in sommige wijken op dit moment een stuk lastiger dan in andere wijken. Mensen met een lager inkomen leven korter en vaak langer in slechte gezondheid. Tegelijkertijd zie je dat in diezelfde wijken en buurten met lage inkomens 35% van de mensen zegt dat de kosten een belemmering zijn om te gaan sporten. Meer dan een derde zegt dus dat de kosten een belemmering zijn. Wat vindt D66 dat er moet gebeuren? Staat D66 open voor initiatieven die gericht zijn op die buurten waar nu zo weinig mensen kunnen sporten en waar de sociaal-economische gezondheidsverschillen zo groot zijn? Denk aan het afschaffen of het verlagen van de btw voor sportscholen of gerichte subsidies voor sportverenigingen in wijken met lage inkomens. Dan kunnen we daar gericht wat aan doen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Allereerst denk ik dat de buurtsportcoaches een belangrijke rol hebben in die wijken om de doelgroepen te bereiken en mensen aan het sporten te krijgen. Geld is niet de enige reden. In het recente onderzoek hebben we ook gelezen dat het soms gewoon ook een kwestie is van niet bekend zijn met. Daar zou ik zeker ook mee aan de slag gaan. Over alle andere ideeën om hieraan een impuls te geven ga ik graag in gesprek. Ik ben heel benieuwd naar het antwoord van de minister op de vraag over de buurtsportcoaches. Ik denk dat wij gezamenlijk moeten kijken hoe we dit vooruit kunnen helpen. Wij zijn er een groot voorstander van om ongelijkheid weg te nemen en zo veel mogelijk mensen aan het bewegen te krijgen. U vindt mij dus aan uw zijde.

De **voorzitter**:
Goed, dank. Dan gaan wij nu luisteren naar mevrouw Van Meetelen.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Voorzitter, dank. Dan is het moment toch aangebroken.

De rapporten die zijn geagendeerd laten zien dat meer bewegen kan helpen om ziekte te voorkomen. Dat wisten we natuurlijk eigenlijk ook al wel. Zelfs een kleine verandering kan al verschil maken. Daarvoor hoeft iemand niet meteen iedere week meermaals naar de sportschool. Het RIVM rekent bijvoorbeeld met negen minuten extra wandelen per dag. Dat resulteert in het gebruikte model in minder ziekte en lagere zorguitgaven. Wandelen kunnen we allemaal; gewoon lekker buiten. Een ander rapport kijkt naar veranderingen in onze omgeving. Sommige aannames zijn ideologisch in plaats van logisch. Zo wordt aangenomen dat mensen op tropische dagen niet fietsen, maar ik zie mensen op tropische dagen zelfs hardlopen. Ik verklaar hen wel een beetje voor gek, want ik zou het echt niet doen, maar toch, er zijn mensen die dat wel doen. Is de minister het met de PVV eens dat de overheid zich niet moet bemoeien met de vraag bij welke temperaturen iemand nog kan sporten? Men kan dat toch immers zelf prima bepalen?

Ik stel deze vraag omdat gemeenten sportevenementen afgelasten als het te warm wordt, ook als aan alle veiligheidseisen is voldaan. Denk aan beschutting, extra watertappunten enzovoort. Dan doe je eigenlijk het tegenovergestelde van wat je zou willen, dan houd je het sporten tegen. Is de minister het ermee eens dat mensen zelf in staat zijn te bepalen wanneer ze wel of niet kunnen of willen sporten? Ziet de minister ook dat de regering geen harde beleidskeuzes moet maken op basis van gevolgen op papier?

Voorzitter. Wie wil sporten, moet ergens terechtkunnen. Dat klinkt simpel, maar als de zwemles vol zit of een vereniging geen aanbod voor je kind heeft, wat moet je dan? Wat we kunnen doen, is ervoor zorgen dat er dicht bij huis een plek is om te sporten, met vrijwilligers die daarvoor de tijd en ondersteuning krijgen. Bij zwemles gaat het vaak al mis. Ouders zijn verantwoordelijk, zegt het kabinet. Maar wat moeten zij als er geen plek beschikbaar is? Er is sprake van een wachttijd van gemiddeld zeven maanden en bij sommige aanbieders zelfs langer dan een jaar. Hoeveel korter wordt die wachttijd en hoeveel extra kinderen kunnen met het aangekondigde geld nu hun diploma halen, vraag ik de minister. Er is al veel gezegd over het zwemmen, dus de rest laat ik even achterwege.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ook over DUMAVA hebben wij toch nog een vraag, voorzitter. Kleinere projecten worden makkelijker, en dat is goed. Nieuwbouw blijft echter uitgesloten, terwijl daar wel om is gevraagd. Hoe helpt de minister verenigingen die juist die extra ruimte nodig hebben?

De Sportraad wil onderzoeken onder welke voorwaarden sport bijdraagt aan mentale weerbaarheid, omgaan met druk en tegenslag en maatschappelijke verbondenheid. De PVV zegt bijna elk debat: we moeten af van het gepamper, de cultuur dat iedereen wint zodat niemand verliest. Ik zeg het nog maar eens: verliezen is niet erg. Daardoor leer je wat winnen is. Door verlies mee te maken en daarbij niet betutteld te worden, krijg je weerbaardere mensen. Ik vraag dus aan de minister hoe zij hiernaar kijkt en of zij dit in de breedte mee wil nemen, niet alleen in de sport, maar ook als we kijken naar de jeugdhulp en het onderwijs. Ik weet dat onderwijs niet uw portefeuille is, maar misschien kan u het gesprek met uw collega aangaan.

Voorzitter. De Sportraad gaat verder met "Beweegwijsheid" en "Sport als dorpsplein". Ik hoor graag wat verenigingen daarvan in de praktijk gaan merken. Hoe zorgt de minister ervoor dat deze adviezen ook kinderen bereiken die nu door hun beperking niet kunnen meedoen?

Voorzitter. Vanuit een werkbezoek is de PVV in contact gekomen met de Esther Vergeer Foundation. Esther Vergeer is een voormalig rolstoeltennisster, die zeven keer paralympisch goud won en bijna tien jaar ongeslagen bleef in het enkelspel. Wat een prestatie! Vanuit haar ervaring helpt zij al jarenlang kinderen met een beperking. Het gebeurt niet zelden dat een kind klaar is met een behandeling en vervolgens thuis blijft zitten, misschien met een gebrek aan vertrouwen in het eigen lichaam, of misschien zijn de ouders wel bang dat sporten te veel vraagt. Wie helpt dat gezin dan verder?

De Esther Vergeer Foundation doet dat via een sportpolis. Samen met artsen en zorgprofessionals wordt bekeken welke sport past bij het kind. Er wordt rekening gehouden met wat het lichaam aankan. Vervolgens krijgt het gezin begeleiding naar een vereniging in de buurt. Die persoonlijke hulp verdient aandacht. Een adres meegeven en zeggen "daar kan je wel gaan sporten" is soms gewoon niet genoeg. Voor het kind dat geconfronteerd is met uitdagingen kan sporten betekenen dat het weer iets zelf durft, dat het vrienden maakt met wie ook buiten de training wordt afgesproken en dat kan doorwerken op school en thuis. Dan kom je ook weer bij die weerbaarheid.

Er zit ook nog een positief effect voor de naasten aan. Als een kind zelfstandiger wordt, hoeven ouders misschien minder over te nemen. Hun zorgtaken kunnen mogelijk afnemen, en dat kan ook voor een broertje of zusje weer verschil maken. Wat de PVV betreft moeten we beter onderzoeken wat die effecten zijn, en ook wat ze betekenen voor later zorggebruik. Is de minister daartoe bereid? Wat we zeker weten, is dat de waarde voor het kind al bestaat voordat we daar een bedrag aan kunnen hangen. Daarom wil de PVV dat deze begeleiding een duidelijke plek krijgt bij herstel en preventie. Niet ieder kind heeft dezelfde hulp nodig. Voor wie die hulp wel nodig heeft, moet duidelijk zijn waar die te krijgen is.

Wil de minister met de Esther Vergeer Foundation en de betrokken zorgpartijen uitzoeken welke begeleiding al vanuit de zorg betaald kan worden en wat er nog ontbreekt? Kan de minister ook kijken of er mogelijkheden zijn voor structurele

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

bekostiging? Ik vroeg het zojuist ook al aan de collega naast mij. Sport kan een kind helpen om weer op zijn lichaam te vertrouwen en als het beter gaat met het kind, kan dat thuis veel zorgen schelen. Daarom vraagt de PVV de minister om deze begeleiding goed te regelen, zodat de kinderen die willen sporten ook de hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben.

Voorzitter. Ook nog een paar vragen over de speelplekken. De PVV leest dat de motie-Van Meetelen als afgedaan wordt beschouwd, maar hoe kan dit, terwijl het onderzoek nog loopt en het niet duidelijk is of speelplekken daadwerkelijk veilig zijn geworden? Bij controles bleek dat bij 30% van de onderzochte speelplekken de certificering niet op orde was. Kan de minister aangeven wat er precies mis was en of deze problemen inmiddels zijn opgelost? Waarom duurt het onderzoek van de NVWA vier jaar? Kan de Kamer eerder over de resultaten worden geïnformeerd? Is de minister het met de PVV eens dat er dan dus ook niet gesteld kan worden dat de motie-Van Meetelen is afgedaan, terwijl dit alles nog loopt?

Voorzitter, als laatste. Elk kind verdient de kans om te bewegen, plezier te maken en mee te doen. Daarom is het belangrijk dat sportverenigingen en zwembaden toegankelijk en betaalbaar blijven voor iedereen. Maar laten we vooral niet vergeten dat buitenspelen niets kost. Gewoon lekker rennen, voetballen, fietsen en keten met je vriendjes, gewoon gratis in de buitenlucht. Ik doe dus nogmaals de oproep aan de minister om zorg te dragen voor goede, veilige buitenspeelplekken.

Dank u.

De **voorzitter**:
Dank voor uw bijdrage. Mevrouw Dobbe op de valreep.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Dank u wel voor uw bijdrage. Ik wil de PVV eigenlijk dezelfde vraag stellen als die ik D66 stelde over de sociaal-economische gezondheidsverschillen. Het is immers gewoon heel pijnlijk dat mensen in sommige wijken en buurten minder lang in goede gezondheid leven en ook überhaupt minder lang leven. In diezelfde wijken kan meer dan een derde van de mensen de kosten van het sporten niet betalen. Daar willen wij voorstellen voor doen. Ik vraag mij af of wij op de steun van de PVV kunnen rekenen als we bijvoorbeeld willen voorstellen om de kosten van het sporten te verlagen, dus de btw te verlagen of af te schaffen voor sportscholen, of om gerichte subsidies te verlenen aan verenigingen die actief zijn in die wijken. Zou de PVV daar open voor staan?

De **voorzitter**:
Mevrouw Dobbe, ik maak u attent op het feit dat dit uw vierde interruptie was.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
U zult begrijpen dat ik niet meteen kan zeggen of we wel of niet iets steunen, maar de SP kan de PVV zeker aan haar zijde vinden, omdat wij natuurlijk op heel veel zaken de btw naar beneden willen hebben. Dat is geen verrassing. Dat willen wij voor de boodschappen ook al jaren. Ik denk dat de SP gelijk met de PVV … We kunnen sowieso stellen dat wij allebei helemaal niet blij worden van wat er nu in de begroting voorligt, en dat het een hele kostbare zaak voor alle mensen gaat zijn. Ik kijk dus met sympathie naar alle voorstellen; dat sowieso. Het ligt er natuurlijk ook aan hoe het gedekt gaat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

worden; daar moeten we wel ook naar kijken. Maar ik zeg niet bij voorbaat nee.

De heer **Mohandis** (PRO):
Ik dank collega Van Meetelen voor haar inbreng. Ze begon wat kritischer over waar de overheid zich wel en niet mee moet bemoeien, maar eindigde wel meer met de oproep: laten we ervoor zorgen dat alle kinderen een zwemdiploma kunnen halen en dat de wachtlijsten worden aangepakt. Dan is mijn simpele vraag: gelooft u nou in meer interventie van deze minister om dingen te regelen, of minder?

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Nou, kijk. Zoals ik ook al zei in mijn betoog: het ligt eraan of het ideologische of logische onderwerpen zijn. Als iets wordt vastgesteld op basis van aannames, dan vind ik dat je daar geen beleid op moet gaan voeren, bijvoorbeeld de aanname dat minder mensen met warm weer gaan fietsen of wat dan ook, terwijl je ziet dat het gebeurt als je naar buiten kijkt. Maar als tegelijkertijd door een overheid, ook een lokale overheid, bijvoorbeeld evenementen worden afgelast, dan werk je dat eigenlijk al zelf in de hand. Dan willen mensen dus sporten, maar dan mogen ze niet meer sporten, want dan wordt dat afgelast. Ik heb ook gezegd: als aan alle veiligheidseisen is voldaan. In die zin ben ik dus voor minder ingrijpen en je minder baseren op ideologische ideeën — laat ik het zo zeggen — maar zeker wel voor het faciliteren van de verenigingen, of voor alles wat we hebben opgetuigd met de BOSA et cetera. Wij bepleiten ook al jaren dat we het zwemmen weer terug willen; wij willen zelfs weer schoolzwemmen. Nou, dat gaat niet gebeuren. Dat moet dus ook vanuit de overheid, dus in die zin wel, maar niet om op ideologische basis te zeggen: het is nu warm; dan kunnen de mensen niet meer gaan rennen, fietsen of wat dan ook.

De **voorzitter**:
Ik dank u voor uw bijdrage. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van der Maas.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Hartelijk dank, voorzitter. Voor de VVD is sport veel meer dan bewegen alleen. Het is competitie, het is plezier en het is prestatie. Het is het voetbalteam, de tennisvereniging, de sportschool en ook de atletiekbaan natuurlijk. Maar het zijn ook de vrijwilligers die een vereniging draaiende houden — daar hebben we vanochtend nog een gesprek mee gehad in Nieuwspoort — en het zijn de ondernemers die mensen aan het sporten willen krijgen. Dat zijn allemaal hele belangrijke factoren. Sport heeft ook een enorme maatschappelijk toegevoegde waarde. Dat weten we allemaal; dat hebben we net ook gehoord. Dat geldt heel erg.

We zeggen er echter wel bij dat sportverenigingen geen zorginstellingen zijn; dat moeten we vooral niet willen. We gaan vanuit Den Haag ook niet voorschrijven welke sport mensen moeten beoefenen. Het lijkt mij dat we dat al helemaal niet moeten doen. We willen het wel doen door veel beter te kijken naar hoe we ervoor kunnen zorgen dat meer Nederlanders daadwerkelijk gaan sporten en dat ook blijven doen. Dan gaat het zowel om jongeren als om ouderen. Het gaat eigenlijk om iedereen die kan lopen. Daartoe behoren ook het recreatief sporten en bewegen in het groen en de buitenlucht; dat is ook heel erg belangrijk.

Voorzitter. Het RIVM kan inmiddels beter berekenen wat sport- en beweegbeleid oplevert voor de gezondheid en arbeidsproductiviteit. De vraag aan de minister is dan

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

ook of zij bij nieuwe sportmaatregelen inzichtelijk kan maken wat de verwachte maatschappelijke opbrengsten zijn. Als sport aantoonbaar bijdraagt aan gezondheid en minder ziekteverzuim, moeten we dan ook niet naar private financiering kijken, naar het bedrijfsleven? Ik begon daar net al over. Ziet de minister mogelijkheden om zorgverzekeraars, werkgevers en werknemersorganisaties nadrukkelijker te betrekken bij bewezen effectieve initiatieven die mensen aan het sporten krijgen? Kunnen zorgverzekeraars bijvoorbeeld aangemoedigd worden om beweegmakelaars te financieren, zoals Univé dat doet in Apeldoorn, geloof ik? Of kunnen we werkgevers aanspreken om de werkkostenregeling meer in te zetten voor sport, niet alleen voor zware beroepen, maar gewoon voor alle werknemers? Welke mogelijkheden ziet de minister daartoe?

Voorzitter. Sporten levert een positieve bijdrage aan een sneller herstel bij ziekte. Dit is wat de VVD betreft echt een onderbelicht element in de benadering en de begeleiding van zieke werknemers. Een werkgever kan niet zonder meer van werknemers eisen dat zij sporten of een gezonde levensstijl hebben, want dat schendt het grondrecht op privacy en natuurlijk de persoonlijke levenssfeer. Werkgevers zouden sporten en bewegen mogelijk wel op een effectieve manier bij zieke werknemers kunnen inzetten en verankeren binnen het arbo- en re-integratieproces. Zo zou een bedrijfsarts in de medische probleemanalyse conditieopbouw of beweging noodzakelijk kunnen maken voor het herstel, mits dat relevant is natuurlijk, en dit dan kunnen vertalen naar concrete acties in het plan van aanpak. Mijn vraag aan de minister is of dit juridisch afdwingbaar is. Zo nee, is het mogelijk om het wel afdwingbaar te maken, op zo'n wijze dat de werknemer aantoonbaar moet sporten of bewegen? De VVD heeft daar dan het liefst ook sancties bij.

We hebben sterke sportverenigingen en goede accommodaties nodig. We hebben het net al gehad over de BOSA en over DUMAVA. Ik heb er een heel stuk over geschreven, maar ik begin toch eerst even over de najaarsbrief. De VVD ziet mogelijkheden voor een revolverend sportfonds, maar in de najaarsbrief wordt gesproken over een "financieel instrumentarium voor sportaccommodaties". Dat is best een mooie omschrijving, maar toch ook wel heel erg cryptisch. Wat wordt daarmee bedoeld? Is dat een revolverend fonds? Zo nee, wat is het dan wel?

Laten we er even van uitgaan dat het een revolverend fonds is, want daar hebben we in september al een motie over aangenomen, geloof ik. Hoe gaat dat er dan uitzien? Kan de minister verschillende scenario's presenteren voor de omvang, de organisatie, de voorwaarden en de uitvoering van dat fonds, natuurlijk inclusief dekking binnen de sportbegroting? Kan zij daarbij ook aangeven hoeveel investeringen daarmee in totaal mogelijk worden? Als het toch geen revolverend fonds is, wat is dat financieel instrumentarium dan wel? Wij vinden natuurlijk dat de BOSA en dat andere financiële instrument naast elkaar moeten bestaan. Daar waar we bezig zijn met een noodzakelijke investering die zichzelf niet kan terugverdienen voor een sportvereniging, is het logisch om subsidie te geven. Daar waar het zich wel terugverdienen kan, heb je het echter toch over een revolverend fonds of iets dergelijks.

We hebben het eigenlijk allemaal over DUMAVA gehad. Ik denk dat ik best mag concluderen dat we in deze commissie een bepaalde frustratie voelen wat betreft de overvraging bij de BOSA en de ondervraging bij de DUMAVA. Ik denk dat het erop neerkomt dat we allemaal zoeken naar een manier om dat meer in balans te brengen. Ik

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

heb een motie in voorbereiding over de DUMAVA. Volgens mij heeft collega Van Dijk er ook een en iemand aan die kant ook nog. We zijn dus allemaal eager om er wat aan te doen. Mijn vraag is eigenlijk de volgende. We zien de discrepantie tussen die twee fondsen. Wat vindt de minister daarvan? Ziet zij mogelijkheden om te kijken naar een verruiming van de voorwaarden van de DUMAVA om sportverenigingen de gelegenheid te geven om van die regeling gebruik te maken? Ik denk dat het goed is als we zo meteen tijdens de schorsing even met z'n allen bij elkaar gaan zitten om te zien of we samen wat kunnen doen op DUMAVA, dan wel het kunnen samenbrengen, en dan misschien met één oproep aan de minister kunnen komen. Ik denk dat dat een goed idee is.

Vervolgens wil ik het over anabole steroïden hebben. In het debat van voor de zomer ben ik daar ook over begonnen. De VVD maakt zich zeer grote zorgen over het toenemende gebruik daarvan in de individuele sport. Het gaat over 400.000 sporters die illegaal steroïden gebruiken, dus zonder dat dat onder de Zorgverzekeringswet valt. Veel van die steroïden zijn vervuild en vaak worden die verkeerd gedoseerd. Ze zijn zeer schadelijk voor de gezondheid en ze leiden tot agressie, onvruchtbaarheid en mentale problemen bij de gebruikers. Maar ja, ze worden best wel vrijelijk verkocht. Dat is wel zo. Ik heb zelf voor dit debat overwogen om te kijken of ik ze zelf ergens kon aanschaffen, maar dat heb ik toch maar niet gedaan. Ik hoor wel in mijn omgeving dat ze makkelijk verkrijgbaar zijn. Ik vind dat toch wel moeilijk en eigenlijk onacceptabel. Er is natuurlijk wel een convenant in de fitnessbranche, genaamd Eigen Kracht. Dat is een hele goede stap, maar de effectiviteit van de opvolging en de opsporing is erg laag. Ik begrijp dat er jaarlijks minder dan 150 zaken zijn die zien op overtreding van de Geneesmiddelenwet. Dat betekent niet dat die allemaal te maken hebben met anabole steroïden. Mijn vraag aan de minister is dus: hoeveel zaken zijn er dan gerelateerd aan anabole steroïden die door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd opgespoord worden? Hoeveel worden er vervolgd? Dat is heel belangrijk. Wat zijn de strafmaten? Wordt er dan ook een verminderde illegale productie en handel geconstateerd? Ik heb een motie in voorbereiding om de minister op te roepen om daar wat aan te doen.

Voorzitter. Het Sportakkoord loopt eind van dit jaar af. De goede zaken daaruit moeten worden geborgd. Daarbij moet de volgende fase wat de VVD betreft minder gaan over bestuurlijke structuren en meer over resultaten voor de sectoren. Dan komen er bij mij vragen op zoals de volgende. Sporten er daadwerkelijk meer Nederlanders? Blijven zij langer sporten? Worden sportverenigingen sterker? Zijn accommodaties toekomstbestendig? Wat krijgen we voor iedere publieke euro terug? Kan de minister toezeggen dat dit soort meetbare resultaten centraal komen te staan in het sportbeleid vanaf 2027? Haar toezegging in de najaarsbrief dat er een omslag gemaakt gaat worden van tijdelijk beleid naar een meer structurele aanpak vind ik een hele mooie beweging die de sportsector meer duidelijkheid en zekerheid kan geven, maar wat betekent die nou eigenlijk concreet? Komt er dan inderdaad een echte integrale benadering van de sportsector? Het zou namelijk echt heel mooi zijn als dat gebeurt.

Dan de integriteit in de sport. De Wet integere sport wordt binnenkort naar de Kamer gestuurd. Daarmee wordt de oprichting van Integere Sport Nederland wettelijk geregeld. In de najaarsbrief staat dat de Raad van State advies heeft gegeven over het wetsvoorstel, maar er staat geen planning bij van wanneer er een vervolgstap komt. Mijn vraag aan de minister is wanneer de wet naar de Kamer komt en wanneer die instelling wordt verwacht operationeel te zijn. Het is overigens wel positief dat er meer geld

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gereserveerd wordt dan van tevoren voorzien met dekking uit de middelen voor sport en bewegen.

Dan mijn laatste punt, voorzitter. Dat gaat over kansengelijkheid. In de najaarsbrief wordt terecht aandacht besteed aan mensen met een handicap, mensen met een laag inkomen en nog meer wat betreft kansengelijkheid. De aandacht voor gelijke kansen tussen jongens en meisjes is opvallend afwezig. Mijn vraag is waarom dat is. Kan de minister aangeven of zij vindt dat jongens en meisjes al gelijkwaardig worden behandeld? Dan gaat het vooral om de verdeling van de trainingsfaciliteiten, begeleiding en financiële middelen. Ik hoor nog wel anekdotisch bewijs dat meisjes ergens op een veldje ver weg moeten trainen terwijl de jongens op het eerste veld staan. Ik weet niet of dat anekdotisch is of dat dat daadwerkelijk structureel is. Ik zou graag naar de mening van de minister daarover willen vragen. Ik zou haar ook willen vragen om dit mee te nemen in de verdere uitwerking van het kansengelijkheidsbeleid in 2027.

Hartelijk dank, voorzitter. Dat is het.

De **voorzitter**:
Dank. U heeft nog een interruptie van de heer Mohandis.

De heer **Mohandis** (PRO):
Nog even terug naar het punt van de DUMAVA. Dat debat hebben we een jaar geleden met elkaar gevoerd. Toen was de heer Van der Maas er nog niet, maar dat maakt niet uit. Het punt is meer dat er nu wordt gesproken over een motie. Als de VVD met geld wil schuiven, moet ze een amendement indienen. Ik vind het prima, hoor, zo'n motie, maar ik ben even benieuwd wat die moet opleveren, behalve dat de minister aan haar collega Boekholt-O'Sullivan — als het ik het goed heb gecheckt, is die verantwoordelijk en valt daar de DUMAVA onder — moet vragen of ze een beetje geld wil teruggeven, omdat het eigenlijk voor sport bedoeld was en dat als daar een "nee" op komt, de inspanningsverplichting die op die motie zit, niet leidt tot een resultaat. Ik ben daar benieuwd naar. Prima intentie, maar als het niets oplevert, wil ik ook — dat zeg ik tegen alle verenigingen die meekijken — geen valse verwachtingen wekken, want anders hebben we dat weer uit te leggen met elkaar.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Nee, valse verwachtingen wekken, is het laatste wat ik wil doen. We zijn allemaal op zoek naar een oplossing. Ik denk dat dat de belangrijkste constatering moet zijn. Ik dacht zelf aan het verruimen van de voorwaarden van DUMAVA en dus niet aan gaan schuiven met middelen. Ik dacht juist aan het verruimen van DUMAVA, zodat je daar makkelijker een beroep op kan doen en dan dus meer ruimte kunt bieden aan sportverenigingen om die kant op te gaan. Dan gaan we het niet van het ene departement naar het andere verschuiven, maar verruimen we simpelweg de subsidieregeling. Maar ik weet dat het over departementen heen gaat en dat we twee verschillende bewindspersonen hebben. Tegenover deze minister staat dan iemand die, of in ieder geval een heel apparaat dat denkt: ja, maar wacht even, is dat wel verstandig want wij hebben ook onze doelen? Het zou wel interessant zijn om te zien hoe de minister daartegen aankijkt, om dat dan toch mogelijk te maken.

De **voorzitter**:
Ik dacht al dat u broedde op een vervolgvraag.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Mohandis** (PRO):
Ik ben er altijd voor; als een nieuwe poging iets anders oplevert, waarom dan geen nieuwe poging doen? Maar ik kan me herinneren dat die zoektocht ook al redelijk is gedaan door de voorganger — voorgangers, durf ik zelfs te stellen — van deze bewindspersoon. Ik ben dus heel benieuwd of het iets oplevert. Wij zijn echt wel bereid om concreet mee te kijken. Hoe zorgen we ervoor dat dat wat voor sport bedoeld is ook toegankelijk is en goed aansluit bij de BOSA-regeling? Maar de zoveelste poging met nul uitkomst, daar zit … Nou goed, ik wacht het antwoord gewoon even af. Ik ben er nog niet heel hoopvol over, als ik het zo hoor, maar misschien word ik verrast door nieuwe inzichten en nieuwe energie.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Kennelijk breng ik die nieuwe energie. Ik weet niet meer wie het zei, maar inderdaad: als je iedere keer hetzelfde probeert, krijg je iedere keer hetzelfde resultaat en dat leidt dus tot niks. Was het Einstein? Ik weet niet wie het was. Ik denk het wel. Misschien niet. Maar nu probeer ik dus wat anders. Nu probeer ik de DUMAVA te verruimen. Dan gaan we niet schuiven en is het misschien wat makkelijker. Nogmaals, ik denk dat we allemaal op zoek zijn naar een bepaalde oplossing, maar misschien is het het beste om de minister te vragen met een oplossing te komen.

De **voorzitter**:
We gaan straks naar de minister luisteren. Meneer Van der Maas, u heeft ook nog een interruptie van mevrouw Huizenga.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Ik hoorde de heer Van der Maas iets zeggen over sancties als je als werknemer niet gaat sporten. Aan wat voor sancties, denkt u dan? Is dat dan twintig keer opdrukken of is het een andere regeling?

De heer **Van der Maas** (VVD):
Mijn collega Van Dijk stelt net voor om ze burpees te laten doen. Ik weet niet of dat verstandig is. Nee. De bedoeling van mijn voorstel is dat daar waar bewegen en sporten behulpzaam is voor iemand bij het herstel van ziekte, de dokter, de arboarts zegt: dit komt in een plan van aanpak. Met andere woorden: ga dat doen, dan word je beter. De bedoeling is dat je daar vervolgens inderdaad bijvoorbeeld toch ook een loonsanctie aan hangt.

De **voorzitter**:
Er is geen vervolgvraag, zie ik. Dan dank ik u voor uw bijdrage en gaan we luisteren naar mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dank je wel, voorzitter. Dank aan alle mensen die zijn komen luisteren. Dat vind ik het mooie aan sportdebatten: de tribune zit dan altijd vol. Bij heel veel andere debatten die ik doe, is dat wat minder zo, waar ik me ook wel iets bij kan voorstellen.

Voorzitter. Zoals ik eerder in deze commissie al heb aangegeven, ben ik al een tijdje bezig met de initiatiefnota Sport en bewegen als medicijn. Ik had deze al klaar willen hebben, maar als financieel woordvoerder blijk ik zelf ook de nodige lenigheid en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

uithoudingshoudingsvermogen nodig te hebben, om maar in sporttermen te blijven. Daardoor kost het me nog iets meer tijd dan me lief is, maar het werk heeft niet stilgelegen. In onze initiatiefnota zullen we drie thema's centraal stellen. Allereerst het hart. Wij noemen dat "het aantrekkelijk en vanzelfsprekend maken van sport en bewegen". Dan komt het hoofd: mensen laten begrijpen wat gezonde keuzes zijn. Dan het lijf: ervoor zorgen dat iedereen ook daadwerkelijk kan bewegen. Deze drie thema's horen wat ons betreft echt bij elkaar. Als je er zelf niet in gelooft, als je niet begrijpt waarom het belangrijk voor je is en als het je vervolgens ook nog eens heel moeilijk wordt gemaakt om het te doen, dan gaat het dus nooit gebeuren. Mijn inbreng zal ik dan ook langs deze drie thema's structureren. Om deze thema's verder te brengen is er wat het CDA namelijk ook voor de overheid een rol weggelegd. Hiervoor is het wel van belang dat de basis op orde is. Daar wil ik dan ook mee beginnen.

Voorzitter. Het kabinet lijkt een voorzichtige beweging de goede kant op te maken, als ik de laatste brief van de minister lees, maar het tempo mag echt omhoog. Daarnaast zijn de cijfers in de begroting lastig te doorgronden. Dat maakt het ingewikkeld om te bepalen of de investeringen op de juiste plek landen en of we door het dipje aan middelen in 2027 ten opzichte van 2028 niet eerst weer een stapje terug zetten. Graag dan ook een reactie van de minister.

Voorzitter. Allereerst de vraag waarom ik hier zo principieel in zit. Er leven in de Kamer, maar vooral bij mensen thuis, heel veel zorgen over de vraag of het ons lukt om goede en betaalbare zorg te blijven leveren. Door personeelstekorten en toenemende vergrijzing lopen we namelijk het risico dat ons zorgstelsel vastloopt. Het is van belang dat mensen gezond oud kunnen worden. Daarvoor is het nodig dat we als overheid meer inzetten op sporten en bewegen. Dat niet doen is slecht gezondheidsbeleid en — ik kan het als financieel woordvoerder toch niet laten om te benoemen — ook gewoon slecht financieel beleid. Wat het CDA betreft maken we namelijk de beweging weg van betalen voor ziekte naar meer investeren in gezondheid.

Voorzitter. Ik zal nu ingaan op de inhoud en de maatregelen die het CDA voor zich ziet om die beweging ook echt te kunnen maken. Ik begin met het hart, oftewel het aantrekkelijk en vanzelfsprekend maken om te sporten en te bewegen. In de begroting wordt stilgestaan bij het feit dat de sport- en beweegsector vanuit de samenleving is ontstaan en dat er een rol voor de overheid ligt om de maatschappelijke waarde ervan te maximeren. Hier ben ik het erg mee eens. Een sterke samenleving ontstaat wanneer mensen zichzelf organiseren, verantwoordelijkheid nemen en voor elkaar klaarstaan. Onze verenigingen spelen daarin een onmisbare rol. Ze brengen mensen samen, zetten mensen aan tot bewegen en zijn ook nog eens een oefenplaats voor verantwoordelijk burgerschap. Dit moeten we koesteren en faciliteren.

Dat vraagt wel om een andere manier van werken vanuit de overheid, namelijk handelen vanuit vertrouwen, ruimte geven, ondersteunen en drempels wegnemen. Dat moet in plaats van het voorschrijven, overmatig controleren en reguleren. Onze eerste maatregel zou dan ook zijn om over te gaan tot een maatschappelijke uitvoeringstoets. Op dit moment wordt bij het vaststellen van wet- en regelgeving namelijk onvoldoende onderscheid gemaakt tussen commerciële ondernemingen en maatschappelijke organisaties. Hierdoor krijgen verenigingen te maken met regels die eigenlijk zijn ontworpen voor professionele bedrijven. Denk aan UBO, Wbtr, AVG, financiële regelgeving en ontzettend veel administratieve verplichtingen. De gevolgen hiervan zijn

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

dat vrijwilligers afhaken, omdat ofwel de expertise ontbreekt of de regeldruk ze boven het hoofd groeit. Daarom zou ik de minister willen vragen of ze een verplichte maatschappelijke uitvoeringstoets voor vrijwilligersorganisaties en verenigingen wil verkennen.

Voorzitter. Want de zorgen zijn groot. Zo hoor ik geruchten dat de UBO, die ik zojuist al noemde, weer aangescherpt gaat worden. Noem het woord "UBO" in een zaal met penningmeesters en de rillingen lopen ze over de rug. Kan de minister deze geruchten voor al onze penningmeesters ontkrachten en ze geruststellen?

Voorzitter. De minister is met de collega van PRO op werkbezoek geweest bij een sportvereniging in Elst, als ik het goed heb. Vanmorgen werd dat ook benoemd. Het betreft een gemeenschap die groeit en dus ook meer sportfaciliteiten nodig heeft. Iedereen was het erover eens dat dit moet gaan gebeuren. De minister stelde dan ook de terechte vraag hoe het komt dat deze vereniging niet de hulp krijgt die ze nodig heeft. Het antwoord van de gemeente was: we hebben daar de mensen gewoon niet voor. Dat geluid herken ik heel erg.

Dat geldt ook voor het geluid dat meer integraal werken het makkelijker zou maken om tot goede oplossingen te komen. Daar zijn we als overheden nog niet altijd even behendig in. Daarom overweeg ik een motie in te dienen met het verzoek om een pilot te verkennen waarbij sportverenigingen worden geholpen om de gezamenlijke ambities tot sport en bewegen te realiseren in een integrale aanpak. Op die manier worden onze sportdoelen eerder bereikt en worden de gemeentelijke middelen zo goed mogelijk benut. We willen namelijk ook een slagvaardige overheid. Dan de tweede maatregel: de professionele ondersteuning van vrijwilligers. We begrijpen heel goed dat verenigingen zich gewoon aan de regels moeten houden. Laten we er dan in ieder geval voor zorgen dat de regels die we maken proportioneel zijn. Dat zijn ze nu in veel gevallen niet. Wat het CDA betreft zou het goed zijn als gemeenten in staat worden gesteld verenigingen bij te staan bij het aanvragen van vergunningen en subsidies. Een kleine voetbalclub of kanovereniging help je door te zeggen: laat mij die subsidieaanvraag, vergunning of financiële administratie maar even voor je regelen. De minister ziet dit ook en onderneemt hier ook actie op. Ik ben er dan wel weer bang voor dat verenigingen te maken krijgen met extra ondersteuning, in een aantal fte's, maar dat die werken van negen tot vijf, op maandag, dinsdag en op donderdag, terwijl vrijwilligers dan zelf moeten werken. Graag een reactie van de minister.

Dan het hoofd, oftewel: mensen laten begrijpen wat gezonde keuzes zijn. Sport en bewegen dragen bij aan de gezondheid, maar toch wordt dat niet altijd zo gewaardeerd, ook niet door de overheid zelf. Daarom was ik blij om in de begroting te lezen dat de minister inzet op het stimuleren van een omgeving die uitnodigt tot bewegen en het gebruik van erkende interventies. Zo weten organisaties en gemeentes die meer bewegen willen stimuleren welke aanpakken effectief zijn.

Dan kom ik bij de maatregel over de testcase passend bewijs. Dit is iets wat het CDA echt heel erg ondersteunt. Ik heb eerder al een motie ingediend over het opnemen van sport als casus voor de richtlijn passend bewijs. Het is van belang dat de uitwerking daarvan niet eindigt met een onderzoeksrapport dat in de la verdwijnt. Wanneer uit de casus blijkt dat sport- en beweeginterventies aantoonbare gezondheidswinst en maatschappelijke baten opleveren, moeten deze uitkomsten worden betrokken bij

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

toekomstige beleids- en begrotingskeuzes. Even voor de duidelijkheid: we zouden graag de investering in sport en bewegen an sich als testcase willen zien. Ik weet dat dit vanuit de sportsector ook een grote wens is. Zit de minister op hetzelfde spoor?

Voorzitter. Laten we de kennis die we opdoen vooral delen met de samenleving, met het risico dat we als betuttelend worden weggezet, maar dat neem ik graag op de koop toe. Kennis mag namelijk niet opgesloten blijven binnen de overheid, maar moet de samenleving in. Een mooi voorbeeld is wandelen en het werk wat de stichting van Bas van de Goor hiervoor doet. Bewezen is dat bewegen ervoor kan zorgen dat je lichaam beter reageert op insuline. Hij maakt daar met heel veel mensen werk van door dit om te zetten in wandelen als medicijn. Kan de minister toezeggen resultaten van deze onderzoeken actief en in begrijpelijke taal in de samenleving te laten landen?

Daarnaast willen we een meerjarige investeringsagenda voor bewezen effectieve sport- en beweeginterventies. We weten dat er al veel onderzoek is over het verbeteren van cognitieve functies bij kinderen door bewegen, ook in relatie tot kinderen met een lage SES, door sommige collega's al aangehaald. Wat wordt er concreet met deze onderzoeksresultaten gedaan in de praktijk?

Dan het lijf: ervoor zorgen dat daadwerkelijk iedereen ook kan bewegen. Ik wil het graag hebben over het belang van het toegankelijke sport- en beweegcultuur. Het is mooi als we mensen zo ver krijgen dat ze willen bewegen, maar dan moeten de mogelijkheden er ook zijn. Het is dan ook teleurstellend om te lezen dat de ongelijkheid in sport- en beweeggedrag tussen sociaal-economische groepen is toegenomen. De volgende maatregel gaat dan ook over het wegenemen van fysieke, sociale en financiële drempels die mensen met een beperking belemmeren deel te nemen aan sport. Ik wil de collega's van D66 en de PVV danken voor het mooie pleidooi om mensen met een beperking aan het sporten te krijgen. Ik sluit me graag aan bij hun vragen. Ik had ook de vragen die PRO had in zijn inbreng met betrekking tot de brief met de oproep van het Fonds Gehandicaptensport.

Dan heb ik nog een vraag naar aanleiding van een toezegging die ik heb gekregen. Ik heb in het vorige debat gevraagd om een analyse te maken van de subsidies die wij zelf in sport steken en daarbij te kijken in hoeverre die gaan naar mannen- en vrouwensport. Daar heb ik nog geen antwoord op. Ik zou het toch interessant vinden. Soms denken we namelijk dat we die ton algemeen aan sport geven, maar dan blijkt in de praktijk dat er toch €80.000 bij de mannensportteams terechtkomt en €20.000 bij het vrouwensportteam ergens achteraf op het laatste veldje van een sportcomplex. Daar zouden wij echt voor willen waken. Als overheid zouden we daar graag het goede voorbeeld in geven.

Dan de vijfde maatregel: de basisvoorziening op orde. We hebben als CDA al heel vaak gepleit voor een goed functionerende ondersteuning van sportverenigingen, om hun accommodaties op orde te kunnen houden. Meer huizen bouwen vraagt ook om meer sportfaciliteiten, en oudere sportfaciliteiten hebben onderhoud en verduurzaming nodig. We hebben nu de BOSA en de DUMAVA, met alle discussies over de hoogte van het fonds en de toekenning daarvan. Daarom pleiten wij naast een BOSA-faciliteit voor een revolverend fonds voor de grote investeringen waar gemeenten en sportverenigingen voor staan. Daar hebben we tijdens het vorige debat al een motie over ingediend. We horen graag de actuele status hiervan; PRO heeft die vraag ook al gesteld.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ja, dit debat gaat over de begroting voor 2027, maar ik wil toch even terugkijken naar 2026 en het proces van subsidietoekenning van de BOSA. Via Sportverenigingen Nederland gaan ongeveer 300 sportverenigingen die een BOSA-afwijzing hebben gekregen bezwaar maken, ongeveer de helft inzake het proces van loting oftewel het veranderen van de spelregels gedurende het spel, maar ook een best groot aantal omdat ze afgewezen zijn in verband met een incomplete aanvraag. Wij horen uit de praktijk dat het in sommige gevallen gaat om het ontbreken van een klein bonnetje. In heel veel commissies hier in de Kamer praten we over het recht van vergissen. Onze vrijwilligers hebben dat recht in 2026 blijkbaar niet. Kan de minister ons uitleggen waarom dit zo is? Ik ben blij dat dit recht in 2027 hersteld blijkt te zijn, want willen we echt in formele bezwaarprocedures terechtkomen met ons verenigingsleven? Wij in ieder geval liever niet. Ziet de minister nog mogelijkheden om hier met elkaar uit te komen?

Voorzitter. Dan de DUMAVA. Sinds 2025 kunnen sportverenigingen gebruikmaken van de DUMAVA. Dat werd destijds gepresenteerd als alternatief voor het deel van de BOSA-regeling dat werd ingezet voor verduurzaming toen op de BOSA werd bezuinigd. Daarmee zou de korting op de BOSA gedeeltelijk kunnen worden opgevangen. In 2025 heb ik samen met de SP een motie ingediend die vroeg om de regels voor de DUMAVA aan te passen, zodat deze meer gelijk zouden gaan lopen met de oorspronkelijke BOSA. We zien nog steeds dat sportverenigingen, zoals verwacht, de DUMAVA slechts beperkt weten te vinden. Vanuit de clubs horen we verschillende verklaringen voor dit beperkte gebruik. Zo lopen verenigingen aan tegen eigendomsvraagstukken, registratie-eisen en de verplichte eHerkenning. Daarnaast moet de DUMAVA vooraf worden aangevraagd, terwijl de BOSA ook achteraf kan worden aangevraagd. De KNVB geeft eveneens aan dat de DUMAVA complexer is dan de BOSA en echt meer voorbereiding vraagt.

Interessant is vervolgens de vraag hoeveel verduurzaming op dit moment gewoon binnen de BOSA wordt gefinancierd. Heeft de minister hier enig gevoel bij? Wij horen uit de praktijk dat ongeveer 30% van het BOSA-budget wordt ingezet voor verduurzaming. Het subsidieplafond van de BOSA bedroeg in 2023 ongeveer 80 miljoen euro. Op basis van die inschatting gaat het dan om een orde van grootte van circa 24 miljoen aan verduurzamingsinvesteringen. Onze vraag en onze overtuiging is dat dat geld eigenlijk alsnog terecht hoort te komen bij sportverenigingen. Wij wisten namelijk op voorhand dat we het voor verenigingen moeilijk aan het maken waren door dit construct zo op te tuigen. We hebben subsidies voor verduurzaming vervolgens deels toch via de BOSA verstrekt. Daardoor zijn we niet efficiënt met onze middelen omgegaan, terwijl de budgetten al zo klein zijn. Ik hecht heel erg aan het zuinig omgaan met gemeenschapsgeld en aan het terecht laten komen van dat geld op de plek waar het terecht hoort te komen. Ik krijg dan ook graag een reactie van de minister. Ook ik ben voornemens om hier een motie over in te dienen. Laten we dus kijken of we gewoon samen een mooi verhaal daarvan kunnen maken.

Dan de zesde maatregel, de laatste: integraal beweegbeleid. Dat is nog zo'n maatregel die heel logisch lijkt maar in de praktijk lastig van de grond komt. Bewegen doe je niet alleen bij de sportvereniging of de sportschool, maar ook gewoon wandelend of fietsend in de openbare ruimte, die daar ook geschikt voor moet zijn. Kinderen moet voldoende mogelijkheid worden geboden om buiten te spelen. Ouderen moeten gericht

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

krachttraining krijgen. In de eerste lijn moet ook naar sport worden doorverwezen. Sport moet in de jeugdzorg worden ingezet om kinderen te helpen met het aanbrengen van structuur in hun leven. Bewegen moet worden ingezet in re-integratietrajecten. Zo kan ik nog wel even doorgaan. We weten dat het nodig is, maar het lijkt ons nog onvoldoende te lukken. Hoe doorbreken we dit volgens de minister? Wij denken dat het daarbij kan helpen om met de sportbelangenbehartigers, zoals NOC*NSF, het POS, de MOS, Sportverenigingen Nederland en gemeenten om de tafel te gaan en een strategisch kader met elkaar te ontwikkelen: wie doet wat en wie is waar verantwoordelijk voor?

Echt tot slot, voorzitter: volgend jaar vieren we het zilveren jubileum van ons koningspaar. Het Oranjefonds was ooit hun huwelijkscadeau. Dat gaat 1.000 ontmoetingsplekken versterken. Ik vind dat echt een heel mooi initiatief, maar als we het hebben over plekken waar mensen elkaar ontmoeten, denk ik ook aan onze duizenden sportverenigingen. De collega van D66 had het al over De Derde Helft. Ik ben ook bij De Derde Helft geweest in Den Bosch. Dat is echt ontmoeten en mensen samenbrengen, met als mooie bijvangst dat je mensen weer aan het bewegen krijgt. Mijn vraag is of de sportverenigingen voldoende in beeld zijn bij dit Jubileumfonds. Ik heb namelijk heel even naar de pagina gekeken en daarop zag ik ze niet genoemd staan. Zou de minister willen onderzoeken hoe verenigingen kunnen aansluiten bij deze bijzondere viering? De voorwaarden worden pas op 2 februari 2027 gepubliceerd, dus misschien is er nog een kansje om ook een lans te breken voor onze sportverenigingen.

Dank je wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dan heeft u een interruptie van de heer Mohandis en daarna van mevrouw Dobbe.

De heer **Mohandis** (PRO):
Dank aan de collega voor de inbreng. Ik zoom even in op het punt van de BOSA. U heeft daar veel over gezegd. Een belangrijk punt is ook hoe we omgaan met de groep gedupeerden, dus degenen die nu in de knel zitten. U zei terecht: minister, ga nog eens kijken wat er mogelijk is voordat we in allerlei bezwaarprocedures terechtkomen. Dat ondersteunen wij graag. Ik was benieuwd hoe u dat precies voor zich ziet, want ik denk dat dat een hele goede zaak is, ook omdat er nu verenigingen in de knel zitten waarvan ik niet zo snel zie hoe ze hier weer uit gaan komen.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Volgens mij worden die bezwaren op dit moment verzameld. Ik heb nog niet het idee dat ze al ingediend zijn. Ik zou het waardevol vinden om hier met elkaar het gesprek over aan te gaan, en daarmee te beginnen voordat die stap gezet wordt. Op sommige punten kun je er dan alsnog met elkaar achter komen dat het "jammer maar helaas" is, maar ik zou het heel pijnlijk vinden als er inderdaad aanvragen tussen zitten die zijn afgewezen omdat er serieus een heel klein bonnetje vergeten is of er iets verkeerd geadministreerd is. Dat past gewoon ook niet bij wat we in 2027 weer willen gaan herstellen en bij hoe wij vinden dat we met elkaar moeten omgaan als overheid en gemeenschap.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ik stel aan het CDA dezelfde vraag die ik zonet aan andere collega's heb gesteld, over sociaal-economische gezondheidsverschillen. In bepaalde buurten leven mensen minder lang, en minder lang in goede gezondheid. Dan denk je: dan moeten we dus

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

investeren om te zorgen dat die sociaal-economische gezondheidsverschillen worden teruggebracht. In diezelfde buurten zegt meer dan een derde van de mensen de kosten van het sporten niet te kunnen betalen, en dat komt nog boven op alle gestegen kosten van de boodschappen, de energierekening, de huren en de zorg, die onder andere door het beleid van dit kabinet alleen maar worden verhoogd. Als je die logica volgt, zal het aantal mensen dat de kosten van sport niet zal kunnen betalen, naar verwachting dus stijgen. Dan is mijn vraag aan het CDA wat we gaan doen om te zorgen dat die mensen wel kunnen sporten en die sport ook betaalbaar wordt. Wij gaan bijvoorbeeld voorstellen om de btw op sportscholen af te schaffen of in ieder geval fors te verlagen, of heel gericht te investeren in de verenigingen die actief zijn in de betreffende buurten en wijken. Kunnen wij het CDA naast ons vinden als we dat voorstellen?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dat zal heel erg liggen aan de voorstellen die gedaan worden. Wij zijn bijvoorbeeld absoluut niet voor btw-aanpassingen, omdat die vaak juist de mensen raken die het wél kunnen betalen. Die gaan toch wel sporten en die krijgen dan het lage btw-tarief. Ik zou gemeenschapsgeld graag anders willen inzetten. Maar neem bijvoorbeeld het initiatief met de sportpas, waar een collega van u zich heel hard voor heeft gemaakt en een amendement over ingediend heeft. Ik denk dat het interessant is om te kijken hoe dat werkt en of daarbij mooie bevindingen gedaan zijn die we breder kunnen inzetten. Daarvoor kunt u ons zeker aan uw zijde vinden, maar ik zou ook heel graag willen weten welke interventies goed werken. Er gebeurt namelijk echt al heel veel in die wijken. We hebben het jeugdfonds, we hebben buurtsportcoaches en we hebben scholen die extra dingen doen. Wellicht moeten we nog veel meer in gesprek met de verenigingen die er al zitten: wat doen jullie en welke hulp kunnen jullie gebruiken? Dan kunnen we gericht gaan ondersteunen. Want dat we de kinderen, maar ook de volwassenen, meer aan het sporten moeten krijgen, deel ik. Daar denk ik graag over mee, maar niet over de btw.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Hartelijk dank voor uw inbreng, mevrouw Van Dijk. U sprak over een meerjarige investeringsagenda voor bewezen interventies. Kunt u wat meer zeggen over wat u daar concreet mee bedoelt? En daarnaast: waar haalt u de dekking vandaan?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Kijk, op het moment dat we wetenschappelijk met elkaar vaststellen — en daarom hadden we die motie ook ingediend — dat een bepaalde beweeginterventie echt een grote bijdrage levert aan gezondheid, welzijn et cetera, et cetera, et cetera, dan is volgens mij stap twee: hoe kunnen we die interventie breed inzetten? Stel je voor dat dat wandelen is. Dan hoeft dat volgens mij helemaal niet bij sport vandaan te komen; dan kunnen we ook met elkaar nagaan of onze openbare ruimte dusdanig goed is ingericht dat we bewegen en wandelen daadwerkelijk stimuleren, en moeten we daar dan misschien een programmaatje voor optuigen.

Dus: waar haal je het geld vandaan? Volgens mij moet je gewoon heel erg kijken naar welke ministeries we allemaal hebben, welke interventies welke ministeries raken, of je kunt aansluiten op bepaalde projecten. Want we hoeven het wiel helemaal niet elke keer opnieuw uit te vinden. Soms kunnen we misschien veel gerichter iets gaan doen of er juist veel meer aandacht voor vragen. Ik merk dit altijd bij debatten die we met elkaar doen; de eerste reflectie die we hebben is dan: "meer geld". Ik denk: soms moeten we middelen gewoon veel slimmer gaan inzetten en misschien andere dingen niet gaan

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

doen. Die keuze ben ik heel erg bereid om te gaan maken, als we daarmee een samenleving kunnen creëren die uiteindelijk meer beweegt dan zonder dit.

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag van de heer Van der Maas.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Ja. Dat spreekt mij aan. Ik denk dat het heel mooi is als we hetzelfde geld op een andere manier gaan gebruiken. Is uw oproep aan de minister dan om daar het voortouw in te nemen, dus om die investeringsagenda op te zetten en in kaart te brengen waar die mogelijkheden liggen, om dan vervolgens met andere bewindspersonen die dekking te gaan vinden?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik denk dat ze ook ons daarbij heel erg nodig hebben. Kijk, de minister kan dadelijk met fantastische rapporten komen die laten zien dat bepaalde interventies ontzettend behulpzaam zouden kunnen zijn, maar ik denk dat wij ons kabinet moeten helpen door over de departementen heen de juiste vragen te stellen, zodat we met elkaar integraal de agenda gaan creëren die we zo graag willen. Dus ja, de minister heeft daar zeker een rol in, ook door ons te helpen om die onderzoeken te verrichten. Maar wij hebben hier ook zeker een rol in door de juiste vragen in de juiste debatten te stellen en met elkaar diezelfde focus vast te houden.

De **voorzitter**:
Ik dank mevrouw Van Dijk voor haar bijdrage. We gaan luisteren naar mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Dank u wel, voorzitter. Om op dit laatste debat in te haken: sportbeleid gaat zéker over meer dan alleen maar over geld, maar zonder voldoende middelen wordt het wel erg lastig. Iedereen vindt het belangrijk dat iedereen kan sporten, maar niet iedereen in Nederland kán sporten. Er is ongelijkheid. Daar wil ik het vandaag over hebben. Vorige week bleek weer uit onderzoek van het CBS dat er duidelijk sociaal-economische verschillen zijn als het gaat over de sportdeelname van mensen. In de groep met de hoogste inkomens sport een kwart meer mensen dan in de groep met de laagste inkomens. Die kloof tussen arm en rijk is gegroeid in plaats van kleiner geworden. Ruim een derde van de mensen in de laagste inkomensgroep geeft aan sport niet te kunnen betalen. Dit is dus wel degelijk een hele belangrijke factor: de kosten en de betaalbaarheid. Zij sporten minder en zijn veel vaker geen lid van een sportvereniging, terwijl dit zo ontzettend belangrijk is. Mensen komen elkaar tegen op het sportveld. Het brengt mensen bij elkaar, wie je ook bent. Sport verbindt, overbrugt verschillen en gaat polarisatie tegen. Sport zorgt ervoor dat sociaal-economische gezondheidsverschillen afnemen. Daarom moeten we zorgen dat deze sociaal-economische ongelijkheid wordt aangepakt. Daar hebben wij vandaag drie voorstellen voor, maar er zijn er ongetwijfeld nog veel meer te bedenken: gerichte subsidies voor sportverenigingen in wijken met een laag gemiddeld inkomen, zodat de contributies daar kunnen dalen; sporten bij sportscholen betaalbaarder maken voor iedereen, door de btw af te schaffen of in ieder geval fors te verlagen; de Sportpas structureel maken en breder uitrollen. Is de minister bereid om deze voorstellen op te pakken?

Niet alleen sociaal-economische verschillen zijn belangrijk als het gaat om

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

sportdeelname. Er zijn ook verschillen tussen mannen en vrouwen. Meiden sporten gemiddeld minder dan jongens, zowel als kind als als tiener. En de helft van de Nederlandse sportende vrouwen tussen de 18 en 25 overweegt weleens om te stoppen. Dat blijkt ook uit recent onderzoek. In de publieke ruimte voelen en zijn vrouwen en meiden vaker onveilig dan jongens en mannen. Dat werkt ook door in de sport en in de publieke ruimte; denk bijvoorbeeld aan de trapveldjes, en ook de weg naar het trapveldje buiten of de sportschool binnen. Als je door een donker en verlaten stuk moet fietsen, zal een vrouw sneller afhaken dan een man. En als we dit weten, dan vind ik dat we ons best moeten doen om te zorgen dat vrouwen en meiden ook kunnen sporten en dat ze dat veilig kunnen doen. Hoe kijkt de minister daarnaar? Weten we genoeg over de oorzaken waarom meisjes en vrouwen minder sporten, en ook over de redenen waarom zij stoppen en waarom zij afhaken? Is de minister bereid om te verkennen wat ervoor nodig is om gelijkheid in sportdeelname tussen mannen en vrouwen aan te pakken? Graag een reactie.

Een derde ongelijkheid die ik vandaag wil benoemen, is die tussen mensen met en mensen zonder beperking of handicap. Kinderen met een beperking sporten fors minder dan hun leeftijdsgenoten zonder beperking, terwijl twee op de vijf kinderen met een beperking die niet sporten dat wel heel graag zouden willen. Ook ik ben een aantal weken geleden op bezoek geweest bij de Esther Vergeer Foundation, die zich inzet voor sport voor kinderen met een handicap. Zij hebben een aantal sportpoli's opgezet in kinderziekenhuizen waarmee ze kinderen en jongeren met een lichamelijke beperking of met een chronische aandoening helpen bij het vinden van een passende sport, die bij hen in de buurt is en bij hen past. Ze helpen bijvoorbeeld ook bij het vinden van sporthulpmiddelen. De resultaten zijn hartstikke goed, alleen is het nu nog te vaak afhankelijk van welke specialist de sportpoli kent en wordt sport niet standaard besproken. Het zou ontzettend goed zijn als bij revalidatie of behandeling ook altijd de mogelijkheden voor sport worden besproken en dat er opvolging kan zijn indien er interesse is, zoals bij een sportpoli. Het zou ook ontzettend mooi zijn als die sportpoli's kunnen worden opgeschaald, omdat de interesse nog steeds groter is dan de capaciteit. Wat is de reactie van de minister daarop? Wat wil ze daarin doen?

Een andere moeilijkheid die kinderen maar ook volwassenen met een handicap in de weg zit, is vervoer. Daar is de pilot sportvervoersvoorziening van Uniek Sporten voor opgezet, maar Uniek Sporten meldt dat het budget voor 2026 op is, waardoor er geen nieuwe kilometers meer kunnen worden toegekend. Dat is zonde, want dit maakt het verschil of mensen wel of niet kunnen sporten. Is de minister bereid om te kijken naar de financiering van deze pilot, die zo ontzettend belangrijk is voor mensen met een handicap, zodat mensen die willen sport niet tegen een dichte deur aan lopen, zoals op dit moment, omdat ze er niet kunnen komen?

Kinderen met een handicap willen ook buiten kunnen spelen, net zoals andere kinderen. In 200 gemeenten is nu een samenspeelplek die ook toegankelijk is voor kinderen met een beperking. Dat is hartstikke mooi. Het is er vaak nog maar één in de hele gemeente, maar nog steeds is dat hartstikke mooi. Maar je zou het in elke gemeente willen, en ook op meer plekken, zodat het toegankelijk is voor elk kind met een beperking. De financiering voor buitenspeelplekken daalt met een miljoen. Wat betekent dit nu? Wat is het plan om ervoor te zorgen dat in elke gemeente een buitenspeelplek komt waar elk kind kan spelen, met of zonder handicap?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voor kinderen met een handicap zijn er ook minder mogelijkheden om te leren zwemmen; dat werd net ook al gezegd. Een kwart van de kinderen met een beperking heeft geen zwemdiploma. Wachtlijsten voor zwemlessen zijn lang voor alle kinderen, maar we hebben gehoord dat het voor aangepast zwemmen in sommige gebieden zelfs kan oplopen tot jaren wachttijd. Weet de minister wat op dit moment de wachtlijsten voor aangepast zwemmen zijn? Weet de minister of het aanbod verschilt per gebied, wat de kosten zijn voor ouders, hoeveel ouders dit nu niet kunnen betalen en of er überhaupt overal aanbod is en toegang voor kinderen met een beperking om te leren zwemmen? Als deze informatie er niet is, dan moet deze er toch snel komen? Graag een reactie.

Kinderen uit gezinnen met hoge inkomens halen bijna allemaal wel hun zwemdiploma, maar een op de drie kinderen uit gezinnen met lage inkomens leert niet zwemmen, ondanks alle ambities en maatregelen en programma's, die weer verschillen per gemeente. Wij vinden dit echt onacceptabel. En de oplossing is zo duidelijk: schoolzwemmen weer invoeren. Deze zomer hebben ook het Nederlands Instituut Veiligheid Zwemlocaties en de Nationale Raad Zwemveiligheid weer gepleit om schoolzwemmen weer in te voeren, net zoals de Kamer. Na meerdere aangenomen voorstellen uit de Kamer en meerdere rapporten over schoolzwemmen blijkt dat dit betaalbaar is en dat er varianten zijn die ook door scholen worden gesteund. Het ligt dus al klaar. Kan de minister uitleggen waarom ze blijft weigeren om dit uit te voeren als een op de drie kinderen uit gezinnen met lagere inkomens op dit moment niet leert zwemmen?

In 2021 kwam een groot misbruikschandaal in de danssport naar buiten en in 2023 het rapport Schaduwdansen, dat daarbij hoorde. De conclusies waren schokkend: mentaal, verbaal en fysiek geweld, seksueel overschrijdend gedrag, structurele onveiligheid in de danssport. Iedereen was geschokt. Maar hoe is het nu, een paar jaar later, nu de aandacht weg is? Uit een rapport van de opvolgingscommissie bleek dit jaar dat 28 van de 33 conclusies uit het rapport Schaduwdansen onvolledig of helemaal niet zijn opgevolgd. De commissie constateert dat er zo veel tijd is gaan zitten in de voorbereidingen door de ministeries en in de screening van de leden van de commissie dat er effectief slechts 4 tot 5 maanden van de 24 maanden kon worden besteed aan het werk waarvoor de commissie was opgericht, namelijk de opvolging van het rapport Schaduwdansen beoordelen. Het werk van die commissie was, heel logisch, dus nog niet af. Ondanks dringend verzoek van de commissie om de termijn te verlengen, hebben de minister van OCW en de staatssecretaris van VWS dit toen niet gedaan. Slachtoffers voelen zich nu niet gehoord en niet gezien. Snapt de minister dit? Snapt de minister dat dit een extra klap in het gezicht van de slachtoffers is? Herkent de minister deze kritiek en erkent de minister dat deze opvolging niet goed is gegaan? Wat gaat de minister hieraan doen? Ik krijg hier graag een heel concreet antwoord op. Ik weet dat de slachtoffers meeluisteren, dus het is heel belangrijk dat er een goed antwoord komt.

Dan tot slot. Hierover is meermaals gesproken en ik zal het niet allemaal herhalen, maar door de ellende bij BOSA zitten en komen er nu sportverenigingen in de problemen. Maar tegelijkertijd komt het geld van DUMAVA maar niet op. Dat is natuurlijk heel raar en niet uit te leggen. Dat geld is bedoeld voor de verenigingen, maar het komt daar niet terecht. Dus ik herhaal de vragen van mijn collega's in dit debat. Wat gaat de minister doen aan het probleem dat er aan de ene kant geld tekort is en er aan de andere kant geld te veel is? Hoe gaat zij ervoor zorgen dat dat geld wel bij de verenigingen terechtkomt? Hierover zijn overigens al eerder moties ingediend, en daar is ook aan

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gerefereerd.

Dat was 'm, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank voor uw bijdrage, mevrouw Dobbe.

Voor wij gaan luisteren naar de minister, gaan we schorsen. Dat zullen wij 45 minuten doen en dat betekent dat wij om 15.30 uur verdergaan met dit debat.

Minister **Sterk**:
Ik had u al even gewaarschuwd dat er een technische storing was. Ik dacht dat die verholpen was, maar het lijkt nu toch weer op te spelen. We gaan gewoon voor drie kwartier, maar mocht het helemaal vastlopen, dan geef ik even een seintje. Ik probeer dan natuurlijk om hier alsnog zo snel mogelijk te zijn, want we hebben er allemaal belang bij dat we op tijd naar huis kunnen, maar het is een beetje overmacht op dit moment.

De **voorzitter**:
Met uw welnemen houden we, zoals u zelf ook voorstelt, vast aan 15.30 uur. Om die tijd zien we u hier dan weer terug.

De vergadering wordt van 14.46 uur tot 15.35 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Goed. We zijn ietsje later begonnen, maar de technische problemen hebben uiteindelijk niet de doorslag gegeven. Ik heropen de vergadering. Ik wil de minister vragen om voor haar beantwoording eerst even aan te geven welke blokjes zij heeft. Dan stel ik aan de commissie voor om de minister zo veel mogelijk de blokjes te laten afwerken en interrupties aan het eind van een blokje te doen. De minister.

Minister **Sterk**:
Dank u wel, voorzitter. Ik heb een stapel aan blokjes. Er zijn heel veel vragen gesteld. Ik houd een beetje de lijn aan van de brief die ik u heb gestuurd. Het eerste blokje is een toekomstbestendig sport- en beweegstelsel; opgroeien met sport en bewegen; kansengelijkheid; BOSA en DUMAVA heb ik als apart blokje, want daar zijn veel vragen over gesteld; sportverenigingen en accommodaties; van zwemmen heb ik ook een apart blokje gemaakt; veilige sport en tot slot het blokje andere belangrijke vragen.

De **voorzitter**:
Dan nodig ik u uit om met het eerste blokje en uw algemene inleiding te beginnen.

Minister **Sterk**:
Dank u wel, voorzitter. Het lijkt voor mij wel gisteren dat we hier zaten, want op 30 juni hebben we ook een commissiedebat Sport gehad. Maar als je dan kijkt, is er sindsdien toch wel heel veel gebeurd. De Nederlandse sporters hebben het fantastisch gedaan. Denk aan Harrie Lavreysen, die voor de vijfde keer goud haalde op de keirin bij het WK baanwielrennen, of naar Naomi Visser, die met de vijfde plek op het WK turnen in Rotterdam haar beste prestatie ooit heeft neergezet. Afgelopen donderdag was ik bij het WK parabaanwielrennen in Apeldoorn en heb daar onze toppers in actie gezien, op de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

toppen van hun kunnen. Ik heb genoten van een fantastisch georganiseerd evenement.

Ook de rest van Nederland is aan het sporten en bewegen, want ik heb ook kennis gemaakt met Gerrie. Ik weet niet of u inmiddels weet wie Gerrie is, maar Gerrie is gewoon een doodnormale Nederlander die is begonnen met sporten, en die daarmee een voorbeeld is voor heel veel Nederlanders. Het motto "Beginnen is winnen" van TeamNL vangt ook mooi de inspanningen van Gerrie en al die andere Nederlanders die beginnen met sporten of het misschien wel samen weer oppakken. Als kabinet willen wij zo veel mogelijk Nederlanders als Gerrie aanmoedigen om voldoende te bewegen en te sporten. Sport, zoals de heer Mohandis ook zei, als gezonde gelijkmaker, zou je kunnen zeggen. Voldoende sporten en bewegen is namelijk van meerwaarde voor iedereen. Het geeft plezier en energie en helpt gezond en fit te blijven, en sport verbindt ook: in de sportschool, bij de vereniging, of gewoon buiten, samen in de natuur.

Samen bewegen, spelen of sporten — of topsporten, al is dat helaas niet voor iedereen weggelegd, maar niettemin — brengt mensen samen en versterkt het sociale fundament van onze samenleving. We hebben in Nederland — dat mogen we best zeggen en dat zeg ik ook een beetje tegen al die mensen hier op de publieke tribune — een sport- en beweegsector waar wij trots op mogen zijn. Ik blijf dat ook heel graag benadrukken. Overal in ons land werken mensen namelijk heel hard aan een rijke en veelzijdige sport- en beweegsector. Ze organiseren het sport- en beweegaanbod en maken het mogelijk dat een steeds grotere groep mensen voldoende beweegt en ook meer vanzelfsprekend sport.

Ik zie het als mijn rol om al deze mensen, verenigingen en organisaties daarin te ondersteunen. Daarbij heb ik extra aandacht voor groepen die aantoonbaar achterblijven in sport- en beweeggedrag. U heeft zelf net ook al verschillende groepen daarin getypeerd.

Voorzitter. De afgelopen acht jaar hebben wij met elkaar — Sport en Bewegen, gemeentes en de Rijksoverheid — de sport en- beweegsector vormgegeven. Met het Sportakkoord I en II is met NOC*NSF, de VSG en het POS samengewerkt aan het versterken van het fundament, het bereik en de betekenis van sport en bewegen. Er is ook extra ingezet op het bevorderen van bewegen via het Actieplan Nederland Beweegt. Die gezamenlijke inzet heeft ons veel gebracht. Het is dan ook van groot belang dat deze tijdelijke afspraken omgezet worden in een structurele inzet, om zo te werken aan een toekomstbestendig sport- en beweegstelsel.

In mijn recente brief, die u allemaal heeft ontvangen, heb ik mijn beeld met uw Kamer gedeeld van dat stelsel en welke activiteiten ik onderneem om hieraan te werken. Ook heb ik in die brief mijn voornemens uiteengezet over de inzet van de middelen die zijn opgenomen in het coalitieakkoord Aan de slag. Die heb ik ook met u gedeeld.

Ik heb de blokjes net al aangegeven, dus ik denk dat u, voorzitter, het mij toestaat dat ik met het eerste blokje begin. Het eerste blokje is toekomstig sport- en beweegstelsel. Ik heb de vragen niet helemaal op volgorde liggen, dus ik hoop dat u mij de tijd geeft om eerst het blokje af te maken en dan de vragen te beantwoorden. De heer Mohandis heeft gevraagd wanneer het wetsvoorstel voor een sport- en beweegwet naar de Kamer komt. Ik vind het echt belangrijk om hier tempo op te maken, maar het is wel belangrijk om ook de relevante partijen te betrekken in het voortraject. Het is nodig dat zij de ruimte

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

krijgen om aan te geven of het werkbaar en uitvoerbaar is, want anders hebben we er straks niks aan. Ik wil u in ieder geval toezeggen dat ik in de stand-van-zakenbrief in het eerste kwartaal van volgend jaar een concrete planning zal opnemen voor die sport- en beweegwet, zodat we in ieder geval scherp in beeld krijgen — nogmaals, ik zit er zelf bovenop om tempo te maken — wat dan het traject rond die wet gaat worden.

De heer Mohandis had ook een vraag, die eigenlijk in het mapje zwemmen had moeten zitten, over een strategie om het binnenwater beter in te richten, zodat het ook veiliger wordt. Ik werk op dit moment aan een nationale strategie om verdrinkingen tegen te gaan, die invulling krijgt via twee lopende programma's, die ik dus ondersteun. Dat zijn de programma's Nationaal Plan Zwemveiligheid van 2025 tot 2028 en Het Strand Veilig 3.0. We hebben daar ook middelen voor gereserveerd tot en met 2028. Ik denk ook met deze partijen na over een passende invulling daarvan voor nu en in de toekomst. In die zin loopt dat met deze organisaties.

Hoe gaat de minister met de schaarse middelen die ze heeft ...

De **voorzitter**:
Minister, even een interruptie van de heer Mohandis.

Minister **Sterk**:
Volgens mij ... Oké, ja.

De **voorzitter**:
Nee, meneer Mohandis, de afspraak was om het aan het eind van het blokje te doen, tenzij u zegt: het is heel urgent.

De heer **Mohandis** (PRO):
O, sorry; nee, dan gaan we het gewoon opsparen.

De **voorzitter**:
Goed. Minister, gaat u verder.

Minister **Sterk**:
Dat was ook een beetje een verrassing voor mij, voorzitter. Maar ik ben natuurlijk als was in de handen van uw Kamer.

Hoe gaat de minister met de schaarse middelen die ze heeft de volgende stap zetten op basis van alle moties? Ik zet er natuurlijk op in dat zo veel mogelijk mensen, of ze nou rijk of arm zijn, oud of jong, man of vrouw, met beperking of zonder beperking, met plezier kunnen sporten en bewegen. Ik wil vooral af van al die tijdelijke instrumenten, wat we natuurlijk met de Sportakkoorden hebben gehad, en meer inzetten op structurele ondersteuning van de sport- en beweegsector. Daarom werk ik de komende jaren ook met de gemeenten en de sector samen aan toekomstbestendige sportverenigingen en accommodaties, aan een veilige sportomgeving, aan kinderen laten opgroeien met sport en bewegen en aan gelijke kansen om deel te nemen aan sport en bewegen voor mensen met een handicap of een kleine beurs. De inzet van de middelen uit het coalitieakkoord ondersteunen ook die beweging.

Mevrouw Huizenga had op zich hele mooie ideeën om een actieve pauze te

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

implementeren in het onderwijs, dus om ook actief te gaan bewegen in de pauze. Ik denk dat mevrouw Huizenga daarmee niet wil zeggen dat ik dat moet gaan verplichten, want u weet dat het onderwijs daar natuurlijk zelf over gaat. Maar ik vind het absoluut een goed onderwerp om in ieder geval te bespreken met gemeentes, zodat ze de buurtsportcoaches ook kunnen inzetten in wijken en op scholen waar dit de grootste impact maakt. Ik denk namelijk niet dat dat op elke school nodig is, maar u heeft allemaal op verschillende momenten wel gezegd dat er bepaalde wijken of buurten zijn waarvan we weten dat daar minder wordt bewogen. Het zou natuurlijk heel mooi zijn als daar verbinding gemaakt kan worden met die buurtsportcoaches.

U had ook een vraag over kinderen met een zware handicap of een meervoudige beperking. U zei: voor hen kan bewegen enorm veel betekenen. Kan ik mij ervoor inzetten om deze groep — u sprak ook over ouderen — als doelgroep te benoemen in de herijking van de buurtsportregeling? Het korte antwoord is: ja, dat wil ik. Ik denk inderdaad dat kinderen met een zware handicap daaronder zouden moeten vallen. Ik werk op dit moment met het ministerie van OCW en met de VNG en de VSG ook aan nieuwe afspraken voor de periode van 2027 tot 2029. Daarin zou dat dan ook een plek kunnen krijgen.

De heer Van der Maas vroeg naar een echte integrale benadering van de hele sportsector. U stelt niet zo'n hele eenvoudige vraag, maar natuurlijk zet ik in op een integrale en een structurele aanpak. De plannen waar ik bijvoorbeeld nu op inzet met de coalitieakkoordmiddelen zijn juist ook bedoeld voor die integraliteit, voor integrale huisvestingsplannen, voor sport en bewegen dichtbij, waar je natuurlijk samenwerking met verschillende partijen voor nodig hebt, voor veilige sport, voor buitenspelen maar ook voor innovatie en data. Ik hoorde namelijk ook wel vanuit de VSG dat er echt wel behoefte is aan data om te kunnen zien wat nou ook echt effectief is, zeker in bepaalde wijken en buurten.

Dan stelde mevrouw Van Dijk een vraag over de eerdere toezegging rondom de analyse van de subsidies voor mannen- en vrouwensport. Nou moet ik toegeven dat er best wel heel veel bijlages bij deze brief zaten, maar in de bijlage zijn we hierop ingegaan. Het gaat dus om ruim 5 miljoen euro voor topsport specifiek voor vrouwen en om €580.000 voor de stichting SAM, die heel hard werkt aan gelijke kansen voor vrouwen en meiden in de sport. Dat zit op allerlei terreinen. Dat gaat dus over bestuursfuncties, maar dat gaat ook over sporten zelf. In die zin denk ik dat ik ook tegemoet ben gekomen aan wat u in uw motie heeft gevraagd.

Mevrouw Van Dijk wil interrumperen, maar ik heb nog drie vragen en dan ben ik aan het einde van het blokje, voorzitter.

De volgende vraag moet naar de BOSA en deze zit hier ook niet goed. Nou, ik ben klaar met het blokje.

De **voorzitter**:
Dank voor dat eerste blokje, minister. Dan is de eerste vraag voor de heer Mohandis. Dan volgt mevrouw Van Dijk en dan kijk ik nog even. We hebben allemaal in deze termijn weer vijf interrupties.

De heer **Mohandis** (PRO):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik heb wat moeite met de manier waarop de minister verdergaat met de sportwet, zoals ze het nu uitlegt. Dat zij dat ook wil, is mooi, maar de motie had al gevraagd om een tijdpad. Dat had er gewoon kunnen liggen. Het antwoord geeft mij nu toch te veel het gevoel dat het weer een beetje afstel is, want we gaan pas in Q1 naar een planning kijken. Ik heb nog nooit zo veel draagvlak geproefd bij bonden. Velen zeggen: zo'n wettelijke basis kunnen we goed gebruiken, dus het moet er komen. Dat je goed kijkt naar de invulling is twee, maar nu voelt het te veel als: we gaan in Q1 eens een brief schrijven over een planning. Ja, dat klinkt te los, dat klinkt te vaag en dat klinkt te ver weg.

Minister **Sterk**:
Volgens mij begrijpen we elkaar dan niet helemaal goed. Wij hebben willen laten zien dat er in Q1 meer komt dan alleen maar een droge planning. We zijn er nu mee bezig, maar u weet dat een wetsvoorstel altijd allerlei stappen heeft voordat we het openbaar kunnen maken. Wij zijn nu heel hard aan het werk met die wet om de stappen in te vullen die nodig zijn om uiteindelijk met een concreet wetsvoorstel te komen. Ik wil u dus toezeggen dat wat wij in Q1 aan u laten weten meer is dan alleen maar een droge planning van dat we morgen gaan beginnen met de wet en dat u dan iets tegemoet kunt zien. We zijn er echt heel hard mee aan het werk. U weet van mij dat ik dit ook echt een heel belangrijk onderdeel vind, juist ook vanwege wat meneer Van der Maas zei: het is belangrijk om meer integraal te gaan kijken. Daarvoor is deze wet, denk ik, ook ontzettend belangrijk. Dan hebben we eindelijk eens een kader, ook richting gemeentes, waarbinnen we gewoon kunnen zeggen: dit gaat over sporten en dit is wat we met elkaar willen. Daar ben ik hard mee aan het werk. Ik ben echt heel gemotiveerd om dat zo snel mogelijk te doen, maar ook zo goed mogelijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik had inderdaad de bijlage niet gezien, maar als ik dan snel reken, is het bijna 5,6 miljoen. Dat is natuurlijk maar een fractie van de totale begroting. Ik zou het wel heel verdrietig vinden als inderdaad maar zo'n klein stukje van de totale begroting wordt ingezet om vrouwen meer aan het sporten te krijgen. Het gaat mij niet om speciale programma's die ingericht zijn om vrouwen aan het sporten te krijgen, maar het gaat mij om het volgende. Stel je voor dat je een organisatie hebt die je een zak geldt geeft. Hoe weet je dan zeker dat er een deel van die zak geld ook echt benut gaat worden om meisjes aan het sporten te krijgen? Dat was de echte, achterliggende vraag die ik destijds had gesteld.

Minister **Sterk**:
Het ingewikkelde is dat je het soms gewoon niet zo makkelijk kunt knippen. Ik noem een voorbeeld. Wij hebben het WK turnen in Rotterdam gesubsidieerd. Daar doen zowel mannen als vrouwen aan mee, dus daarmee stimuleer je ook de vrouwensport. Het is soms dus moeilijk om het met zo'n schaartje te knippen. Op de begroting die we nu hebben en met de ruimte die ik heb om binnen de middelen keuzes te maken, vind ik 5,6 miljoen eerlijk gezegd nog best een behoorlijk bedrag. Er wordt natuurlijk niet alleen met dit geld aan gewerkt. We hebben de Wet integere sport. Die gaat ook over veiligheid; dat is een van de redenen waarom vrouwen het soms moeilijk vinden om te gaan sporten. Ook op die manier werken we er dus aan. Ik denk dus dat we, als we echt met een schaartje zouden kijken wat van hetgeen we allemaal doen ook de deelname van vrouwen dient, heel veel zaken zien die daaraan bijdragen. Alleen, dit is nu heel expliciet apart gezet om echt gericht op vrouwen dingen te doen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Er is een vervolgvraag van mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dat begrijp ik natuurlijk en daar ben ik blij mee, maar het gaat mij ook een beetje om het volgende. We constateren dat meisjes achterblijven, zeker in een bepaalde categorie. Ik vind het gewoon heel belangrijk dat je op het moment dat je een subsidie toekent, de vraag stelt: hoe houden jullie daar oog voor en hoe kunnen wij ervan uitgaan dat er bij de doelgroepen veel aandacht voor is? Ik geloof namelijk dat als we iets meer focus geven, het gaat groeien. Hier kunnen we het relatief makkelijk doen, omdat we meehelpen om het financieel mogelijk te maken.

Minister **Sterk**:
Ik wil u toezeggen dat ik kijk hoe we dat iets meer zouden kunnen inbedden in de gesprekken die we voeren, zodat dit onderwerp daar in ieder geval ook expliciet even aan de orde komt. Dan hebben we het natuurlijk over aandachtsgroepen. Dit is in die zin eigenlijk ook een aandachtsgroep, zegt u. U vraagt daar aandacht voor. Ik denk dat we dat best kunnen toezeggen.

De **voorzitter**:
Dan heeft u een interruptie van de heer Van der Maas. Daarna komen we bij mevrouw Dobbe.

De heer **Van der Maas** (VVD):
De energie die de minister nu laat zien ten aanzien van een integrale aanpak, spreekt mij enorm aan. Die vind ik erg bemoedigend; hartstikke mooi. Mijn vraag is wel hoe dat er dan in wat concretere termen uit gaat zien. Het is een hele mooie doelstelling, maar wat gaan we eraan doen en wie worden erbij betrokken?

Minister **Sterk**:
Ik heb net een aantal thema's genoemd waaraan we werken en waarbij het heel erg gaat over die integraliteit. Om te beginnen hebben we de wet. Die moet wat mij betreft een belangrijk kader worden waarmee die integraliteit gaat plaatsvinden. Ik heb aangegeven dat de coalitiemiddelen ook juist vanuit de blik van integraliteit ingezet gaan worden. Ik noem bijvoorbeeld de integrale huisvesting, die accommodaties waar we heel erg willen op inzetten. Die is ook vanuit die integraliteit bedacht, denk ik. We zouden kunnen kijken of we het ook als subsidievoorwaarde zouden kunnen opnemen, zodat je daarmee meer stuurt op integraliteit. Ik hoor u namelijk eigenlijk allemaal zeggen — ik ben het daar zeer mee eens — dat je zo veel mogelijk met elkaar moet proberen te vinden, dat het niet alleen maar gaat over sporten. Natuurlijk is dat hartstikke belangrijk. Laten we hopen dat we allemaal 90 mogen worden, zeg ik tegen mevrouw Huizenga. Het gaat echter natuurlijk ook juist over hetgeen waarvoor mevrouw Dobbe altijd aandacht vraagt, namelijk dat juist kinderen in achterstandsposities ook de mogelijkheid krijgen om te sporten en dat mensen met een beperking de ruimte vinden om te gaan sporten. Alleen, het is tegelijkertijd wel heel veel. Ik denk dat het heel belangrijk is dat we het integraal proberen aan te vliegen. Daarmee is het echter nog niet helemaal opgelost, zeg ik ook maar heel eerlijk.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Een vervolgvraag van de heer Van der Maas.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Het is eigenlijk meer een oproep om de minister te helpen met deze enorme opgave, want dat is het zeker. We hebben hier op de publieke tribune heel veel kennis zitten, heel veel mensen en organisaties die daar echt heel goed bij zouden kunnen helpen. Mijn oproep aan u is om ze daarbij te betrekken, om daadwerkelijk alle invalshoeken te zien en daarvandaan iets te ontwikkelen.

De **voorzitter**:
Dat is een suggestie aan de minister.

Minister **Sterk**:
Ik dank de heer Van der Maas daar zeer voor, maar ik wil hier niet de suggestie wekken dat ik deze mensen op de tribune voor het eerst zie. Ik heb afgelopen donderdagavond nog over het Fonds Gehandicaptensport en over uniek sporten gesproken. Ik heb net nog van zowel NOC*NSF als de RVVB zaken in ontvangst genomen. Dat overleg is er dus met grote regelmaat, kan ik u zeggen. Maar we moeten dat zeker blijven doen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ik zou graag door willen vragen op het punt hoe we kunnen zorgen dat meisjes en vrouwen net zo veel gaan sporten als jongens en mannen. We weten namelijk dat het verschil groot is. Ik hoor de minister zeggen: we gaan 5 miljoen uittrekken voor de topsport voor vrouwen. Ik denk dat dat minder is dan wat er beschikbaar is voor de topsport voor mannen, maar het is heel goed dat daar aandacht voor is. Maar dan blijft er nog een half miljoen euro over, die wordt besteed aan het wegnemen van belemmeringen. Ik vraag me af: past dat wel bij dit vraagstuk? Worden de redenen waarom meisjes en vrouwen niet gaan sporten of waarom ze stoppen dan opgelost met het half miljoen dat de minister hiervoor nu uitrekt? Ik kan het zelf nu namelijk niet beoordelen. Ik zou wel graag een oplossing willen.

Minister **Sterk**:
Eerst even de feiten. Het gaat om €580.000 voor de Stichting SAM. Die zet zich enorm in voor gelijke kansen voor vrouwen en meiden in de sport. Ik kwam ze laatst nog tegen bij het golftoernooi voor topvrouwen in de wereld, dat dit jaar in Brabant was. We hebben ruim 5 miljoen euro — dat is dus echt een ander bedrag dan u net noemt — voor topsport, specifiek voor vrouwen. Daarnaast subsidiëren we bijvoorbeeld topsport zoals het WK turnen. Daar sporten heel veel vrouwen, maar ook mannen. Daarom kun je dat niet labelen als: specifiek voor vrouwen. Naast die 5 miljoen doen we dus ook echt nog wel andere zaken waarmee we activiteiten voor vrouwen supporten, ook financieel. Ik denk dat heel veel van de thema's waar vrouwen tegenaan lopen, zoals toegankelijkheid, de ligging van sportterreinen en de veiligheid, zaken zijn die we ook op andere borden al wel bespreken. Daarom heb ik net aan mevrouw Van Dijk de toezegging gedaan dat we gaan kijken hoe je in die gesprekken soms nog wat explicieter zou kunnen betrekken wat het nou betekent voor vrouwen als we dit doen. Ik ben het namelijk ook met u eens dat het natuurlijk belangrijk is dat vrouwen en meisjes zo veel mogelijk aan het sporten moeten komen

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Volgens mij verschilt dat niet met wat ik net zei. Ik had namelijk ook goed geluisterd naar

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

de minister. Er wordt dus 5 miljoen euro uitgetrokken voor de topsport en specifiek voor vrouwen. Ik denk dat dat hartstikke goed is. Het mag volgens mij wel meer, maar ik denk dat het goed is. Dan blijft er dus een extra investering van €580.000 — ik had net €560.000 begrepen, maar het is €580.000 — over, die gaat naar Stichting Sam. Die doet hartstikke goed werk, maar de vraag is wat de oorzaken zijn van het feit dat meisjes en vrouwen minder sporten dan mannen en wat de oorzaken zijn van het feit dat meisjes en vrouwen afhaken. Als we die niet scherp hebben … We hebben er wel een idee bij, want ik heb die rapporten ook gelezen. Volgens mij is dat niet zo eenduidig. Kijkend naar bijvoorbeeld wijken of buurten met lage inkomens en de locatie van sportaccommodaties, weet ik niet of de €580.000 die nu wordt uitgetrokken voor die stichting dit probleem gaat oplossen. Snapt u de vraag?

Minister **Sterk**:
Ik snap de vraag. Volgens mij is het de …

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Mijn vraag in de eerste termijn was ook: weet de minister genoeg over de oorzaken van het minder sporten van meisjes en vrouwen? Zouden we daar dan niet heel gericht een plan op moeten maken?

Minister **Sterk**:
Om even te beginnen met het einde van uw vraag, rondom die €580.000: wat die stichting doet, gaat het probleem niet helemaal oplossen. Ik ben de eerste om dat te erkennen. U vraagt: weten we eigenlijk wel wat de reden is dat vrouwen en meisjes niet sporten? We hebben de CBS-monitor die inzicht geeft in de redenen waarom vrouwen niet gaan sporten. Daar hebben we dus ook inzicht in. Als we het hebben over een inclusieve of integrale aanpak, denk ik dat we moeten oppassen dat we niet weer allemaal specifieke aanpakken gaan maken voor allemaal groepen daarbinnen. Dat probeer ik eigenlijk steeds te onderstrepen. Ik denk dat wij in de integrale aanpak natuurlijk ook de rol van vrouwen en meisjes — wat doen deze maatregelen voor die groep? — moeten betrekken. Ik zou willen waarschuwen voor een weer een aparte aanpak helemaal specifiek voor vrouwen omdat we denken dat we daarmee het probleem gaan oplossen. Volgens mij weten we wel een aantal oorzaken van het feit dat vrouwen en meisjes het lastig vinden om te sporten. Het kan een financiële oorzaak hebben, het kan een sociale oorzaak hebben en het kan te maken hebben met de fysieke plek waar sportaccommodaties zijn.

De heer **Mohandis** (PRO):
De minister gaf al antwoord over het onderwerp nationale verdrinkingspreventie. Ik dacht dat dat bij het blokje zwemmen zou komen, dus vandaar dat ik even dacht: o ja, nu al. Desalniettemin is het belangrijk. Ik ken het antwoord van de minister wat betreft de programma's die lopen. Ik ken die ook heel goed. De oproep die ik mede namens NIVZ doe, waarmee de minister ook in gesprek is — denk ook aan de Nationale Raad Zwemveiligheid en de reddingsbrigades — is om juist die kustprogramma's meer te betrekken bij het binnenwater, en dus niet alleen bij de kust. Eigenlijk is de simpele vraag of de minister bereid is om samen met deze organisaties te verkennen wat er nog meer nodig is om te komen tot een nationale aanpak voor verdrinkingspreventie, maar dan niet alleen gefocust op de kust, maar juist ook op het binnenwater, waar de verdrinkingen helaas ook toenemen. Dat was eigenlijk de oproep.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Sterk**:
Het korte antwoord is: ja.

De heer **Mohandis** (PRO):
Check! Oké, dan hebben we even voorkomen dat we langs elkaar heen praten. Oké, fijn, dank u wel.

De **voorzitter**:
Dan verzoek ik de minister om met het volgende blokje verder te gaan.

Minister **Sterk**:
Ja, dat zal ik doen, voorzitter. Dat is trouwens een heel kort blokje. Dat is het blokje opgroeien met sport en bewegen.

De heer Van der Maas had de vraag of het juridisch afdwingbaar is om een werknemer bij re-integratie te laten aantonen dat hij met sport en bewegen bezig is en daar eventueel ook sancties op te zetten. Volgens mij is dat niet juridisch afdwingbaar, omdat dat botst met de grondrechten die betrekking hebben op lichamelijke integriteit. Het heeft ook nog eens een keer te maken met medische privacy, waar je niet zomaar doorheen kan fietsen. Niettemin onderschrijf ik wel wat u zegt over dat sport en bewegen een heel belangrijke manier kunnen zijn om toch onderdeel uit te maken van de samenleving en je ook beter over jezelf te voelen, misschien juist wel als je even aan de zijkant staat omdat je even geen baan hebt. Er is wel de Wet verbetering poortwachter. Die biedt ruimte om werknemers aan te spreken op hun re-integratieplicht. Daar zou dit inderdaad een onderdeel van kunnen zijn, maar ik moet eerlijk zeggen dat dit vooral ook bij mijn collega van Sociale Zaken ligt. Ik ben dus wel bereid om het even bij hem neer te leggen. Dat was ook uw andere vraag. Ik spreek hem elke vrijdagmorgen in de gym van Defensie. Dan weet u ook dat hij begrijpt waarover het gaat.

Dat was het, voorzitter, op dit blokje.

De **voorzitter**:
Dank u. Dan nodig ik u uit om verder te gaan met het derde blokje, want ik zie geen interrupties vanuit de commissie.

Minister **Sterk**:
Dat is het blokje kansengelijkheid. Ik denk dat daar de meeste vragen in zitten van dit debat.

Ik begin bij bij de heer Mohandis, die vraagt om samen te werken met andere departementen, zoals bijvoorbeeld Defensie. Ik zei net al dat er best wel veel bijlages zijn. In bijlage 3 kunt u precies zien met welk ministerie we op welke maatregel samenwerken. Ik ben het zeer met u eens dat we op dat punt geen mogelijkheid moeten laten liggen om juist de samenwerking met andere ministeries te zoeken. Dat kunt u dus daarin vinden. We hebben ook een rijksbrede beleidsagenda Gezondheid in alle Beleidsdomeinen. Daarin staat ook de invloed van beleid uit verschillende beleidsterreinen op gezondheid centraal. U wordt daarover opnieuw geïnformeerd, waarschijnlijk in februari volgend jaar, maar in ieder geval in Q1. Dat is februari van dit jaar ook gebeurd. Dan gaat het over dat rijksbrede programma.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan had u ook een vraag over wat het kabinet heeft geleerd van het Sportakkoord en wat het anders gaat doen. Er zijn inderdaad verschillende lessen geleerd uit die acht jaar Sportakkoord. Het had natuurlijk als insteek om de lokale aanpak te versterken. Nou, ik denk dat dat best heel goed gelukt is, want bijna alle gemeenten hebben lokale akkoorden gesloten. Er was aan de voorkant natuurlijk ook al wel bekend dat de middelen voor deze sportakkoorden niet structureel zouden zijn, dus we willen nu vooral verder gaan werken met beleid dat structureel inzetbaar blijft. Dat doen we bijvoorbeeld door het verder uitwerken van die sportwetgeving, zoals ik u die net noemde, door in te zetten op verenigingsondersteuning en ook door de inzet van de middelen uit het coalitieakkoord. De gesprekken om dat een vervolg te geven, lopen op dit moment.

De heer Van der Maas vroeg, en volgens mij heeft de heer Mohandis daar ook al iets over gevraagd, hoe we er nou voor zorgen dat meetbare cijfers centraal komen te staan in de sportmaatregelen die we willen gaan nemen, zeker nu dat Sportakkoord afloopt. Ik zei net al dat ik denk dat het ontzettend belangrijk is dat we de effecten van beleid proberen te meten. Nogmaals, ik had pas ook een gesprek met de VSG en die gaf aan echt behoefte te hebben aan data. Ik heb u al een aantal keer geïnformeerd over de resultaten van het Sportakkoord. Dat is gebeurd in juni en ook nog bij Kamervragen in juni. In de najaarsbrief ben ik er ook uitgebreid op ingegaan. Eén ding wil ik nog even toelichten: de meetbare resultaten. Op de Strategische Evaluatie Agenda bij de VWS-begroting van dit jaar vindt u de geplande monitoring en evaluatieonderzoeken, ook die op het terrein van sport en bewegen. Ik zet erop in dat dit soort meetbare resultaten, die gaan over de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid, daarin ook zullen terugkomen. Daarnaast blijft het RIVM natuurlijk beleidsindicatoren monitoren en publiceren op sportenbewegenincijfers.nl. Die hebben een signaalfunctie. Volgens mij zijn we ook bezig om de indicatoren waar de RIVM naar kijkt scherper te krijgen.

De heer Mohandis had een vraag over bewegen onder ouderen. Ik vind dat zelf inderdaad een heel mooie dwarsverbinding tussen mijn portefeuilles. Overigens is de ouderendoelgroep de doelgroep die de afgelopen jaren het meeste is gaan sporten. Ik dacht: misschien heeft dat wel iets met elektrische fietsen te maken. Ik weet het niet, maar het is volgens mij in ieder geval positief. Tegelijkertijd denk ik dat het ontzettend belangrijk is dat ouderen voldoende bewegen, ook gelet op ziektes als dementie en overgewicht en wat de gevolgen daarvan kunnen zijn als je ouder bent. Ik ben nog wel in een fase waarin ik goed aan het nadenken ben wat ik op dat vlak zou willen gaan doen, maar ik vind het een heel belangrijk onderwerp. Er gebeurt natuurlijk ook al wel het nodige. Dat heeft uw Kamer ook gezegd.

Over de groep mastersporters denk ik: dat zijn eigenlijk de mensen die al gaan sporten. Bovendien zijn het ook wel hele jonge ouderen, zou ik willen zeggen. Wat zei u ook alweer, meneer Mohandis? Vanaf 30 of zo ben je al een mastersporter. Ik zou me eigenlijk vooral willen focussen op de groepen die achterblijven in sport- en beweeggedrag. Dat betreft vooral ouderen met een hele hoge leeftijd, dus van 80-plus, een chronische ziekte, een lage sociaal-economische positie, een migratieachtergrond of een combinatie van deze factoren. Zo maken we het wat gerichter. Juist deze groepen hebben volgens mij een aanleiding nodig om te gaan bewegen. In het sociaal domein zijn we natuurlijk heel erg bezig met laagdrempelige inloopvoorzieningen en valpreventie. Daarin past wat mij betreft ook de aanpak om ouderen meer te laten bewegen en sporten.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Iemand van u had het ook over Den Bosch en sportkantines. Ik vind dat ook hele mooie voorbeelden. Je kan dat inzetten om mensen te laten sporten. Je kan sportaccommodaties sowieso gebruiken. Ik was pas in Bunschoten. Daar gebruiken ze een sportaccommodatie voor mensen met dementie die altijd bij die sportvereniging zijn geweest. Zij worden daar weer uitgenodigd. Er ligt volgens mij heel veel potentie in de verbinding van zowel de accommodaties als wat er gebeurt op sportverenigingen met de aanpak om ouderen meer te laten sporten.

De heer Mohandis had een vraag over het Uniek Sporten Centraal Loket. Hij vroeg of ik de Kamer wil informeren over de voortgang in de gemaakte afspraken. Dat wil ik zeker. Ik ben daar toevallig afgelopen donderdag geweest. Eind 2027 bekijk ik samen met het fonds, de VNG, de VSG en de gemeenten wat de opbrengsten van de op dit moment lopende pilot zijn en hoe we de uitkomsten structureel kunnen borgen. De punten die u benoemde, meneer Mohandis, worden dan ook in dit gesprek meegenomen.

U vroeg hoe het gaat met de gesprekken over de sportprotheses. Dat kwam uit het vorige commissiedebat. Ik ben in gesprek met partijen zoals Zorgverzekeraars Nederland en Platform Prothese om te kijken hoe de verduidelijking in de praktijk landt en of er vervolgstappen nodig zijn. Mijn verwachting is dat ik de Kamer daarover, maar ook over de eventuele vervolgstappen, halverwege 2027 kan informeren. Zoals u ongetwijfeld weet, is in juni 2025 al een verduidelijking op de aanspraak toegevoegd aan het kwaliteitsregister van het Zorginstituut Nederland.

Mevrouw Huizenga vroeg of ik kan stimuleren — zo zal ik het dan maar zeggen — of sport en bewegen kunnen worden meegenomen in de Handreiking Wachttijdondersteuning voor mensen die op een ggz-opname of -behandeling wachten. Ja, dat kan ik toezeggen. Dat ga ik gewoon even opnemen met mijn collega.

Dan was er de vraag van mevrouw Huizenga of ik ook een keer wil kijken bij de Esther Vergeer Foundation. Dat wil ik absoluut. Het is altijd mooi om goede voorbeelden te zien. Ik ga overigens ook zeer binnenkort bij de Sportpoli's kijken, die natuurlijk ook van Esther Vergeer zijn.

Mevrouw Huizenga had het over het initiatief De Derde Helft, in samenwerking met het Ouderenfonds. Ik vind dat soort initiatieven heel erg waardevol. We hadden het net over wat nou echt werkt. Wat betreft het inzetten van zo veel mogelijk interventies zou het goed zijn dat deze interventie, De Derde Delft, stappen gaat zetten, zodat we deze kunnen laten erkennen als een erkende interventie. Op die manier kan ik het makkelijker opschalen.

Mevrouw Van Meetelen vroeg over de Esther Vergeer Foundation of ik kan uitzoeken welke begeleiding vanuit de zorg betaald wordt, wat er ontbreekt en hoe er structureel bekostigd kan worden. In mijn brief heb ik aangegeven dat ik bereid ben om de adviezen uit het rapport Niemand aan de zijlijn mee te nemen in toekomstig sport- en beweegbeleid. Samen met de betrokken partijen, waar de Esther Vergeer Foundation bij zit, werken we de adviezen uit het rapport verder uit tot een concrete aanpak. We brengen in beeld wat er van de verschillende betrokken partijen verwacht wordt, wat er nodig is en waar gerichte extra inzet een verschil zou kunnen maken. Dat wordt in het traject meegenomen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw Van Meetelen vroeg ook wat er precies mis was met de certificering van 30% van de speelplekken. Dat ging veelal om administratieve gebreken, waarbij niet aantoonbaar was dat de speeltoestellen over de vereiste goedkeuring beschikten. Dit wil niet zeggen dat de toestellen automatisch technisch onveilig waren, maar goed, het is nog steeds iets wat eigenlijk in orde zou moeten zijn. Dat deel ik met u.

Mevrouw Van Dijk vroeg om een meerjarige investeringsagenda interventies. Ik zei daar net al iets over. Ik vind het heel erg belangrijk dat wij werken vanuit interventies die ook echt bewezen zijn. Ik steun de doorontwikkeling, de onderbouwing en de toetsing daarvan ook, ook van partners van de Maatschappelijke Organisaties in de Sport, die inzetten op professionalisering en registratie van hun interventies. Het doel is om meer interventies te krijgen en ze te laten aansluiten op de zorgsector en het sociaal domein. Ik onderzoek op dit moment samen met Sportkracht12 hoe sport en bewegen structureler onderdeel kunnen zijn van de samenwerking tussen het medisch, sociaal en sport- en beweegdomein. Ik verwacht daar eind 2027 de resultaten van te hebben.

Mevrouw Dobbe had ook een vraag. Ik herken bij mevrouw Dobbe altijd heel erg de zorgen over de kloof tussen arm en rijk en wat we daar precies aan doen. Ze deed daarvoor drie voorstellen. De eerste was: gerichte subsidies voor sportverenigingen. Daar werken we aan, samen met zowel het Jeugdfonds als het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Daarnaast bestaat het Programma Leefbaarheid en Veiligheid, waarbij er in de achterstandswijken gekeken wordt wat de behoefte per wijk is en of er extra steun voor sport en bewegen nodig is. Ten tweede vroeg u om sporten bij sportscholen betaalbaar te maken en daarvoor het nultarief in te voeren. Dan bent u bij het verkeerde debat, want daarvoor zou u bij mijn collega moeten zijn. Tegelijkertijd begrijp ik dat het Europese recht dat niet toestaat. Nogmaals, het ligt bij mijn collega. Ten derde vroeg u om de sportpas structureel te maken en verder uit te werken. U weet vast dat we daar op dit moment onderzoek naar doen. In drie gemeenten wordt op dit moment een pilot uitgevoerd om te kijken wat er gebeurt als je zo'n sportpas invoert. De resultaten hiervan zijn medio 2028 beschikbaar. Ook wordt er onderzoek gedaan naar de kostprijs van de sportpas. Die informatie wordt aan het eind van dit jaar verwacht. Als die informatie bij mij is, zal ik u daarover informeren.

Mevrouw Van Meetelen vroeg of ik het ermee eens ben dat haar motie niet kan worden afgedaan. Die motie gaat over de veilige speelplekken, om het kort te zeggen. Misschien heeft u in de bestemming van de coalitiemiddelen al gezien dat ik het ontzettend belangrijk vind dat we veilige maar ook uitdagende en inclusieve speelplekken hebben. Daarom maken we daar vanaf 2027 middelen voor vrij. U zegt dat ik uw motie heb afgedaan en dat er daarna ook een onderzoek wordt opgestart, maar de aandacht voor dit thema gaat zeker niet verdwijnen. De NVWA gaat samen met de VNG onderzoeken en in kaart brengen hoe gemeentes invulling kunnen geven aan de inspectie, het onderhoud en het toepassen van de veiligheidsnormen van openbare toestellen. Aan de hand van die resultaten kunnen we gerichter inzetten op hoe gemeentes daarbij kunnen worden ondersteund om dat ook gewoon te realiseren.

Mevrouw Dobbe vroeg of ik, omdat het budget voor de sportvervoersvoorziening voor 2026 op is, bereid ben om naar de financiering te kijken, zodat mensen die willen sporten niet tegen een dichte deur aan lopen. Ik erken met u natuurlijk dat vervoer, zeker voor mensen met een handicap, een belangrijke randvoorwaarde is om te kunnen komen waar ze willen sporten. De sportvervoersvoorziening is geen pilot, maar is al

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

sinds 2012 structureel door VWS ondersteund. Ik heb het Fonds Gehandicaptensport nu gevraagd om data te verzamelen over de hoeveelheid sporters die op dit moment geen gebruik van de voorziening kunnen maken door een tekort aan kilometerbudget. Als die gegevens bekend zijn, ga ik even kijken wat zij vervolgens betekenen.

Mevrouw Van Meetelen vroeg terecht hoe we ervoor zorgen dat onze adviezen om kinderen met een beperking mee te kunnen laten doen, die kinderen ook bereiken. Er is een uitvoeringsprogramma sporten voor mensen met een handicap. Daarin werken we ook aan die randvoorwaarden voor sporten met een handicap. Daar hoort ook de vraag bij hoe we zo goed mogelijk bij die doelgroep komen, zodat die doelgroep ook weet wat de mogelijkheden zijn. Die adviezen worden ook in de programma's meegenomen.

Mevrouw Dobbe vroeg of ik zou willen kijken naar opschaling van de Sportpoli's. Dat ligt niet bij mij, maar bij mijn collega. Ik wil u in ieder geval toezeggen dat ik dit even met haar opneem, met de minister van VWS, want die gaat hierover.

Mevrouw Van Dijk sprak over het werk van de Bas van de Goor Foundation en zei dat wandelen zo goed is. Dat kan deze minister alleen maar beamen. Zij vroeg of ik kan toezeggen dat de resultaten van deze onderzoeken actief en in begrijpelijke taal in de samenleving zullen landen. Dat wil ik zeker oppakken. Ik ga daar met de foundation over in gesprek.

Mevrouw Van Dijk zei ook dat het teleurstellend is dat de ongelijkheid in sport- en beweeggedrag tussen sociaal-economische groepen zo zichtbaar is. Dat hebben meerderen van u ingebracht. Wat doen wij daar in de praktijk precies aan? Om deze reden zet ik ook in op het Jeugdfonds Sport & Cultuur. VWS ondersteunt dat jeugdfonds al vele jaren, zodat kinderen in lage-inkomensgezinnen in ieder geval tot en met 12 jaar kunnen sporten. Zij bereiken jaarlijks tussen de 65.000 en 85.000 kinderen en werken samen met 207 gemeentes. Er waren dit jaar overigens nog middelen over en ik heb nog een half miljoen extra in dit fonds gestopt om mogelijk te maken dat meer gezinnen daar gebruik van maken. We ondersteunen het Volwassenenfonds Sport & Cultuur, zodat ook volwassenen vanaf 19 jaar met een laag inkomen financieel ondersteund kunnen worden. Daarmee bereiken we zo'n 20.000 volwassenen, waarbij we samenwerken met 118 gemeentes. En we hebben natuurlijk de pilot met de sportpas, waar ik u zojuist over heb geïnformeerd. Aanvullend wordt onderzocht wat de mogelijke kosten zijn als de sportpas wordt ingevoerd. Dat zal ik u eind van dit jaar ook berichten.

Dan vroeg mevrouw Van Dijk nog of we niet een strategisch kader moeten ontwikkelen om het onvoldoende bewegen in de zorg te doorbreken. Ik denk eerlijk gezegd dat dit niet klopt. Nee. U moet de vraag straks nog maar een keer stellen in een interruptie, want ik denk dat deze vraag niet helemaal klopt.

Ten slotte, voorzitter, nog twee vragen.

De eerste vraag ging over de oorzaken van het minder sporten door meisjes en vrouwen. Ik heb zonet verzuimd te zeggen dat de Nederlandse Sportraad in 2027 met een advies komt over de positie van vrouwen in de sport. Ik denk dat dat een mooie basis is om eens even te kijken wat we daarvan kunnen leren en wat dat nog van ons vraagt. Ook werken we dus op dit moment samen met de stichting SAM, om niet alleen maar te wachten op dat rapport. Daarbij werken we aan de zichtbaarheid van

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vrouwensport, vrouwelijke rolmodellen, minder uitval van meisjes en vrouwen in de sport en gelijke kansen en beloningen.

Ten slotte de vraag van mevrouw Dobbe. Zij stelt dat de financiering van de buitenspeelplekken daalt met een miljoen. Dat klopt niet. Tot nu toe werd buitenspelen voor rond 2,7 miljoen per jaar gefinancierd vanuit incidentele middelen. Vanaf 2027 is er 3 miljoen begroot en zijn deze middelen structureel beschikbaar. Dat vraagt natuurlijk wel om goede plannen om dat vervolgens ook te kunnen uitgeven. Daarom ben ik daarover in gesprek met de gemeentes. Ik zal uw Kamer hierover in 2027 informeren.

De **voorzitter**:
Dank voor dit blokje. Er waren een aantal mensen met interrupties. We gaan even het rijtje af. Eerst mevrouw Van Meetelen, dan de heer Mohandis en dan mevrouw Van Dijk en dan zullen er vast nog anderen volgen.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Als het zo'n groot blokje is, heb je eigenlijk meerdere vragen en moet je veel onthouden. Allereerst ben ik blij om te horen dat er gesproken gaat worden met de Esther Vergeer Foundation en dat u dat gaat meenemen in de adviezen en de concrete aanpak. De vraag is wel wanneer dit gaat gebeuren. En krijgen we daar een terugkoppeling van? Hoe moet ik dat zien? Dat is de eerste vraag.

Voor mijn tweede vraag kom ik toch weer even op de speelplekken en de motie daarover. U begon over de middelen. Het is fijn dat die structureel zijn geworden, maar dat was eigenlijk niet de strekking. Het gaat ook over de veiligheidsnormen, het onderhoud et cetera. Er komt een onderzoek van vier jaar van de NVWA. Een van de vragen was of we eerder kunnen worden geïnformeerd over de resultaten hiervan. Daar heb ik u nog niet over gehoord. Dat was ook de reden waarom ik zei dat mijn motie nog niet is afgedaan. Het loopt gewoon nog.

Minister **Sterk**:
Ik kom dadelijk terug op de tweede vraag, want die wordt nu eventjes besproken. Ik ben nu alleen die eerste vraag weer kwijt. Dat was de vraag over …

De **voorzitter**:
Mevrouw Van Meetelen, nog even een verheldering?

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
De Esther Vergeer Foundation.

Minister **Sterk**:
Daar heb ik ja op gezegd, maar …

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Nou ja, u zegt dat u de adviezen gaat meenemen en ik hoor u ook zeggen …

Minister **Sterk**:
Ja, zo snel mogelijk.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik hoorde u ook iets zeggen over de Sportpoli's en over overleg met de andere minister.

Minister **Sterk**:
Zo snel mogelijk, en ik zal u daar dan ook over informeren.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Oké.

De heer **Mohandis** (PRO):
Ik haak even aan op het antwoord van de minister over de masters. Ze ging daar wel heel snel aan voorbij door te zeggen: we kijken ook naar andere programma's. Vooral doen, zou ik zeggen. Wij zien dat masters vooral op lokaal niveau, daar waar ze onderdeel zijn van de lokale sportakkoorden of in ieder geval de lokale sportagenda, een hele belangrijke ambassadeursrol vervullen om ook andere programma's te versterken. Wij zien hier dus gewoon een kans, ook voor het extra stimuleren van het in beweging krijgen van ouderen. Mede namens collega Van Brenk doe ik dus nogmaals de oproep om ook echt te kijken hoe we die masters beter kunnen inbedden in beleid en regelgeving. Dat is eigenlijk de oproep.

De **voorzitter**:
Een oproep, minister.

Minister **Sterk**:
Ik wil dat zeker meenemen en bekijken. U weet ook wat ik daar zonet over heb gezegd, maar dit ga ik zeker even bespreken.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik heb twee puntjes. Eerst de interventies van de Bas van de Goor Foundation. Zij vertellen heel uitgebreid waarom wandelen en bewegen zo goed is en wat dat doet voor een bepaald ziektebeeld. Mijn vraag was eigenlijk breder. Op het moment dat we interventies plegen en er goede resultaten uit komen, moeten we die niet binnen dit gebouw houden, maar die zo veel mogelijk eruit gooien. Juist hij doet dat, en ik vind dat een mooi voorbeeld.

Mijn tweede punt ging over iets waar enige verwarring over was. Dat had te maken met de maatregel voor integraal beweegbeleid. Wij gaven aan dat we denken dat het kan helpen om met de sportbelangenbehartigers, zoals NOC*NSF, de POS, de MOS, Sportverenigingen Nederland en gemeentes, samen om tafel te gaan zitten en een strategisch kader met elkaar te ontwikkelen: wie doet wat, wie is waarvoor verantwoordelijk en waar geven we specifieke aandacht aan? Volgens mij had PRO een soortgelijke oproep, en die behoefte leeft breder. Dat was eigenlijk de achtergrond van de vraag. Die ging niet specifiek over één sector, maar meer over de integraliteit.

Minister **Sterk**:
Op die laatste vraag kom ik in tweede termijn even terug. Ik had een antwoord, maar dat is niet bevredigend. Ik wil er dus nog even naar kijken. En op uw eerste vraag dit. Volgens mij zijn we het eens. Ik heb net al aangegeven dat ik het heel erg belangrijk vind dat we erkende interventies gewoon ook echt opschalen en naar buiten brengen. We moeten dat niet opnieuw uitvinden, zeg maar.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Over de sociaal-economische ongelijkheid. De minister herkent dat ik dit vaak vraag. Het is denk ik ook een belangrijk probleem. Als je kijkt naar bepaalde buurten en wijken, dan is sportdeelname een stuk lager, terwijl mensen daar ook korter leven in een goede gezondheid. Dus juist daar is het zo hard nodig. En die verschillen worden alleen maar groter. Dan vind ik het toch jammer als we zeggen "we doen wel wat, hè". De minister somt op wat we doen, maar met wat we al doen, wordt er eigenlijk heel veel op het bordje van de buurtsportcoach gelegd. Die moet blijkbaar ook al gymlessen gaan geven op scholen, begrijp ik, in de pauzes of zo. Maar die buurtsportcoach kan dit probleem natuurlijk niet in zijn of haar eentje oplossen in zo'n wijk. Ik had concrete voorstellen gedaan: gerichte subsidie voor sportverenigingen die actief zijn in die wijken. Kan daarvoor iets extra's gebeuren volgens de minister? Want het is wel nodig.

En dit ten tweede. Een nultarief kan niet. Ik heb die debatten ook gevolgd. Tenminste, er wordt gezegd dat dat niet kan. Maar kan dan in ieder geval wel het btw-tarief voor sportscholen worden verlaagd? Is de minister bereid om daarnaar te kijken?

Minister **Sterk**:
Wat betreft uw eerste vraag, of voor wijken waarvan je weet dat daar weinig sportdeelname plaatsvindt, subsidie gericht en actief kan worden aangepast, denk ik dat dat een vraag is die echt op lokaal niveau ligt. Ik denk dat dat daar, op dat niveau, veel beter bekeken kan worden. We kijken vanuit die NPLV-gebieden natuurlijk wel juist naar die wijken waar een heel lage ACEs-norm is, om het zo maar even te zeggen. Wat kunnen we doen om te zorgen dat mensen daar gezonder zijn, langer leven, beter meedoen, een beter inkomen hebben? Sporten en bewegen hebben daar ook een plek in. Dus in die zin kijken wij vanuit het Rijk al wel naar die wijken en buurten. Met uw tweede opmerking, die over een lager btw-tarief, overvraagt u me echt. Daarvoor moet u echt naar mijn collega van Financiën, die over de btw gaat. Ik ga daar niet over.

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Dit vind ik altijd ingewikkeld. Het valt me van bewindspersonen binnen dit kabinet op dat er veel naar elkaar toe wordt geschoven. Maar van deze minister verwachten we wel dat ze gaat over sportdeelname. Of mensen wel of niet kunnen sporten, heeft ook te maken met hoeveel ze moeten betalen. Als dat bij een andere bewindspersoon ligt, dan zou ik het op prijs stellen als deze bewindspersoon dan gaat praten met die andere bewindspersoon en naar ons terugkoppelt wat er mogelijk is, omdat dit te maken heeft met sportdeelname.

Een andere vraag over het vervoer van mensen met een beperking, want dit zat in het blokje kansengelijkheid, denk ik. Op het moment dat ze de stap nemen om te gaan sporten, is die stap voor mensen met een beperking of met een handicap veel groter. Dan is het dus wel jammer, als ze die stap willen nemen, dat die stap dan niet genomen kan worden. Dat kan voor een deel van die groep betekenen dat ze dan ook afhaken en dus niet gaan sporten, terwijl ze dat met betaalbaar vervoer misschien wel hadden gedaan. Nou, de minister zegt dat ze nu de hoeveelheid sporters in kaart gaat brengen die niet meer in aanmerking komen voor de regeling. Maar ja, die deur zit nu dicht, dus iedereen die nu aanklopt, gaat niet meer sporten. Mijn vraag is of ze dat wil oplossen en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

of ze tegelijkertijd in kaart wil brengen over hoeveel mensen het gaat. Laten we die deur nu wel openlaten voor die mensen.

Minister **Sterk**:
Op de vraag over btw: ik wil dat natuurlijk doorspelen en vragen of de minister daar iets op wil zeggen. Ik wil daarbij wel aangeven dat ik me ook wel afvraag of dit inderdaad gaat helpen. Zoals mevrouw Van Dijk al aangaf, zou het best kunnen betekenen dat dat vooral heel interessant is voor mensen zoals ik, omdat je dan minder hoeft te betalen voor je lidmaatschap, maar dat het nog steeds niet betekent dat mensen daardoor makkelijker naar een sportschool zullen gaan. Maar ik zal dit inderdaad onder de aandacht brengen van de minister van Financiën. Daar hoort dit ook. Ik ga hier niet over btw-tarieven.

Wat betreft uw tweede vraag: het geld is gewoon op, op dit moment. Daarom heb ik ook gezegd dat ik wil dat we nu een onderzoek doen naar waar het precies over gaat en welke groep blijkbaar nu niet meer kan sporten. Ik heb ook gezegd dat ik daarna ga bekijken wat dat betekent. Maar het eerlijke verhaal is ook dat we gewoon door het budget heen zijn.

De **voorzitter**:
Goed, minister. Dan wil ik u uitnodigen om met het volgende blokje verder te gaan.

Minister **Sterk**:
Dat is het blokje BOSA. En DUMAVA zeg ik er dan maar even bij, want die zijn veel in samenhang met elkaar opgebracht. Ik denk dat bijna iedereen van u daarover is begonnen. Laat ik beginnen met zeggen dat ik heel goed snap dat u die beide dingen met elkaar in verbinding brengt, omdat je in deze tijd natuurlijk moet verduurzamen als je een nieuw sportgebouw wil of een bestaand sportgebouw wil opknappen. Anders hoef je het ook niet op te knappen. Er zijn de afgelopen jaren natuurlijk verduurzamingseisen bij gekomen, plus het helpt ook nog eens een keer heel erg tegen de hoge energiekosten als je gewoon een verduurzaamde sportaccommodatie hebt. Ik ga de vragen nu even stuk voor stuk langslopen.

Meneer Mohandis vroeg naar het revolverend fonds; volgens mij vroeg mevrouw Van Dijk daar ook naar. Ze vroegen wanneer daar nu precies iets meer over te horen is. Volgens mij heb ik dat in de Kamerbrief ook beschreven, maar het is natuurlijk een ontzettend belangrijk thema. Aan middelen is voor de BOSA in 2027 in ieder geval 78 miljoen beschikbaar, maar zoals u weet loopt er nu ook een werkgroep. Die heb ik in het voorjaar ingesteld om te zoeken naar dat revolverend fonds. Die werkgroep brengt in kaart hoe de middelen voor bouw en onderhoud van sportaccommodaties vanaf 2028 zo goed mogelijk kunnen worden ingezet. Dat rapport zal ik nog voor het eind van het jaar delen. Die commissie komt voor het eind van het jaar met een advies over dat revolverend fonds. Dan moet ik natuurlijk nog wel kijken wat ik ervan vind. Die reactie krijgt u in het voorjaar, samen met de plannen voor een bredere aanpak van de sportinfrastructuur.

Mevrouw Huizenga vroeg hoe we nou kunnen stimuleren dat sportclubs er meer gebruik van gaan maken. Dit heeft absoluut mijn aandacht. Het ingewikkelde is dat het natuurlijk wel bij mijn collega van VRO ligt. Ik weet dat u hier ook al eerder een gesprek over heeft gehad. Ik denk dat het ingewikkeld ligt om dat bedrag over te zetten naar mijn begroting,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

maar ik wil wel even met haar om tafel gaan zitten om te kijken wat er eventueel nog mogelijk is. Nogmaals, ik weet dat het al eerder is gebeurd, maar deze minister had het nog niet gedaan. Ik vind het eerlijk gezegd soms ook wel wat ingewikkeld dat die twee dingen zo naast elkaar lopen. Wat ik u net al zei, volgens mij horen die dingen in ieder geval samen als je bezig bent met het verbeteren van je sportaccommodatie. Ik ben dus wel bereid om dat gesprek met haar eens aan te gaan om te kijken wat we daar eventueel nog aan kunnen versoepelen. Er zijn sinds 2025 wel al een aantal zaken versoepeld, dus het heeft al wel impact gehad, maar ik wil dat graag nog wel even een keer doen.

De heer Van der Maas had volgens mij eigenlijk dezelfde vraag, denk ik.

Mevrouw Van Meetelen, ik weet niet hoe u uw vraag precies bedoelde. U zei dat je de subsidie soms niet voor nieuwbouw mag gebruiken. Dat geldt voor de DUMAVA-subsidieregeling, want die gaat over verduurzaming, en dat gaat natuurlijk over bestaande bouw. De BOSA is wel ook voor nieuwbouw bedoeld.

Ik ben er bijna, voorzitter. Mevrouw Van Dijk stelde een vraag over het revolverend fonds. Ik denk dat ik net heb aangegeven wanneer ik met een reactie daarover kom.

Dan was er nog uw vraag over die incomplete aanvragen. Ik begrijp heel goed dat u die vraag stelt — ik had die zelf eerlijk gezegd ook wel — maar het is eigenlijk al jaren hetzelfde beleid. Alleen was het punt dat we eerder natuurlijk veel meer geld hadden. Doordat we meer geld hadden, kwamen die incomplete aanvragen die aan het eind komen — dat was nu ook zo — nog wel in aanmerking voor subsidie. Maar omdat onze subsidiebak aan geld kleiner was, kwamen deze dus niet meer in aanmerking daarvoor. Dat is ook de reden waarom ik heb gezegd dat het wel heel triest zou zijn als je niet in aanmerking zou komen omdat je inderdaad een bonnetje, of misschien soms iets meer, bent vergeten. Daarom heb ik de BOSA nu ook aangepast op dat punt, zodat dat in de toekomst in ieder geval niet meer gebeurt.

De heer Van der Maas vroeg wat er nou precies bedoeld wordt met "financieel instrumentarium voor sportaccommodaties". Dat is vooral een semantisch iets. Dat gaat over het revolverend fonds.

Mevrouw Van Dijk vroeg: hoeveel verduurzaming wordt nog via de BOSA betaald? Dit jaar is er nog ongeveer 200.000 euro via de BOSA toegekend aan energiebesparende maatregelen, maar voor nieuwe energiebesparende maatregelen voor bestaande bouw kan je vanaf 2027 alleen nog maar bij de DUMAVA terecht. In de jaren ervoor zagen we in ieder geval dat ongeveer 25% tot 30% van het BOSA-budget werd aangevraagd voor verduurzamende maatregelen.

Ten slotte, voorzitter. Mevrouw Van Dijk had ook nog een vraag over ... Nee, dat is eigenlijk een vraag die ik net ook al beantwoord heb.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:
Goed dan hebben we twee interrupties, eerst mevrouw Huizenga en daarna mevrouw Van Meetelen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Allereerst heel fijn dat de minister in gesprek wil gaan met de minister van VRO. Kunt u aangeven wanneer dat plaats zal vinden? Ik zou heel graag een toezegging krijgen over wanneer dat dan gebeurd is. Mijn vraag was vooral: hoe zorgen we er nou voor dat we bij de sportverenigingen kenbaar maken dat de DUMAVA-regeling beschikbaar is? Het is toch ook nog wel een ding dat heel veel sportverenigingen afhankelijk zijn van vrijwillige bestuurders, want zo'n regeling is complex. Ze weten niet waar ze terechtkunnen. Kunnen we daar dan niet wat aan doen?

Minister **Sterk**:
Ik zal proberen om voor het einde van het jaar in de agenda van de minister van VRO te komen.

Dat sportverenigingen de regeling ook moeten weten te vinden. Ik zeg in ieder geval toe dat ik daarop terugkom in de Kamerbrief over de nieuwe invulling van de BOSA. Ik wil kijken of we daar nog iets kunnen doen en daarvoor is dat gesprek met de minister van VRO in ieder geval nodig. Ik geef overigens geen garantie! Ik vind het wel zo fair om dat hier te zeggen, want zoals de heer Mohandis ook al zei: er is vaker over gesproken. Maar ik vind het wel belangrijk om dat toch een keer met haar te doen.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van Meetelen. Nee? Dan mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Ik snap dat de minister het ingewikkeld vindt, maar ik vind het op mijn beurt juist heel ingewikkeld dat het blijkbaar zo ingewikkeld ligt. We hoorden net weer dat 25% tot 30% inderdaad wordt ingezet voor verduurzaming. Ik denk dan: "Volgens mij willen we zo graag die verduurzaming. Volgens mij willen we zo graag dat onze sportaccommodaties in de volle breedte opgetuigd worden. Het kan dan toch niet zo ingewikkeld zijn?" Dit is misschien meer een aanmoediging en een oproep. Als de Kamer de minister daarbij moet ondersteunen, doen we dat heel erg graag, want wij vinden echt dat dit rechtgetrokken moet worden. Het geld moet bij de sportverenigingen terechtkomen. Er is gewoon echt uitdaging genoeg om alleen maar onze basisvoorzieningen op orde te houden. Dat wil ik toch even gezegd hebben.

Minister **Sterk**:
Ik zie het vooral als ondersteuning van mijn inzet, want zo voel ik dat ook. Waar nodig zal ik dat ook laten weten.

De **voorzitter**:
Ik zie geen verdere interrupties. Ik nodig de minister daarom uit om verder te gaan met het volgende blokje.

Minister **Sterk**:
Voorzitter, dat is dan het blokje sportverenigingen en accommodaties.

Voorzitter. De heer Mohandis heeft gewoon heel veel vragen gesteld en daarom kom ik steeds als eerste bij hem uit. Hoe kijken de afnemers van de sport- en beweegloketten nou zelf naar de aanpak? Het eerlijke antwoord is, denk ik, dat de verenigingen op zich

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

blij zijn dat er een duidelijk aanspreekpunt is, maar dat er ook nog ruimte is voor verbetering van de kwaliteit. Daar wordt de komende jaren op verschillende manieren hard aan gewerkt. Zo zijn er lokale en regionale sportraden en sportplatforms waar verenigingen met elkaar in gesprek kunnen gaan en ervaringen kunnen worden gedeeld. De landelijke sportbonden hebben contact met de aangesloten verenigingen en de mensen die daar actief zijn. Ze halen verder ook de signalen van verenigingen op. Ik noemde net de structuren en ik heb het landelijk ondersteuningspunt gevraagd om daarbovenop een klankbordgroep met onder andere vrijwillige verenigingsbestuurders op te zetten. Ik doe dat dus allemaal om het te verbeteren.

De heer Mohandis vroeg hoe ik anticipeer op de hogere energieprijzen. Die vraag zou ik eigenlijk willen betrekken bij het debatje dat we net hadden over DUMAVA. Ik zet verder ook in op ontzorging en daarom is de energiecoachregeling ook eerder dit jaar herstart. Die coach begeleidt de vereniging op locatie en neemt het einde van de salderingsregeling mee in zijn advies. Maar ik zie ook dat de hoge energieprijzen de verenigingen voor een uitdaging stellen. Maar niet alleen de verenigingen! Mevrouw Van Dijk vroeg hoe verenigingen worden geholpen op de uren buiten hun eigen werkuren. Ik vind dat een heel terecht punt. Daar moeten we gewoon eens naar kijken. Ik heb daar niet meteen een antwoord op. Ik zal u daarover in ieder geval in de rijksbrede aanpak Regeldruk iets laten weten. Dat doe ik uiterlijk in het tweede kwartaal volgend jaar.

De heer Mohandis had de vraag hoe wij de Sportverenigingen Nederland, waarvan ik inderdaad net het nieuwe logo heb mogen onthullen, gaan betrekken. Laat ik zeggen dat zij in ieder geval een belangrijke gesprekspartner zijn, omdat zij vaak belangrijke geluiden uit de praktijk doorgeven over belemmeringen die verenigingen ervaren in het zijn van een sportvereniging, met alles wat daarbij komt kijken. Dat gaat verder dan alleen maar de wedstrijden die op hun velden plaatsvinden. Dat doen de Sportverenigingen Nederland gewoon heel goed. Ik wil hen dan ook gaan betrekken bij het beleid dat we verder gaan doorontwikkelen, bijvoorbeeld bij de uitwerking van de coalitiemiddelen die ik juist heel graag gericht wil gaan inzetten.

De heer Mohandis had ook nog het verzoek dat hij een aparte brief wil over de motie klankbordfunctie. Ik heb u in de najaarsbrief al geïnformeerd dat ik een landelijke klankbordgroep wil gaan instellen. Daarin zitten dus vrijwillige verenigingsbestuurders, waarvan ik mij kan voorstellen dat die ook in de Sportverenigingen Nederland zitten, sportbonden, sportbedrijven en gemeenten. Dat wordt de komende maanden opgestart en ik zal in de volgende brief een update geven van de voortgang daarvan.

U had ook een vraag over de ombudsfunctie, waarbij u ook streng zei dat eigenlijk de Tweede Kamer bepaalt hoe die gaat worden ingezet. Dat is denk ik heel terecht, maar ik wil wel in het voorjaar van 2027 terugkomen met een aantal concrete voorstellen. Dan is het natuurlijk uiteindelijk aan de Kamer om dat wel of niet op die manier te willen. Daar kunnen we dan het gesprek over voeren.

Mevrouw Van Dijk vroeg naar een maatschappelijke uitvoeringstoets, omdat zij gewoon ziet dat het voor vrijwilligers van sportverenigingen best ingewikkeld is en dat dat echt wel anders is als je bijvoorbeeld een commerciële sportschool bent. Ik deel die zorgen. Wij werken op dit moment aan een rijksbrede aanpak Regeldruk waar de tien wettelijke verplichtingen die de meeste regeldruk veroorzaken, worden onderzocht. De uitkomsten daarvan zend ik uiterlijk in het voorjaar 2027 naar uw Kamer. Er is overigens ook al een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

uitzonderingspositie voor vrijwilligersorganisaties voor een flink aantal van de huidige regels, maar ik ben dus al die regels aan het bekijken op wat ze doen met vrijwilligers.

Ten slotte ook van mevrouw Van Dijk de vraag of ik de geruchten bij penningmeesters kan ontkrachten dat de UBO aangescherpt kan worden. Wij moesten elkaar eventjes aankijken, want UBO-regelgeving zei ons niet onmiddellijk wat. Dat ligt bij het ministerie van Financiën, dus ik kan daar ook niet direct uitspraken over doen. Maar ik beloof dat ik dit signaal doorgeef aan mijn collega bij Financiën, samen met wat ik al had toegezegd aan mevrouw Dobbe.

Voorzitter, dat was het.

De **voorzitter**:
Ik zie geen interrupties vanuit de commissie. Jawel: één, van de heer Mohandis.

De heer **Mohandis** (PRO):
Ik dank de minister voor de toezegging om bij toekomstig beleid dat tot stand komt ook het geluid van vrijwillige verenigingsbestuurders wordt betrokken. Ik stelde het zo scherp, omdat ik dat in de sportbrieven tot nu toe heb gemist. Ik mis daarin hoe zij bijvoorbeeld zijn betrokken bij een evaluatie van het Sportakkoord, en zo kan ik een heel lijstje noemen. Op het moment dat een motie wordt uitgevoerd met het optuigen van een klankbord en ik niet precies kan zien hoe dat wordt gedaan, zou het heel erg helpen als dat in de volgende sportbrief gewoon expliciet wordt genoemd, zodat we de minister daar ook over kunnen bevragen. Wie heeft daarover meegepraat? Hoe is dat tot stand gekomen? Ik zie heel betrokken en actieve bestuurders en ik denk dat zij elkaar kunnen versterken. Dat is waarom ik dat pleidooi expliciet hield. Dat is eigenlijk ook de oproep aan de minister.

Minister **Sterk**:
Ik heb die oproep heel goed gehoord.

De heer **Mohandis** (PRO):
Voorzitter. Dit is geen interruptie, maar klopt het dat een vraag van collega Van Dijk over het strategisch overleg in de tweede termijn wordt beantwoord?

Minister **Sterk**:
Ja, in tweede termijn.

De heer **Mohandis** (PRO):
Dan wacht ik nog even op dat antwoord en ga ik daar nu niet op doorvragen.

Minister **Sterk**:
Voorzitter. Een onderwerp waar ook best wel veel vragen ...

De **voorzitter**:
Minister, momentje alstublieft, want ik zie nog een interruptie van mevrouw Huizenga.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Mijn collega had een vraag over regeldruk, UBO's en allerlei voorwaarden waar je als bestuurder aan moet voldoen, maar ondertussen ook nog een klankbordgroep met

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vrijwillige verenigingsbestuurders. Dit terwijl wij weten dat die vrijwilligers al enorm onder tijdsdruk staan en heel erg bezig zijn met zorgen dat die sportvereniging draait. Zij hebben eigenlijk geen tijd voor nog weer allerlei nieuwe regels en klankbordgroepen. Dus hoe rijmt dit met elkaar? We willen dat die bestuurders die sportvereniging kunnen laten draaien en minder regels hebben waar ze aan moeten voldoen. Dát helpt die club vooruit. Kunt u daar toch nog op reflecteren?

Minister **Sterk**:
Ik zou bijna zeggen: dan moet u met uw collega die naast u zit ook nog eens even het gesprek aangaan. Ik zie dat er op verenigingen natuurlijk heel veel gedaan moet worden. Het doel is ook vooral dat we proberen om dat zo eenvoudig mogelijk te maken en om daar zo veel mogelijk bureaucratie en regels weg te halen. Tegelijkertijd zie ik ook heel veel betrokken mensen, ook in deze verenigingen, die echt wel bereid zijn — sterker nog: die het ook heel graag willen — om hierover mee te praten, juist omdat zij heel goed weten waar zij tegenaan lopen. Volgens mij kies ik dan een beetje het midden tussen u beiden. Ik denk dat u dat allebei eigenlijk ook wel vindt. Het moet dus niet zo zijn dat het een soort overlegcarrousel wordt. We moeten dus heel goed kijken waar we deze groep nu echt inzetten. Dat is waar ze echt meerwaarde hebben, maar op een andere plek is het misschien ook niet per se nodig dat zij erbij zitten omdat dat niet direct raakt aan waar zij mee bezig zijn. Daar moeten we dus heel goed naar kijken.

De **voorzitter**:
Voordat we in dit blokje te water gaan, deel ik mee dat we nog drie blokjes te gaan hebben. Misschien is het goed om dat nog even met u te delen.

Minister **Sterk**:
Het pakket vragen wordt wel steeds dunner, hoor. Zwemmen was ook nog een blokje. Mevrouw Dobbe vraagt of ik kan uitleggen waarom ik blijf weigeren om schoolzwemmen mogelijk te maken. Ik wil toch eventjes terug in de geschiedenis, want in 1985 is het schoolzwemmen al afgeschaft. Uit de cijfers blijkt dat nu nog steeds 94% de basisschool met een diploma verlaat. Daarmee wil ik niet zeggen dat we ons niet moeten inspannen om die laatste 6% ook voor elkaar te krijgen, maar of schoolzwemmen daarvoor verplicht gesteld moet worden ... Ik heb overigens al meerdere keren, zelfs nu ik minister ben, in brieven gereageerd op dit voorstel van mevrouw Dobbe. Ik zie dat er ook bij het onderwijs geen draagvlak is om dat te doen. Bovendien hebben we de middelen er ook niet voor.

Wel heb ik het volgende gedaan. Ik noemde net ook al even het Jeugdfonds Sport & Cultuur, dat gebruikt kan worden door ouders voor wie de financiën een probleem zijn om hun kinderen zwemles te geven. Daarvoor hebben we gewoon een half miljoen extra beschikbaar gesteld. Er was al de 400 miljoen uit het amendement van de heer Mohandis, en structureel zit er ook nog eens 340 miljoen in. Dus volgens mij bieden we in ieder geval de mogelijkheid om dat te voorkomen in die gevallen dat financiën een sta-in-de-weg zijn.

De **voorzitter**:
Er ontstaat enige behoefte aan verduidelijking.

De heer **Mohandis** (PRO):
340 miljoen? Ja, ik vind het prima hoor. Doet u er maar wat nullen bij.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Sterk**:
Nee, nee. Ik blij dat u het even herstelt, anders was mijn hele begroting Sport waarschijnlijk ineens weg.

De heer **Mohandis** (PRO):
Jammer, jammer. Ik dacht: ik ga een nieuw amendement schrijven. Maar ik zal me inhouden.

Minister **Sterk**:
Nee, ik heb het inderdaad over 340 miljoen structureel ... Nou zeg ik het weer! Dat heb je met VWS; het gaat vaak over hele grote bedragen. Ik bedoel €400.000 — nu zeg ik het goed, hè? — via het amendement dat u zelf heeft ingediend en €500.000 die we dit jaar extra in het jeugdfonds hebben gedaan

De **voorzitter**:
Gaat u verder, minister.

Minister **Sterk**:
De heer Mohandis vraagt ook of ik zicht heb op de kleine aanbieders en hun problemen. Ik ben bekend met de beperkte beschikbaarheid van zwemwater en de wijze waarop zwembaden hun badwater beschikbaar moeten stellen. Dat kleine zwemlesaanbieders, zoals verenigingen, hierbij kwetsbaar kunnen zijn, kan ik me inderdaad voorstellen. Daarom dank ik ook voor het signaal. Ik ga daarom ook in gesprek met de KNZB over de wijze waarop zwemverenigingen een bijdrage kunnen blijven leveren aan het bieden van zwemles, ook als het om kleine zwemondernemers gaat.

De heer Mohandis vroeg ook of ik kan bijdragen aan een eenduidige branchenorm. Ik kan in ieder geval melden dat er inmiddels een onafhankelijke autoriteit is opgericht. Op dit moment wordt er gewerkt aan de bestuurlijke invulling van die stichting en in 2027 start een traject om tot een breedgedragen branchenormering te komen. Dat was uw vraag. Daar zullen wij als VWS ook aan bijdragen. Dus die komt er.

Mevrouw Van Meetelen had een vraag over de wachttijden bij de zwemles. Lange wachttijden voor het volgen van zwemles zijn natuurlijk onwenselijk. Ik heb overigens niet de signalen gekregen dat van uitstel ook afstel komt, want zoals ik al zei verlaat 94% de bassischool met een of meer zwemdiploma's. Het Mulier Instituut concludeerde vorig jaar dat het zwemdiplomabezit de afgelopen jaren stabiel of zelfs licht stijgend is. Gemeentes zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor dat badwater. Zwemlesaanbieders kunnen daar naar eigen inzicht ook gebruik van maken.

Mevrouw Huizenga vroeg of ik ook de aanbevelingen voor kinderen met een beperking wil meenemen in het Nationaal Plan Zwemveiligheid. Het korte antwoord is: ja.

Dat was het blokje.

De **voorzitter**:
Er is nog even een verhelderende vraag van de heer Mohandis.

De heer **Mohandis** (PRO):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ja, over die branchenormen. De minister zei: daar gaan we aan bijdragen. Ik probeer daar meer informatie over te krijgen. Kunnen we dus iets van een brief krijgen of kan het ergens in worden meegenomen, zodat we een beetje weten wat u precies gaat doen als het gaat om uw bijdrage aan een landelijke branchenorm zwemkwaliteit?

Minister **Sterk**:
Ik ben natuurlijk altijd bereid om brieven te sturen, maar de zwemsector is hierin autonoom. Die doet het nu zelf. Wij ondersteunen dat wel, maar de zwemsector gaat zelf met een branchenorm komen. Ik weet dus niet naar welke informatie u verder nog op zoek bent. Ik wil in ieder geval wel aangeven dat we in een volgende brief, in het voorjaar, even terugkomen op de stand van zaken op dat moment.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Ik hoorde de minister net wat zeggen over het zwemmen, maar dat was eigenlijk mijn vraag niet. Ik heb het gehad over die wachttijd, dus niet over dat kinderen daadwerkelijk hun diploma halen, maar dat die wachttijd gewoon enorm lang is en opgelopen is. Die is gemiddeld zeven maanden en hier en daar zelfs al langer dan een jaar. De vraag was eigenlijk: hoeveel korter wordt die wachtlijst met dat extra geld? Ik overweeg ook een motie hierover. Wat kan de minister eraan doen om die wachtlijsten gewoon in te korten? Dat is eigenlijk de concrete vraag.

Minister **Sterk**:
De middelen die ik beschikbaar heb gesteld in het fonds zijn er vooral zodat mensen zelf zwemles kunnen nemen als dat financieel voor hen ingewikkeld is. Dat doet dus niks met de wachtlijsten. Sterker nog, dat zou de wachtlijsten langer kunnen maken. De verantwoordelijkheid voor die wachtlijsten ligt natuurlijk toch vooral bij de gemeentes, de zwembadverenigingen en de aanbieders van dat badwater. Ik vind het niet zozeer belangrijk of er wel of geen wachtlijsten zijn, maar vooral of die wachtlijsten tot gevolg hebben dat kinderen dan dus geen diploma krijgen. We zien in de cijfers namelijk dat het niet leidt tot afstel. Ik weet het trouwens van mijzelf ook. Ik heb drie kinderen op zwemles gehad. Die geef je op een gegeven moment op en je weet gewoon: het duurt even voordat ze daar terecht kunnen. Dat is in die zin dan ook een soort van gegeven bij zwemlessen. Maar het belangrijkste is vooral dat zo veel mogelijk kinderen een diploma halen. Dat blijkt gewoon nog steeds het geval te zijn.

De **voorzitter**:
Dan verzoek ik u verder te gaan met het een-na-laatste blokje.

Minister **Sterk**:
Voorzitter. De heer Mohandis had het over de stand van zaken van de Wet integere sport. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft op 14 oktober advies uitgebracht. Ik ben daar op dit moment naar aan het kijken, samen met mijn collega's van BZK en JenV. Ik zal uw Kamer hierna zo spoedig mogelijk informeren. U zult wel willen weten of ik daar een indicatie van kan geven. Ik vermoed dat dat in de eerste helft van 2027 zal zijn. Ook hiervoor geldt echter: ik heb ook wel wat haast met deze wet, want ik vind het belangrijk dat die er komt.

De heer Van der Maas had nog de vraag waarom de gelijke kansen tussen jongens en meisjes afwezig zijn. Daar heb ik net eigenlijk ook al over gezegd dat de Nederlandse Sportraad in ieder geval in 2027 met een advies komt. Die uitkomsten zullen we

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gebruiken voor toekomstig beleid. We hebben daar net eigenlijk al een heel debat over gehad.

Tot slot had mevrouw Dobbe nog een specifieke vraag over de Opvolgingscommissie Dansen. Ik begrijp het leed van de slachtoffers heel goed. Er zijn heel veel dingen heel erg misgegaan in de danssector. Het was echt afschuwelijk voor alle slachtoffers. We zijn daarna ook aan het werk gegaan. Dat duurde inderdaad, zoals u ook zei, langer dan verwacht. Ik wil ook erkennen dat dat zo is. Bij de oprichting van de genoemde commissie is er expliciet gekozen voor een tijdelijke instelling. Financiering van de Alliantie Dans veilig, die met de aanbevelingen aan de slag is gegaan, is daarom wel tot het eind van dit jaar verlengd, zodat zij haar lopende werkzaamheden kan afronden en de opbrengsten kan overdragen aan de partijen in de danssector.

VWS zal de ondernemende sport als geheel op het gebied van sociale veiligheid ondersteunen en versterken, onder meer via het stimuleren van de toepassing van de vier basiseisen voor een sociaal veilige sport — te weten de vastgestelde gedragscode, de vertrouwenscontactpersoon, een verklaring omtrent het gedrag en de vakkundige trainer-coaches — via subsidies aan de koepels en later met het wetsvoorstel Wet integere sport; daar zei ik net in antwoord op de vraag van de heer Mohandis al wat over. Daarbij hoort ook de oprichting van een onafhankelijk integriteitscentrum. De sportsector moet namelijk echt aan de slag met de opbrengsten van wat er is gebeurd, want dat willen we niet nog een keer.

Dat was het, voorzitter.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ik heb een interruptie op het laatste punt. De opvolgingscommissie concludeerde dat 28 van de 33 aanbevelingen uit het rapport Schaduwdansen onvolledig of helemaal niet zijn opgevolgd. Dat is een conclusie waar we iets mee moeten, denk ik. Deze minister zegt: we gaan met een aantal zaken aan de slag. Mij is nu echter niet helder hoeveel van de maatregelen die daarin worden voorgesteld, nu daadwerkelijk worden opgevolgd. Wat vinden slachtoffers daarvan? Wij krijgen namelijk signalen dat slachtoffers zich niet serieus genomen voelen, ook door hoe dit is gegaan met deze commissie. Dat vind ik heel erg. Volgens mij moet dit kabinet zich dat ook aantrekken. Wij hebben namelijk een verantwoordelijkheid om te zorgen dat het voor die slachtoffers goed is geregeld, maar ook om te zorgen dat wat hier is gebeurd, nooit meer kan gebeuren.

Minister **Sterk**:
Dat laatste ben ik zeer met u eens. Daarom vind ik ook dat het niet moet blijven bij wat we hebben gezien in de danssector, maar dat de lessen daarvan eigenlijk breed ingebed moeten worden. Daarom ben ik ook met de Wet integere sport bezig. Wat betreft de discussie over de concrete aanbevelingen, dat die niet zouden zijn opgevolgd: we zijn breed beleid aan het maken. Daarin zit heel veel van de geest van die aanbevelingen ingebed. Het is alleen heel ingewikkeld om te zeggen: deze maatregelen hebben we op dit punt nu op deze manier uitgevoerd. Dat is een discussie die we hebben met die commissie. Ik zou echter niet willen zeggen dat we deze aanbevelingen niet hebben opgepakt. Nogmaals, er is ons heel veel aan gelegen om te zorgen dat het niet nog een keer kan gebeuren. Juist daarom zijn we ook met die andere zaken bezig, waaronder die wetgeving.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Er is een vervolgvraag van mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Kan de minister dat dan in ieder geval voor de Kamer inzichtelijk maken? Ik vind het namelijk heel belangrijk om te kunnen zien en te kunnen controleren op welke manier de aanbevelingen uit dat rapport wel of niet worden opgevolgd. Ik wil best van de minister geloven dat er meer gebeurt dan wij in bepaalde rapportages zien, maar dan wil ik dat wel graag weten. De aanbevelingen zijn superspecifiek. Volgens mij willen wij gewoon weten wat er met aanbeveling 1 is gebeurd, wat er met aanbeveling 2 is gebeurd et cetera. Dat willen we zien. Ik denk dat het ook heel goed is voor slachtoffers om dat te weten.

Minister **Sterk**:
Ik wil hier eigenlijk ook even overleg over hebben met mijn ambtenaren, dus ik stel voor dat ik in de tweede termijn terugkom op hoe ik u daarover zou willen informeren.

De **voorzitter**:
Ja, prima. Dan gaan we naar het laatste blokje

Minister **Sterk**:
Voorzitter. Dat zijn de andere belangrijke vragen. Ik begin bij de vraag van mevrouw Van Dijk. Zij zegt dat de begroting zo lastig te doorgronden is en vraagt wat de gevolgen zijn van het dipje in 2027. Dat klopt; het is lastig omdat de gelden vanuit het coalitieakkoord in de begroting nog niet aan de sport waren gekoppeld, zal ik maar zeggen. Dat maakt het ingewikkeld om daar goed inzicht in te krijgen. In de brief hebben we dat wel gedaan. Daar zou u die duidelijkheid in ieder geval wel uit moeten kunnen halen. Daardoorheen loopt die taakstelling; dat hebben een aantal van u al gezegd. Die had het vorige kabinet eigenlijk al ingezet en die is inderdaad niet door dit kabinet weggenomen. Die zorgt voor een dipje in bepaalde middelen. Dat is een beetje de optel- en aftreksom.

De heer Mohandis vroeg waarom er minder geld naar sport gaat dan de oorspronkelijke 50 miljoen. Daar gaf ik net eigenlijk antwoord op: dat heeft te maken met die taakstelling.

De heer Mohandis vroeg ook hoe ik daarop anticipeer. De investeringen die zijn aangekondigd in het coalitieakkoord, zijn extra middelen op de begroting van 2027. Ondanks de vermindering van de taakstelling op deze middelen, blijft het dus wel een investering. Zoals u in de najaarsbrief heeft kunnen lezen, ben ik voornemens om vanuit de coalitieakkoordreservering voor sport en bewegen niet alleen in te zetten op de BOSA-regeling, maar ook op andere thema's. Er is dus wel extra geld om in te zetten. Dat heb ik in de brief ook toegelicht.

De heer Mohandis vroeg ook hoe ik de verkokering binnen de departementen probeer tegen te gaan. Ik heb net al iets gezegd over de samenwerking met andere ministeries, maar ook binnen VWS werken we samen rond de rijksbrede beleidsagenda Gezondheid in alle beleidsdomeinen. Als ik bijvoorbeeld kijk naar de preventiestrategie, die natuurlijk bij mijn collega zit, dan zie ik dat we daar echt goed op samenwerken. Dat geldt ook voor het GALA en voor het AZWA. Het AZWA gaat natuurlijk met name over ouderen. Er zijn dus wel allerlei verbindingen tussen de verschillende directies en kolommen. De BRC kan ook ingezet gaan worden voor doelen uit het AZWA. Je ziet dus dat er echt wel

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

verbindingen gemaakt worden.

Mevrouw Van Meetelen had meer een stelling. Zij vroeg of ik het met haar eens ben dat we ons niet te veel moeten bemoeien met de vraag met welke temperaturen iemand nog mag sporten. In die zin ben ik het met u eens dat mensen zo veel mogelijk zelf moeten kunnen kiezen wanneer ze willen sporten, ook als het buiten heel heet is. Tegelijkertijd denk ik wel dat het verantwoord moet zijn. Een afgelasting is aan de lokale overheid. De gezondheidsdienst of het Rode Kruis ter plaatste zijn op hun plaats. We zien dat steeds meer evenementen bewuster omgaan met bijvoorbeeld hitte, door inzet van koelbaden en koelhanddoeken, en dat het bewustzijn bij sporters toeneemt. Ik denk dat u het ook met me eens moet zijn dat er ook best een risico is als je bij hoge tempraturen ongetraind gaat sporten.

Mevrouw Van Meetelen vroeg ook hoe ik kijk naar het belang van verliezen, want dat is volgens haar ook een belangrijk kenmerk van de sport. Ik denk dat dat is wat zij zei. Ik denk dat een belangrijk element van sporten is dat je kunt winnen en helaas ook kunt verliezen. Dat is zeker niet voor iedereen een motivatie om te sporten. Er zijn natuurlijk ook heel veel mensen die sporten omdat ze willen afvallen, een goede conditie willen hebben of mentaal hun hoofd leeg willen maken. Volgens mij is dat allemaal even legitiem.

De heer Van der Maas vroeg of ik bij de nieuwe sportmaatregelen inzichtelijk kan maken wat de verwachte maatschappelijke opbrengsten zijn. Dat vind ik best een ingewikkelde vraag. Ik denk dat u 'm daarom ook stelde, want ik denk dat u dat zelf ook wel ziet. Het is natuurlijk best ingewikkeld om maatschappelijke opbrengsten echt goed inzichtelijk te maken. Dat geldt voor heel veel dingen die we als kabinet doen. Bijvoorbeeld preventie levert ergens anders in de keten waarschijnlijk een opbrengst op, maar hoe onderbouw je die nou? Die kun je natuurlijk nooit helemaal hardmaken. In het algemeen kun je zeggen dat iedere euro die geïnvesteerd wordt in sport en bewegen €2,76 aan maatschappelijke opbrengsten oplevert. Dat is in ieder geval berekend in de Social Return on Investment voor sport en bewegen. We weten ook dat sport en bewegen zorgkosten vermindert en de arbeidsproductiviteit verhoogt, gewoon omdat je fitter bent, maar dat zegt natuurlijk nog niks over specifieke maatregelen daarbinnen. Daarom is het zo ingewikkeld. De bewijskracht van een individuele maatregel op de maatschappelijke opbrengst is gewoon best heel lastig vast te stellen. Daarom heb ik als doel om meer "sport en bewegen"-interventies naar een hoger erkenningsniveau door te laten groeien, om zo de effectiviteit van sport en bewegen aantoonbaar te kunnen maken. Bij voorkeur voldoet bewijs zo veel mogelijk aan de richtlijn passend bewijs preventie, in lijn met het investeringsmodel voor preventie. Mevrouw Van Dijk merkte daar ook al over op dat ook sport en bewegen daar eigenlijk een casus in zou moeten zijn.

De heer Van der Maas vroeg ook of ik mogelijkheden zie om zorgverzekeraars en werkgevers beter te betrekken bij initiatieven om mensen aan het sporten te krijgen. Ik vind dat ontzettend belangrijk en op zich doen we dat ook al wel. We zijn bezig met die preventiestrategie en met het IZA, het AZWA en het GALA. Daar zitten allemaal zorgorganisaties, maar zeker ook zorgverzekeraars, aan tafel. Die zijn ook medeondertekenaar van de akkoorden. Ik zeg er heel eerlijk bij dat ik denk dat er in de praktijk nog wel wat te doen is, maar deze minister kijkt daarnaar.

De heer Van der Maas vroeg ook nog specifiek naar anabole steroïden. Hij vroeg naar

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

het aantal vervolgingen, de strafmaten en of er sprake is van verminderende illegale productie en handel. Ik zeg maar even heel eerlijk dat dit niet helemaal mijn terrein is, dus ik lees dit nu even voor. De strafbaarstelling onder de Geneesmiddelenwet en onder de Warenwet, die ook van toepassing kan zijn, is opgenomen in de Wet op de economische delicten. Een overtreding van de Geneesmiddelenwet kent een maximale gevangenisstraf van zes jaar. Een overtreding van de Warenwet kent een maximale hechtenis van zes maanden. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en het functioneel parket van het OM hebben dit jaar geen zaken gehad over anabole steroïden. Afgaande op het aantal meldingen en zaken dat de Dopingautoriteit draait over anabole steroïden lijkt de productie en handel in anabole steroïden gelijk te blijven. Vanuit de Dopingautoriteit wordt ingezet op voorlichting over deze middelen om sporters zich bewust te laten zijn van de risico's.

Mevrouw Van Dijk had nog een op zich heel sympathieke vraag, vond ik, om te onderzoeken of verenigingen ook kunnen aansluiten bij die actie van het Oranjefonds. Dat ga ik even oppakken. Ik ga bekijken of dat kan en daar kom ik medio 2027 op terug. Dat doe ik op tijd. Ik kom erop terug, maar dat wil niet zeggen dat ik er dan pas mee begin.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dan had u nog een interruptie van mevrouw Van Meetelen.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Ik wil even met de minister terug naar op tropische dagen niet fietsen. Het komt uit het rapport en daarin staat eigenlijk zoiets als "life course" en nog iets, houd me even ten goede. Daarin wordt het dus negatief uitgelegd dat er op tropische dagen minder mensen gaan fietsen. Nou, dat zou kunnen. De een fietst wel en de ander fietst niet, maar mensen gaan ook hardlopen. Ik vind het ook altijd heel vreemd, want in Spanje, Zuid-Frankrijk en in de rest van de hele wereld waar het ook gewoon warm is, gaat alles gewoon door, maar hier schieten we gelijk helemaal uit onze panty als het een beetje warmer wordt. Ik ben het met u eens dat je daarvoor veiligheidseisen moet hebben. Die hebben we ook. Ik heb het namelijk ook over bijvoorbeeld extra beschutting en extra watertappunten. En dan toch nog worden er massaal, echt, echt, echt ontzettend veel sportevenementen in de zomer afgelast op basis van de hitte of iets wat er eventueel aan kan komen. Ik heb een hele lijst, hoor. Er zijn zelfs evenementen die meerdere dagen duren. Dan wordt het één dag heet en dan wordt het hele evenement afgelast. Eén. Je veroorzaakt dan dat je inderdaad minder gaat sporten. Dat is het nadeel. Denk aan de ondernemers, de verenigingen en de stichtingen die dat allemaal organiseren: iedereen maakt kosten en haalt dat er niet meer uit. Dat is dus ook een nadeel. En je hebt kans dat in het opeenvolgende jaar mensen afhaken, omdat ze denken: dadelijk wordt het weer heet, dus ik ga het niet meer organiseren. Dan krijg je dus een soort vicieuze cirkel. Dat is eigenlijk waar ik naartoe wil. Ziet u dat ook? Moeten we er dan niet eens een keer het gesprek over voeren dat dit gewoon een slechte ontwikkeling is? Misschien kan de minister daar antwoord op geven.

Minister **Sterk**:
Deze minister heeft op veel invloed, maar op een aantal zaken ook echt niet. Ik denk dat dit echt aan diegenen is die dit organiseren. Ik zie ook de zorg die u heeft over de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

ondernemers, die dan daarmee middelen, maar ik vind het echt aan de ondernemers zelf om te beoordelen of zij die verantwoordelijkheid willen nemen. Ik vind het niet aan de minister om het gesprek aan te gaan over of ze het misschien door moeten laten gaan, want mensen kunnen zelf beoordelen of ze gaan hardlopen of niet, als het tenminste om een hardloopevenement zou gaan.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van Meetelen, heeft u nog een verhelderende vraag?

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Ja, zeker, voorzitter. Ik heb een vervolgvraag. Negen van de tien keer wordt het namelijk opgelegd door de gemeente. Die zegt: we trekken de vergunning in; u mag niet meer. Dan is het toch een bestuur, de lokale overheid, die dat besluit. Ik denk dat we daarin een verkeerde beweging maken, dus minder sporten, minder evenementen et cetera. Dat is dus eigenlijk waarover ik deze discussie wil voeren. Mijn concrete vraag aan de minister is dan: is de minister bereid om dan een keer in gesprek te gaan met de VNG over dit wat ik nu voorleg en om eens te bekijken hoe hiermee om te gaan? We hebben namelijk hete zomers. We moeten ermee dealen. Ik denk we in een hele negatieve spiraal terechtkomen als we dit door blijven zetten.

Minister **Sterk**:
U zegt terecht dat gemeentes vaak het besluit nemen en dat doen ze niet omdat ze dat zelf vinden, maar omdat ze een advies krijgen van de GGD, die hierover vaak adviseert. De GGD adviseert over volksgezondheid en dat kan de reden zijn waarom besloten wordt om zo'n evenement niet door te laten gaan. Om heel eerlijk te zijn en het is misschien heel onaardig, maar ik zie eigenlijk niet zo het nut in van hierover in gesprek gaan met gemeentes. Ik denk dat er een heleboel zaken zijn die wel om meer aandacht vragen dan dit. Daar ben ik maar even heel eerlijk over, mevrouw Van Meetelen.

De **voorzitter**:
Dan zijn we aan het eind van de termijn van de minister gekomen. Dat betekent dat we naar de tweede termijn van de commissie gaan. Ik kijk even rond om te zien of u daar al klaar voor bent. Ja. In de volgorde van de sprekers beginnen we weer bij de heer Mohandis.

De heer **Mohandis** (PRO):
Voorzitter, dank. Ik dank de minister voor de uitvoerige beantwoording. Er waren veel vragen. Dat komt ook omdat er de afgelopen jaren al veel dingen lagen die soms wel, soms niet in een motie zijn gegoten. De Kamer hoopt nu dat ze wél worden uitgevoerd. Ik ga al die punten niet herhalen. Wel zeg ik, via u, voorzitter, dat we de toezeggingen de komende tijd heel nauwlettend zullen volgen. Het is namelijk heel aantrekkelijk om er bij datgene waarover we al een motie hebben aangenomen, weer een nieuwe motie overheen te doen. Dat lijkt me niet verstandig.

Wat ons betreft is er dus genoeg werk aan de winkel. We hopen oprecht dat deze minister langer zit dan haar voorganger. Dat zeg ik niet alleen omdat hoe het kabinet het doet nu heel actueel is, maar ook omdat de sport, maar zeker het land een crisis niet kan gebruiken. We hopen dus op stabiele politiek, ook voor de sportsector.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik kom bij de volgende twee moties. Ze staan in relatie tot mijn inbreng. De eerste gaat over de nationale aanpak verdrinkingspreventie in relatie tot open water.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er in Nederland elk jaar rond 130 mensen verdrinken in open water;

overwegende dat het ontbreekt aan één coördinerende aanpak om verdrinkingen te voorkomen en daarmee aan een eenduidige aanpak voor veilige inrichting van open water met reddingsmiddelen en dat verschillende initiatieven van overheden en zwemorganisaties die zich bezighouden met veiligheid niet goed op elkaar worden afgestemd;

overwegende dat (zwem)veiligheidsorganisaties aangeven meer te willen en kunnen doen tegen verdrinkingen;

verzoekt de regering om samen met Nederlands Instituut Veiligheid Zwemlocaties (NIVZ), Nationale Raad Zwemveiligheid (NRZ) en Reddingsbrigade Nederland te verkennen hoe een eenduidige aanpak voor verdrinkingspreventie vorm kan krijgen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Mohandis en Van der Maas.

Zij krijgt nr. 91 (37020-XVI).

De heer **Mohandis** (PRO):
De laatste motie gaat over een landelijk netwerk mastersport, om ouderensport aan te jagen en de ambassadeursfunctie beter te verankeren.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat veel senioren en ouderen niet voldoen aan de beweegrichtlijnen, en dat bij 65-plussers zelfs meer dan 60% niet aan de beweegrichtlijnen voldoet;

constaterende dat er internationaal al masterscompetities bestaan en dat ook in Nederland enkele gemeenten en sportbonden competities voor oudere leeftijdscategorieën organiseren, maar dat deze initiatieven versnipperd zijn en er een landelijk netwerk ontbreekt;

verzoekt de regering om samen met NOC*NSF, Sportverenigingen Nederland, sportbonden, gemeentes en bestaande masterinitiatieven een visie op sport en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

bewegen voor ouderen uit te werken, waaronder een landelijk netwerk voor mastersport, om zo sporten voor senioren te bevorderen, en de Kamer hier voor de zomer van 2027 over te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Mohandis en Van Brenk.

Zij krijgt nr. 92 (37020-XVI).

De heer **Mohandis** (PRO):
Er komt nog een antwoord op de vraag van collega Van Dijk over een strategisch overleg landelijke organisaties. Ik wacht het even af. Misschien kom ik daar nog op terug in een interruptie op de minister als ze antwoordt.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank. Het woord is aan mevrouw Huizenga.

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Er was veel beantwoording. We hebben volgens mij veel thema's aangeraakt. Dank aan de minister.

Wij hebben ook twee moties. De eerste motie is een initiatief waarvan we al hebben gezegd dat het ontzettend veel impact heeft. Het betreft een motie over De Derde Helft.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bij De Derde Helft sportverenigingen overdag hun accommodatie openstellen voor ouderen om samen te bewegen en elkaar te ontmoeten en dat dit initiatief van het Nationaal Ouderenfonds nu op ongeveer 40 plekken loopt;

overwegende dat eenzaamheid voor veel ouderen een reden is om minder te bewegen en dat De Derde Helft beide aanpakt in accommodaties die overdag leegstaan;

verzoekt het kabinet te verkennen hoe het kan bijdragen aan de opschaling van De Derde Helft door het Nationaal Ouderenfonds, en de Kamer daarover voor de zomer van 2027 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Huizenga en Van Brenk.

Zij krijgt nr. 93 (37020-XVI).

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Huizenga** (D66):
De tweede motie gaat over de actieve pauze.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de afspraak "thuis of in de kluis" per 1 januari 2027 ingaat, waardoor de mobiele telefoon ook in de pauze uit de school verdwijnt;

constaterende dat slechts vier op de tien jongeren van 12 tot en met 17 jaar voldoende bewegen;

overwegende dat een pauze zonder telefoon een kans is om weer te spelen en te bewegen;

verzoekt de regering in de gesprekken over de telefoonvrije school met onderwijsorganisaties ook aandacht te hebben voor een actieve invulling van de pauze en scholen daarbij te ondersteunen via de Gezonde School en de buurtsportcoach, met voorrang voor wijken waar kinderen het minst bewegen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Huizenga.

Zij krijgt nr. 94 (37020-XVI).

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan gaan wij verder naar mevrouw Van Meetelen.

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Voorzitter, dank. Het zal u niet verbazen dat het voor mij een beetje een onbevredigend antwoord is, na het laatste debatje. De minister zegt dat ze het niet zo belangrijk vindt. Ik vind het wél belangrijk, heel belangrijk zelfs, voor al die sportverenigingen, stichtingen, organisaties, vrijwilligers en ondernemers die iets organiseren, maandenlang bezig zijn, kosten maken en het dan toch niet door kunnen laten gaan. Als je dat een paar jaar achter elkaar hebt, denk ik dat we in een soort negatieve spiraal komen waarbij het in z'n geheel niet meer plaats gaat vinden. We zitten hier voor een debat over sport, om sporten voor iedereen toegankelijk te maken en te behouden. Ik denk dat dat op dit terrein in de zomer misschien toch wel op de tocht staat. Ik vraag dus toch nog een keer aan de minister of ze, misschien in een ander gesprek, er een klein stukje tekst aan wil wijden. Ik denk wel dat het belangrijk is.

Ik heb twee moties.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat kinderen maandenlang moeten wachten op zwemles;

verzoekt de regering concrete doelen vast te stellen voor het verkorten van de wachtlijsten, en de Kamer over de voortgang te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van Meetelen.

Zij krijgt nr. 95 (37020-XVI).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat sporten voor kinderen met een lichamelijke beperking of chronische aandoening kan bijdragen aan herstel, zelfvertrouwen en zelfstandigheid;

overwegende dat dit ook positieve gevolgen kan hebben voor de zorgen en belasting van ouders en andere gezinsleden;

verzoekt de regering om de effecten van begeleiding naar blijvende sportdeelname op het kind, het gezin en het latere zorggebruik te onderzoeken, en de Kamer binnen zes maanden over de onderzoeksopzet en planning te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van Meetelen.

Zij krijgt nr. 96 (37020-XVI).

Mevrouw **Van Meetelen** (PVV):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De heer Van der Maas.

De heer **Van der Maas** (VVD):
Hartelijk dank, voorzitter. Hartelijk dank aan de minister voor de beantwoording, voor de moeite die erin gestoken is om het allemaal voor te bereiden en voor de najaarsbrief. Die was ook verhelderend.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik ben heel blij met het antwoord over de integrale structurele benadering. Ik vind het heel mooi om te horen dat u met het veld in gesprek bent. Dat verbaast me niks. Zou het niet mooi zijn om ze allemaal bij elkaar te brengen tijdens een heidag en dan af te spreken wie wanneer wat gaat doen en wat de doelen zijn? Ik ben ervan overtuigd dat er een heel mooi plan uit komt als je ze allemaal bij elkaar brengt, onder regie van de minister natuurlijk.

Dan: praten met de collega over de poortwachterstimulans voor zieke werknemers. Volgens mij moet een werknemer bijdragen aan zijn herstel. Ik hoop dat daar wat uit kan komen. Ik denk dat het een hele mooie stap zou zijn om zieke werknemers aan sporten te helpen, zodat ze sneller uit de Ziektewet komen. Dat is voor iedereen eigenlijk beter.

Dan de BOSA en de DUMAVA. Collega Mohandis is terughoudend in het indienen van nog een motie, maar dit is mijn eerste WGO Sport, dus ik doe het wel. Ik kan het niet laten. Ik doe dat samen met collega Van Dijk.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat sportverenigingen een cruciale maatschappelijke rol vervullen en ondersteuning verdienen om toekomstbestendig te blijven;

overwegende dat de BOSA-regeling (Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties) momenteel structureel wordt overvraagd, waardoor veel sportverenigingen buiten de boot dreigen te vallen;

overwegende dat de DUMAVA ruimschoots wordt ondervraagd;

verzoekt de regering om te onderzoeken of en hoe de belemmeringen voor sportverenigingen om gebruik te maken van de DUMAVA zo veel mogelijk weggenomen kunnen worden, zodat sportverenigingen hier beter gebruik van kunnen maken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Maas en Inge van Dijk.

Zij krijgt nr. 97 (37020-XVI).

De heer **Van der Maas** (VVD):
Dan het volgende: anabolen. Er zijn nul zaken, terwijl er 400 gebruikers zijn van illegale steroïden. Het is dus illegaal. Het blijkt dus dat de vervolging en de opsporing achterblijven. Dat vind ik echt superzorgelijk, want het zijn allemaal jonge mensen die daar permanente schade van ondervinden. Ik heb het al gezegd. Ik wil hier ook graag een motie over indienen om daar krachtig wat aan te gaan doen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat uit onderzoek van het Mulier Instituut blijkt dat 400.000 mensen in Nederland gebruikmaken van anabole steroïden, met veel gezondheidsschade als gevolg, waaronder onvruchtbaarheid en hartproblemen;

overwegende dat de illegale handel in anabole steroïden hieraan ten grondslag ligt, waarvoor de handhavingscapaciteit ernstig tekortschiet;

verzoekt de regering om in kaart te brengen wat nodig is om beter te kunnen handhaven op de illegale handel in anabole steroïden, zodat deze zo snel mogelijk aan banden kan worden gelegd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Van der Maas en Mohandis.

Zij krijgt nr. 98 (37020-XVI).

De heer **Van der Maas** (VVD):
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Van der Maas. Wij gaan verder met mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dank je wel, voorzitter. Dank voor het beantwoorden van de vragen. Ik heb er volgens mij nog eentje openstaan over de bezwaarprocedures met betrekking tot de BOSA. Over het strategisch overleg hebben we het zojuist al gehad.

Ik heb twee moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de sportverenigingen naast hun sportieve functie een maatschappelijke rol vervullen die raakt aan verschillende gemeentelijke beleidsterreinen, waaronder gezondheid, welzijn, participatie, onderwijs, veiligheid, leefbaarheid en sociale cohesie;

overwegende dat gemeenten veelal voor elk van deze beleidsterreinen aparte budgetten en medewerkers hebben en dat hierdoor, en door de toenemende complexiteit van regelgeving, sportverenigingen erbij gebaat zouden zijn als er vanuit een integrale blik

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

naar vraagstukken, in het bijzonder huisvestingsvraagstukken, wordt gekeken;

verzoekt de regering om met een voorstel voor een pilot te komen waarin:

- een representatief aantal gemeenten voor een periode van twee jaar aan de slag gaat met het verbinden en ontschotten van verschillende beleidsterreinen die raken aan de maatschappelijke rol van sportverenigingen;
- door gemeenten proactief ondersteuning wordt geboden aan sportverenigingen ten behoeve van hun maatschappelijke ontwikkeling en het vergroten van hun maatschappelijke impact;
- een monitoring en onafhankelijke evaluatie van de resultaten, waaronder onderzoek naar de maatschappelijke effecten en mogelijke kosten en baten van de aanpak, wordt meegenomen;

verzoekt de regering om de Kamer over dit pilotvoorstel in Q1 2027 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Inge van Dijk.

Zij krijgt nr. 99 (37020-XVI).

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Wat de DUMAVA betreft proberen we het nog maar een keer. Deze motie doen we samen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bij de bezuinigingen op de BOSA is verwezen naar de DUMAVA als alternatief voor de verduurzaming van sportaccommodaties;

overwegende dat de BOSA-regeling zwaar wordt overvraagd, terwijl de DUMAVA voor sportverenigingen niet dezelfde mogelijkheden biedt en de Kamer via een unaniem aangenomen motie al heeft gevraagd dit meer gelijk te trekken;

verzoekt de regering via een analyse inzichtelijk te maken welk bedrag in 2026 vanuit de BOSA is besteed aan verduurzamingsmaatregelen, inclusief overgangsaanvragen;

verzoekt de regering actief te attenderen op (deel)aanvragen die bij de BOSA binnenkomen die ook gefinancierd kunnen worden via DUMAVA en verenigingen te helpen gebruik te kunnen maken van dit loket,

en gaat over tot de orde van de dag.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Inge van Dijk en Van der Maas.

Zij krijgt nr. 100 (37020-XVI).

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Dank je wel.

De **voorzitter**:
Dank, mevrouw Van der Maas.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):
Mevrouw Van Dijk.

De **voorzitter**:
Mevrouw Van Dijk. Excuus. Mevrouw Van Dijk, natuurlijk. Mevrouw Dobbe.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Er worden hier heel snel bepaalde coalities gevormd. Ik heb een aantal moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er een grote en groeiende kloof is tussen de sportdeelname van de laagste inkomensgroepen en de hoogste inkomensgroepen;

overwegende dat de hoge kosten van sporten daarbij een grote rol spelen, aangezien ruim 35% van de mensen met een laag inkomen aangeeft de kosten niet te kunnen betalen;

verzoekt de regering om stappen te zetten om sporten betaalbaarder te maken voor mensen en daarbij in ieder geval te kijken naar de mogelijkheid van het verlagen van de btw op sporten en de mogelijkheid om sportverenigingen in wijken waarin veel huishoudens een laag inkomen hebben, via gerichte subsidies te ondersteunen, zodat de contributie verlaagd kan worden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Dobbe.

Zij krijgt nr. 101 (37020-XVI).

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Excuses voor mijn handschrift; er zit wat schrijfsel bij.

Motie

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat kinderen met een beperking of chronische aandoening substantieel minder sporten dan leeftijdsgenoten die dit niet hebben, terwijl zij dat vaak wel zouden willen;

overwegende dat sportpoli's in academische kinderziekenhuizen deze kinderen effectief helpen om te gaan sporten, maar dat deze momenteel slechts een beperkt deel van hen kunnen helpen;

verzoekt de regering om de mogelijkheden te verkennen om sportpoli's in de academische kinderziekenhuizen op te schalen en ze een standaardonderdeel te maken van het zorgpad,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Dobbe, Huizenga, Mohandis en Inge van Dijk.

Zij krijgt nr. 102 (37020-XVI).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat meisjes gemiddeld minder vaak sporten dan jongens;

verzoekt de regering om in kaart te brengen welke belemmeringen er zijn voor meisjes om te gaan sporten en welke redenen zij hebben om daarmee te stoppen en met gerichte maatregelen te komen die sportdeelname van meisjes en vrouwen bevorderen en belemmeringen wegnemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Dobbe.

Zij krijgt nr. 103 (37020-XVI).

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Waarom deze motie? Omdat ik denk dat we voor bepaalde sporten en bepaalde groepen vrouwen en meisjes in bepaalde wijken bijvoorbeeld echt gerichte interventies moeten plegen om de sportdeelname van vrouwen en meisjes gelijk te trekken met die van jongens. Ik denk dat het niet voldoende zal zijn om dit alleen maar generiek aan te vliegen. Het lijkt mij dus heel goed om daar wel op die manier naar te kijken, vandaar de motie.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan nog een motie, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de gemiddelde wachttijd voor zwemlessen momenteel zeven maanden is;

overwegende dat de wachtlijsten voor zwemlessen voor kinderen met een beperking vaak nog langer zijn;

overwegende dat een tekort aan zwemleraren en beschikbaar badwater belangrijke oorzaken vormen;

verzoekt de regering om stappen te zetten om de wachtlijsten voor zwemlessen terug te dringen en daarbij specifieke aandacht te hebben voor zwemlessen voor kinderen met een beperking,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Dobbe en Mohandis.

Zij krijgt nr. 104 (37020-XVI).

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Tot slot, voorzitter, nogmaals over zwemmen. We hebben het gehad over schoolzwemmen. Deze minister zegt dat de meeste kinderen hun zwemdiploma halen en dat een extra investering niet echt nodig is omdat er maar een klein probleem is. Maar een op de drie kinderen uit gezinnen met lage inkomens leert niet zwemmen, of leert dat pas na het 12de jaar. Dat is problematisch, want kinderen van 11 willen ook naar een zwemplas, net als kinderen van 7. Kinderen die opgroeien in een rijk huishouden, leren het wel en kinderen uit arme gezinnen niet. Ik vind dat wél een probleem dat we gericht moeten aanpakken. De minister zei ook dat scholen dit niet zien zitten, maar daarom had de Kamer gevraagd om bepaalde scenario's uit te werken. Scholen zien namelijk een aantal van die scenario's wel zitten. Daarom vragen wij de minister om daar wél werk van te maken, omdat dit wel een probleem is. We moeten zorgen dat kinderen kunnen leren zwemmen, of ze nou opgroeien in rijke gezinnen of in arme gezinnen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank, mevrouw Dobbe. Dat was de bijdrage van de commissie, waarvoor dank. Minister, hoelang denkt u nodig te hebben voor de voorbereiding van uw termijn? Twintig minuten, oké. Dan schorsen wij de vergadering tot 17.40 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De vergadering wordt van 17.22 uur tot 17.40 uur geschorst.

De **voorzitter**:
We zijn gekomen bij de tweede termijn van de minister. Ik nodig haar van harte uit om daarmee aan te vangen.

Minister **Sterk**:
Dank u wel, voorzitter. Mijn idee is om eerst de moties langs te lopen en te appreciëren. Vervolgens zal ik nog een aantal vragen beantwoorden.

De motie op stuk nr. 91, van de heer Mohandis, gaat over de nationale verdrinkingsstrategie. Oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 91 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 92, ook van de heer Mohandis, over het bevorderen van sporten voor senioren, zou ik oordeel Kamer willen geven onder verwijzing naar het debat. Ik wil dus naar de specifieke doelgroep van de ouderen kijken, maar wel in het kader van wat u hier vraagt.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 92 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 93, van mevrouw Huizenga, over De Derde Helft, krijgt ook oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 93 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 94, ook van mevrouw Huizenga, gaat over een actieve invulling van de pauze. Ook die krijgt oordeel Kamer. We hebben al met elkaar gewisseld dat het uiteindelijk natuurlijk een vrije keuze blijft van scholen zelf, maar dat is helder.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 94 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 95, van mevrouw Van Meetelen, over de wachttijden bij zwemlessen, wil ik ontraden. Dit wordt bovendien niet centraal bijgehouden. Ik verwijs ook naar het debat dat we daarover hebben gevoerd.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 95 wordt ontraden.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 96 wil ik ook ontraden, omdat ik eigenlijk niet van plan ben om

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

hiernaar apart onderzoek te gaan doen. Wel kan dit als apart agendapunt worden meegenomen in de vele trajecten rond de effectiviteit in de strategie voor sporten met een handicap. In die zin wil ik het dus wel als apart aandachtspunt meegeven.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 96: ontraden.

Minister **Sterk**:
De zevende motie, die op stuk nr. 97 van de heer Van der Maas, over DUMAVA. Ik begin wel even met te zeggen dat dit dus niet alleen aan mij is en ik heb volgens mij net ook aan verwachtingsmanagement gedaan. Maar ik denk dat we altijd bereid moeten zijn, zeker als er zo'n duidelijke uitspraak van de Kamer is, om dat te onderzoeken. Daarom geef ik deze oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 97: oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 98, van de heer Van der Maas, over anabole steroïden. Ik zou die ook oordeel Kamer willen geven, als ik 'm zo mag interpreteren dat dit ook steun is voor de brede aanpak die wij op dit moment voeren en die met name bij mijn collega van VWS ligt.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 98: oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 99, van mevrouw Van Dijk, over een pilot, wil ik ook oordeel Kamer geven.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 99: oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De tiende motie, die op stuk nr. 100, ook van mevrouw Van Dijk en ook over DUMAVA: met een verwijzing naar het debat, oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 100: oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 101, van mevrouw Dobbe, over de voorstellen die zij doet om sport betaalbaarder te maken, wil ik ontraden, ook met een verwijzing naar het debat.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 101: ontraden.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 102, om de mogelijkheden te verkennen om sportpoli's op te schalen, wil ik oordeel Kamer geven, maar met dien verstande dat ik daar met mijn

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

collega van VWS over in gesprek moet, zoals ik eerder in het debat zei.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 102: oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
De motie op stuk nr. 103, over het in kaart brengen van de belemmeringen voor meisjes, geef ik oordeel Kamer. Ik wil daarbij ook verwijzen naar de nationale sportraad, die daar nu ook mee bezig is. En ik kom daar dus ook met een reactie op.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 103: oordeel Kamer.

Minister **Sterk**:
Dan de veertiende motie, die op stuk nr. 104. Die wil ik ontraden, eigenlijk om dezelfde reden als de motie van mevrouw Van Meetelen die ik net heb ontraden, die op het punt van de wachtlijsten.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 104 wordt ontraden. En u had nog een aantal vragen.

Minister **Sterk**:
Ja, dat klopt.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Mag ik een vraag stellen over de appreciatie van de veertiende motie, die op stuk nr. 104?

De **voorzitter**:
Jazeker.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Ik hoorde net ook bij de motie van mijn collega dat de minister verwijst naar het debat. In het debat hoorde ik de minister zeggen: mijn kinderen hebben ook zwemles gevolgd en die moesten ook op een wachtlijst. Klopt, ook mijn kinderen hebben zwemles gevolgd en zij moesten allebei ruim een jaar op een wachtlijst. Nou zijn wij met onze inkomens waarschijnlijk een stuk eerder met het aanmelden van onze kinderen dan mensen die het moeilijk kunnen betalen. Ik vind dat op zichzelf wél een probleem, want op het moment dat kinderen niet kunnen zwemmen, lopen ze gevaar. Het is gewoon gevaarlijk als je niet kan zwemmen. Daarom willen we dat alle kinderen gaan zwemmen, zodat je minder verdrinkingen hebt. Dus als kinderen later leren zwemmen dan nodig omdat ze op een wachtlijst staan, dan is dat toch een probleem? Deelt de minister deze analyse dat dit wel een probleem is? Of vindt zij het geen probleem dat kinderen door capaciteitsgebrek, door wachtlijsten, later leren zwemmen?

Minister **Sterk**:
U legt een correlatie: dat mensen met minder inkomen zich minder snel zullen opgeven en daardoor langer op een wachtlijst zullen staan, of in ieder geval later op een wachtlijst zullen komen. Ik weet niet in hoeverre die correlatie er is. Wat we daar in ieder geval aan doen, is het mogelijk maken dat financiën geen belemmering hoeven te vormen,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

door middelen in dat jeugdfonds te hebben. Daarbij heb ik ook aangegeven dat de wachtlijstproblematiek echt bij de gemeentes ligt. Je moet dit soms heel lokaal oplossen, want er zijn niet overal wachtlijsten. Dit is dus iets wat je op dat niveau moet oplossen. Ik zie op dit punt gewoon geen rol voor mij weggelegd.

De **voorzitter**:
Goed. Ik denk dat dit wel het antwoord van de minister was.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Als het mag, voorzitter?

De **voorzitter**:
Ga uw gang.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Mijn vraag was ook of de minister het een probleem vindt dat kinderen door wachtlijsten later leren zwemmen, waardoor er een langere periode is dat ze niet kunnen zwemmen, en dat dat een gevaar kan opleveren voor deze kinderen. Dat was dus mijn vraag. En over het punt of de minister daarin een rol heeft: natuurlijk heeft de minister daarin een rol, want zij is stelselverantwoordelijk. Maar ze zou bijvoorbeeld ook met gemeenten in gesprek kunnen gaan. Dat kan natuurlijk. Deze motie sluit het niet uit om een rol te pakken.

Minister **Sterk**:
Ik wil toch gewoon terugverwijzen naar het debat dat wij hier in eerste termijn ook al over hebben gehad. Natuurlijk mogen financiën geen belemmering vormen om zwemles te nemen — daarom hebben we ook middelen in het jeugdfonds — en vind ik ook dat die wachtlijsten moeten worden teruggedrongen, alleen vind ik dat dat vooral ligt bij de gemeentes, de zwemlesaanbieder en de mensen die over het badwater gaan.

De **voorzitter**:
Minister, gaat u verder met de beantwoording van de vragen.

Minister **Sterk**:
Voorzitter. Er waren nog een aantal vragen. Ik hoop dat ik ze nu allemaal heb.

Ten eerste vroeg mevrouw Van Meetelen of we tussentijds een stand van zaken kunnen krijgen van het onderzoek naar speeltuinen en spelen dat op dit moment door de NVWA en de VNG wordt gedaan. Dat kan, maar ik zeg er wel bij: de looptijd van het hele onderzoek is vier jaar, dus u krijgt dan over twee jaar een stand van zaken.

U had ook nog een vraag over de evenementen, waarbij u toch nog een poging deed om mij te overreden, maar ik blijf toch bij mijn standpunt dat ik eerder ook met u heb gewisseld.

Mevrouw Van Dijk had nog een antwoord tegoed over het strategisch kader. De vraag was of ik wil gaan kijken of we dat kunnen gaan ontwikkelen met belangenbehartigers zoals het NOC*NSF. Ik wil in 2027 gaan verkennen hoe we meer kunnen samenwerken binnen het zorg- en welzijnsdomein. Daar hoort natuurlijk ook bij wie dan waarvoor verantwoordelijk is. Ik informeer u hier dan eind 2027 over.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

U had ook nog een vraag over de 300 bezwaren die nu worden aangetekend tegen de BOSA-regeling. Dit ligt nu eigenlijk soort van onder de rechter. Ik vind eigenlijk dat ik me nu eventjes op afstand moet houden daarvan.

Ten slotte had mevrouw Dobbe nog een antwoord van mij tegoed in aanvulling op het debatje dat we net hadden over het dansrapport. U zei: kunt u niet … We hebben toch nog eventjes gegraven naar wat we nou eigenlijk gedaan hebben op dit gebied. Dit jaar op 6 februari is het rapport verstuurd met alle maatregelen daarin en ook de rapportage van wat we wel gedaan hebben. Dat was weliswaar niet specifiek op elke maatregel, maar wel over wat we gedaan hebben. Ik heb in april in de verzamelbrief sport en bewegen mede namens de minister van OCW een beleidsreactie gegeven op dat eindrapport Achter de coulissen. Ik herinner mij ook dat ik dat vrij uitgebreid heb gedaan daarin. Ik ben daarin ook ingegaan op de thematiek van de opvolging. We zijn hier ook over in gesprek gegaan met die opvolgingscommissie.

In het rapport van de Opvolgingscommissie Dansen concludeert de commissie dat die de voortgang van vijf aanbevelingen heeft kunnen beoordelen. Dat was het gevolg van de door de commissie gevolgde werkwijze. De ministeries van VWS en OCW hebben in hun rapportage aan die Opvolgingscommissie Dansen toegelicht hoe zij invulling hebben gegeven aan vijftien aanbevelingen uit het onderzoek Schaduwdansen. Dan zult u zeggen dat het er 28 waren, maar dit waren de aanbevelingen die betrekking hadden op onze terreinen. Deze rapportage van de ministeries is opgenomen als bijlage bij het rapport van de opvolgingscommissie. Daar kunt u precies lezen wat er is gebeurd. Voorbeelden hiervan zijn het stimuleren van de vier basiseisen voor een veilige sport, onderzoek en financiering van de Alliantie Dans Veilig. Ook mijn collega van OCW heeft het nodige gedaan, zoals het versterken van het steun- en adviespunt Mores. De beleidsmaatregelen die door de ministeries worden beschreven, zien veelal op breder beleid op het gebied van sociale veiligheid in de sport- en cultuursector en niet heel specifiek op de danssector, maar zijn natuurlijk ook inzetbaar op specifieke onderdelen van de danssector. Volgens mij is het ook van belang dat we vooral leren van maatregelen om die ook breder in te kunnen zetten.

Dat waren volgens mij de vragen die nog restten, voorzitter.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Dank u wel voor het nog beantwoorden van die vraag. Snapt de minister wel dat … Kijk, ik wil gewoon graag zien … Er is een rapport verschenen. Er waren 28 aanbevelingen. Die waren concreet. Het is ook heel belangrijk dat die goed worden opgevolgd. Ze zijn gewoon heel belangrijk, niet alleen voor ons en voor de toekomst van de sport, maar ook voor slachtoffers. We hebben een commissie die terugrapporteert op vijf aanbevelingen. De minister zegt: we hebben zelf richting die commissie gerapporteerd op vijftien aanbevelingen. Als ik een beetje reken, blijven er dan nog dertien over waarvan ik nu niet weet wat ermee is gebeurd. Snapt u dat het voor ons best wel moeilijk is om dit allemaal met elkaar te combineren, dat ik hieruit nu geen overzicht kan puzzelen en dat het wel fijn is van deze minister toch een overzicht te vragen van hoe het staat met het opvolgen van al die aanbevelingen uit het rapport?

Minister **Sterk**:
U kunt, mevrouw Dobbe, precies zien wat er is gebeurd met die aanbevelingen en hoe

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

wij daarop hebben gereageerd. Aan die dertien aanbevelingen die niet op ons terrein lagen, is aandacht besteed in het rapport zelf. Ook daarop is dus teruggerapporteerd. Voor degenen die het aangaat zeg ik "helaas" als het hun onvoldoende gevoel geeft bij wat ermee gebeurd is. Ik denk dat dat alles te maken heeft met de werkwijze waarvoor is gekozen, maar volgens mij hebben wij daar verantwoording over afgelegd. Onder aan de streep vinden óók wij dat wat er is gebeurd en dat wat die slachtoffers is aangedaan, nooit meer mag gebeuren. Wij proberen het ook breder dan alleen in de danssector in te zetten, want we willen dit in de toekomst echt voorkomen.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Tot slot, hoor. Snapt de minister dat het voor ons zo wel ingewikkeld is? Als een commissie zegt dat slechts aan vijf aanbevelingen opvolging is gegeven en de ministeries zeggen iets anders, dan moeten wij dat bij elkaar puzzelen. En het is dus maar moeilijk met elkaar te rijmen. Dus niet alleen begrip, maar ook graag een vervolg.

Het tweede is dat de slachtoffers zich niet gehoord voelen. Dat kan soms nog schadelijker zijn dan de hele aanloop. Ik stelde daarom in mijn inbreng ook al de vraag wat de minister daarmee gaat doen.

Minister **Sterk**:
Die eerste vraag heb ik nu volgens mij al vele malen beantwoord. Het staat mevrouw Dobbe natuurlijk altijd vrij om er haar eigen conclusies aan te verbinden en haar vragen in een motie neer te leggen. Het tweede punt. Bij dat centrum integere sport zijn ook ervaringsdeskundigen betrokken en die kunnen ook ondersteuning bieden aan de slachtoffers die het gevoel hebben dat ze niet voldoende zijn gehoord.

De **voorzitter**:
Goed. Daarmee bent u aangekomen bij het einde van uw tweede termijn. Dank u wel daarvoor, minister.

Dan neem ik met u nog even de tijdens het debat gedane toezeggingen door. We hebben er in totaal twaalf genoteerd.

- In het eerste kwartaal van 2027 wordt de Kamer geïnformeerd over onder meer de planning van het wetsvoorstel sport en bewegen.
- Halverwege 2027 wordt de Kamer geïnformeerd over sportprotheses.
- De Kamer ontvangt te zijner tijd, zodra beschikbaar, de uitkomst van de pilot met de sportpas.
- De Kamer wordt in 2027 nader bericht over het project buiten spelen.
- De Kamer wordt in 2027 nader bericht over uitkomst, voortgang en doelstelling van de Esther Vergeer Foundation en de sportpoli.
- De vraag van mevrouw Dobbe over het btw-tarief zal worden doorgespeeld aan de minister van Financiën met het oog op beantwoording.
- De kabinetsreactie op het rapport revolverend fonds DUMAVA volgt in 2027.
- In het tweede kwartaal van 2027 ontvangt de Kamer een rijksbrede aanpak regeldruk.
- De Kamer ontvangt in het voorjaar van 2027 een nieuwe voortgangsbrief sport en bewegen, waarin de Kamer op diverse thema's nader wordt bericht.
- De Kamer wordt in het eerste kwartaal bericht over de Wet integere sport.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

- De stand van zaken speeltuinen zal over twee jaar aan de Kamer worden gezonden.
- Over het strategisch kader wordt de Kamer eind 2027 bericht.

Daarmee zijn we gekomen aan het eind ... Mevrouw Dobbe?

Mevrouw **Dobbe** (SP):
We zitten natuurlijk al twee jaar met spanning te wachten op die voortgang. Als er iets eerder iets over gezegd zou kunnen worden, dan zou dat het heel fijn zijn! Anders duurt het wel heel lang.

Even een vraagje over de orde. Worden deze toezeggingen ook op naam genoteerd? Dat zou het voor ons wel wat makkelijker worden om het te controleren, zeker als het er zo veel zijn. U hoeft het niet allemaal te herhalen, voorzitter, als ze maar op naam worden geregistreerd.

De **voorzitter**:
Dat klopt, ja. Die worden op naam genoteerd. Goed, dan zijn we aan het eind gekomen van ... Nog een vraag, mevrouw Huizenga?

Mevrouw **Huizenga** (D66):
Volgens mij had ik ook de toezegging gekregen om samen met de minister van VWS bewegen op te nemen in de handreiking van het sport- en beweegloket in verband met die ggz-wachtlijsten. Dat was ook een toezegging, maar die heb ik niet gehoord daarnet.

De **voorzitter**:
Dat is een toezegging? De minister knikt. Dan voegen wij die nog toe aan de toezeggingenlijst. Waarvoor dank.

De stemmingen over de ingediende moties zijn dinsdag 10 november. Over eerder ingediende amendementen en de begroting van VWS wordt later, in december, gestemd.

Ik wil alle aanwezigen danken voor hun bijdrage aan dit debat. Hiermee sluit ik de vergadering.

Sluiting 17.57 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl